

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ
ประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัด
ปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

อาศิรารักษ์ เรื่องวัฒนธรรมะกูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2561

**Legal Measures Relating to the Limitation of the Rights and Freedoms of
People to Set up Checkpoints and Extraction Points to Measure the
Alcohol Content of Motorists**

Arsirarak Ruengwattanatrakul

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Laws Department of Law
Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University**

2018

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ
ประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณ
แอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

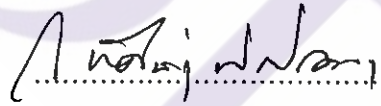
เสนอโดย นางสาวอาศิราภรณ์ เรืองวัฒนตระกูล

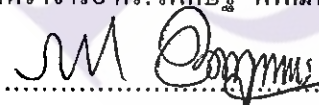
สาขาวิชา นิติศาสตร์

หมวดวิชา กฎหมายมหาชน

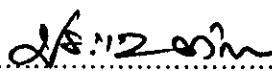
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

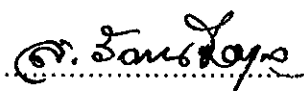
.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สรธร ธนโชติโกติน)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประเสริฐ คัมศิริ)

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนชื้อสกุล)

วันที่ ๓๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ
ชื่อผู้เขียน	อาศิรารักษ์ เรืองวัฒนตระกูล
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การใช้สิทธิสัญจรบนท้องถนนของประชาชนชาวไทยเองและชาวต่างประเทศในปัจจุบันได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การจำกัดสิทธิของประชาชนสามารถกระทำได้ โดยการตรากฎหมายแต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

แต่ปัจจุบันมีการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นจำนวนมาก การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำโดยอาศัยอำนาจรัฐตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2560) ประกอบกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเท่านั้น

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การใช้อำนาจรัฐโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะยังมีความไม่สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนอยู่ จึงได้ทำการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์เพื่อวิเคราะห์ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะขึ้นมา เพื่อแสดงให้เห็นถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะดังที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

Thesis Title	Legal Measures Relating to the Limitation of the Rights and Freedoms of People to Set up Checkpoints and Extraction Points to Measure the Alcohol Content of Motorists
Author	Arsirarak Ruengwattanarakul
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Poom Chokmoh
Department	Law
Academic Year	2017

Abstract

The use of road rights by Thai people and foreigners is now recognized in the Constitution of the Kingdom of Thailand. Restricting people's rights can be done by enacting the law but must be in accordance with the provisions of the Constitution. In case the Constitution does not prescribe the conditions. The law must not be against the rule of law. Do not increase or limit the rights or freedoms of the person. And will affect the human dignity of the person. The reason for the limitation of rights and freedoms must be stated.

Currently, there are checkpoints and extraction points to measure the amount of alcohol of motorists by the police. Such action is by virtue of the Ministerial Regulation No. 16 (BE 2537) and the Ministerial Regulation No. 21 (BE 2560), together with the Memorandum of Understanding No. 0625.23 / 3779 and the note No. 0007/5578. Practical measures regarding setting up checkpoints and extraction points.

The researcher has the opinion that the power of the state by police officers to set up checkpoints and extraction points to measure the alcohol content of motorists is not consistent with the principles and theories of public law. The thesis was conducted to analyze the legal measures related to limiting the rights and freedoms of people to set up checkpoints and extraction points to measure the alcohol content of the riders. To demonstrate the legal measures related to limiting the rights and freedoms of people to set up checkpoints and extraction points to measure the alcohol content of motorists as shown in this thesis.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะผู้เขียนได้รับพระคุณและความเมตตาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ซึ่งกรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อีกทั้งยังกรุณา สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิระ โลจายะ ซึ่งกรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในตอนแรกเริ่มที่มีการจัดทำ ทั้งนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ซึ่งได้กรุณารับเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ตัณศิริ และ ดร.สรรทร ธนโชติโกคิน ซึ่งกรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ประสบความสำเร็จ

ผู้เขียนขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัวของผู้เขียนซึ่งเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้เขียนด้วยดีเสมอมา กราบขอบพระคุณบิดาและมารดาและครอบครัวของผู้เขียน ซึ่งต่างก็ได้ให้การสนับสนุนผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบใจพี่ๆ เพื่อนๆ สาขากฎหมายมหาชน ซึ่งต่างได้ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจจนประสบความสำเร็จอีกครั้งในการศึกษาเช่นกัน

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและมีประโยชน์ในทางวิชาการต่อผู้สนใจ ผู้เขียนขออุทิศให้แก่บุพการีและผู้มีพระคุณแก่ผู้เขียนทุกท่าน

อาศิรารักษ์ เรืองวัฒนตระกูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยหลักการ ปกครองโดยกฎหมาย สิทธิเสรีภาพและการจรรยา.....	7
2.1 แนวคิดและหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย.....	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.....	12
2.3 ทฤษฎีและหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน.....	28
2.4 หลักการปกครองโดยกฎหมาย.....	37
3. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณ แอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ.....	50
3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัด ปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในต่างประเทศ.....	50
3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจและจุดสกัดเพื่อตรวจวัด ปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทย.....	64

สารบัญ (ต่อ)

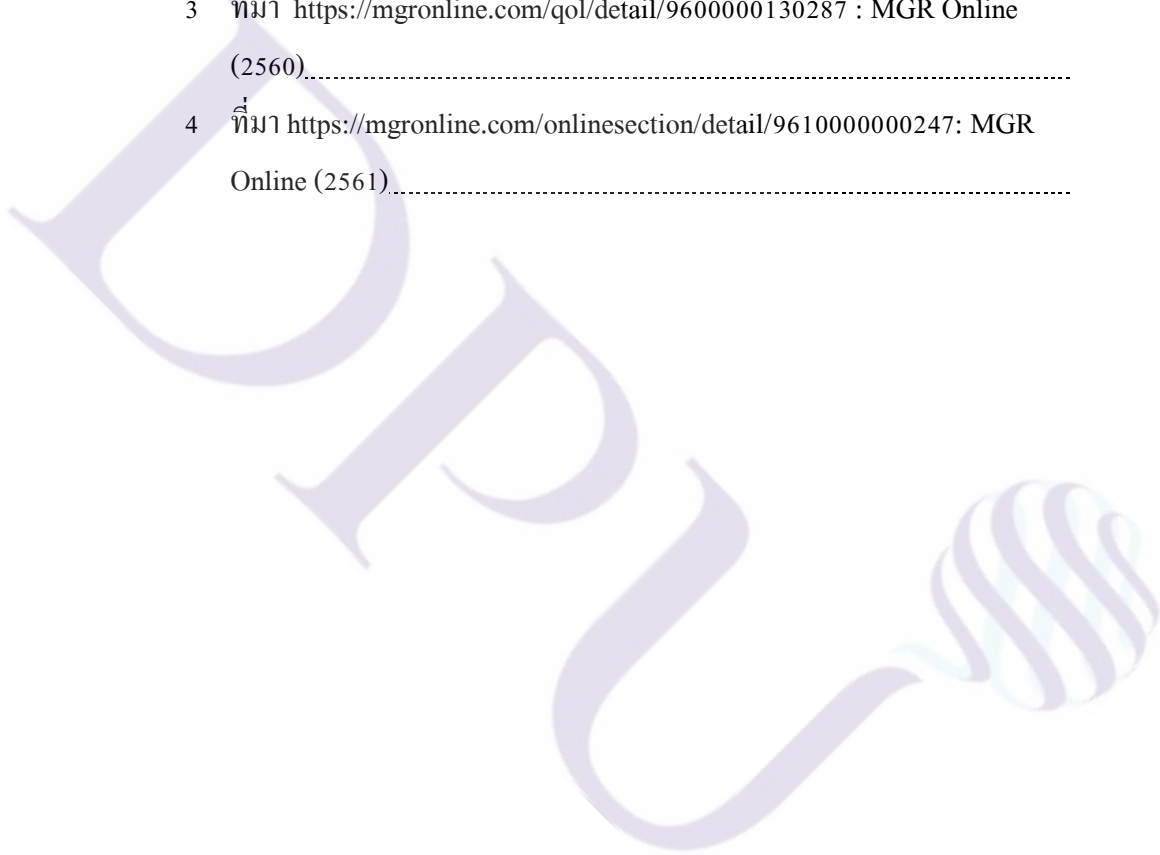
บทที่	หน้า
3.3 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจวัดปริมาณ แอลกอฮอล์ของต่างประเทศและประเทศไทย.....	67
3.4 การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามบันทึก ข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540.....	71
3.5 การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจตาม บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556.....	82
3.6 ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อ ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ.....	92
4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณ แอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ.....	103
4.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความ ที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัด ปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ.....	104
4.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐใน การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ ของผู้ขับขี่ยานพาหนะโดยหน้าที่ตำรวจ.....	115
4.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐเพื่อ ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ.....	123
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	133
5.1 บทสรุป.....	133
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	136
บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก	144
ก เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด....	145
ข เรื่อง การลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่มีพฤติการณ์ไม่เหมาะสม.....	159

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ค เรื่อง กำชับการปฏิบัติในการควบคุม กวดขัน จับกุม สถานบริการและการ ปราบปรามแหล่งอบายมุข.....	163
ง เรื่อง มาตรการกวดขันจับกุมการแข่งขันทรถในทางสาธารณะ และกำชับการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งจุดตรวจของ เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและเจ้าหน้าที่ ตำรวจทางหลวง.....	166
จ เรื่อง กำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจจุดตรวจ และจุดสกัด..	169
ภาพ 1 ที่มา:ข่าวสด ออนไลน์ :สืบค้น 13 เมษายน 2561.	178
ภาพ 2 ที่มา : MGR Online : สืบค้น 13 เมษายน 2561.....	178
ภาพ 3 ที่มา : MGR Online :สืบค้น13 เมษายน 2561.....	179
ภาพ 4 ที่มา: MGR Online :สืบค้น13 เมษายน 2561.	180
ประวัติผู้เขียน.....	180

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ที่มา https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_647649 : ข่าวสด (2560).....	93
2 ที่มา https://mgronline.com/qol/detail/9600000115129 : MGR Online (2560).....	95
3 ที่มา https://mgronline.com/qol/detail/9600000130287 : MGR Online (2560).....	96
4 ที่มา https://mgronline.com/online/section/detail/9610000000247 : MGR Online (2561).....	98

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเดินทางสัญจรบนท้องถนนเป็นทั้งสิทธิและเป็นทั้งเสรีภาพของประชาชน ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เรื่อยมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะล้วนเป็นการกระทำที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งสิ้น

ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีผลใช้บังคับ มาตรา 26 ในตอนต้นที่กำหนดว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ...” ดังนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญนั้นจะหมายเพียงแต่กฎหมายที่มีฐานะหรือศักดิ์ที่เทียบเท่ากับพระราชบัญญัติขึ้นไปเท่านั้น แต่ว่าการที่กฎหมายจะบัญญัติหรือกำหนดรายละเอียดรวมถึงวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับเดียวนั้นจึงเป็นเรื่องที่ยาก และอาจทำให้กฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับนั้นไม่สามารถบังคับใช้ได้ในอนาคต กฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับนั้นจึงมักจะกำหนดช่องทางหรือวิธีการให้สามารถเกิดความผ่อนปรนหรือยืดหยุ่นในตัวของกฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับนั้นเอง เช่น วิธีการหรือแนวทางปฏิบัติเป็นไปตามกฎกระทรวง หรือประกาศกระทรวง เป็นต้น

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะก็เช่นกัน แม้จะมีบางส่วนที่กำหนดไว้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง แต่บางส่วนก็เป็นไปตามบันทึกข้อความ ซึ่งมีสถานะที่ต่ำกว่าหนังสือเวียน โดยกฎหมายไม่ได้เปิดช่องให้สามารถกระทำได้ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะก็ยังคงใช้เป็นฐานของกฎหมายในการปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ มีการจัดทำบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุด

สก็ด ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือฐานของอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และ จุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

นอกจากนี้ในส่วนที่เป็นกฎกระทรวง คือ กฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) และ กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2560) แม้จะเป็นกฎกระทรวงที่ใช้ในการประกอบการตีความ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นกฎกระทรวงที่ไม่อาจประกันสิทธิและ เสรีภาพของประชาชนได้แต่อย่างใด ในส่วนนี้มีตัวอย่างที่ปรากฏตามที่เป็นการข่าวดังกล่าวและปรากฏตามคำ พิพากษาที่ไม่อาจยืนยันถึงประสิทธิภาพของกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2560) ได้อย่างแท้จริง ดังนี้

กรมการขนส่งทางบก สถานีตำรวจนครบาล สถานีตำรวจภูธร สำนักงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล และหน่วยงานอื่น ๆ ส่งมอบเทียบไปยังสำนักงั่งสี่และเครื่องมือ แพทย์ จำนวน 2,558 เครื่อง พบว่า มีเครื่องอ่านค่าตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 1,338 เครื่อง คิด เป็นร้อยละ 52.3 เครื่องอ่านค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนดและต้องทำการปรับค่าใหม่ จำนวน 1,086 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.5 และเครื่องที่ชำรุด จำนวน 134 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.2¹

คำพิพากษาศาลฎีกา : ฎีกาเลขที่ 8809/2549 ที่ได้ตัดสินถึงการตีความเกณฑ์ที่กฎหมาย กำหนดและประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ด้วยวิธีการตรวจสอบด้วยลมหายใจ ไว้ด้วยดังนี้²

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2542 เวลากลางวันจำนวน ขับรถยนต์ หมายเลข ทะเบียน 3 อ - 1232 กรุงเทพมหานคร จากสี่แยกประตูน้ำ แล่นไปตามถนนเพชรบุรีตัดใหม่ขาออก ถึงหน้าโรงแรมสยามในขณะเมาสุรา โดยมี ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดวัดได้ 70 มิลลิกรัม เเปอร์เซ็นต์ เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ขอให้ลงโทษจำเลยตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบกพ.ศ. 2522 มาตรา 43 (2),160 แต่เมื่อพิจารณาจากทางนำสืบของโจทก์ แล้วจะเห็นได้ว่า เครื่องมือที่ใช้ตรวจวัดลมหายใจ ที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้ในที่เกิดเหตุ คือ เครื่องมือ แอลกอฮอล์เซ็นเซอร์ไฟร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในร่างกายโดยวิธีเป่าลมหายใจ เข้าไปในเครื่องดั่งนั้น การตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือจึงต้องกระทำโดยวิธีเป่าลมหายใจเข้าไป เมื่อจำเลยไม่ยอมเป่าลมหายใจเข้าไปในเครื่องตรวจ เจ้าพนักงานตำรวจจึงใช้วิธีจ่อเครื่องตรวจวัด ดังกล่าวที่ปากในขณะที่จำเลยพูดนั้น ไม่น่าเชื่อว่าเครื่องมือดังกล่าวจะสามารถวัดระดับแอลกอฮอล์ ได้ถูกต้อง

¹ รายละเอียดปรากฏในบทที่ 3.6.

² รายละเอียดปรากฏในบทที่ 3.6.

จากตัวอย่างของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นประกอบกับการตระหนักถึงปัญหาของการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงทำให้ผู้เขียนมีแรงบันดาลใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยผู้เขียนได้ทำการศึกษา มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยมีรายละเอียดของ ปัญหา 3 ประการดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

ปัญหาดังกล่าวนี้ เป็นปัญหาในทางทฤษฎีทางกฎหมายของกฎหมายมหาชน กล่าวคือ การจัดทำกฎหมายที่มีฐานะที่ต่ำกว่าพระราชบัญญัติหรือเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติจะต้องกระทำ เป็นกฎหมายในลำดับที่กำหนดไว้ในช่องทางที่พระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่เทียบเท่ากับ พระราชบัญญัติกำหนดไว้ แต่การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณ แอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ อาศัยเพียงอำนาจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และ บันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุด สกัดเท่านั้น ซึ่งโดยหลักแล้วบันทึกข้อความไม่ได้มีฐานะเป็นกฎหมายหรือกฎแต่อย่างใด ดังนั้น จึง ไม่อาจอาศัยเป็นฐานของอำนาจหรือเป็นเหตุของการกระทำการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนได้

2) ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุด สกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

เป็นเรื่องของกระบวนการและวิธีการในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อ ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ เนื่องจากขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการ ตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ ตาม บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติ เกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ยังไม่เพียงพอการให้ความปลอดภัยแก่ประชาชน ใน บางกรณีทำให้ประชาชนได้รับความเสียหายแก่ทรัพย์สินตลอดจนได้รับบาดเจ็บแก่ร่างกาย และ เสียชีวิต จากการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ ยานพาหนะ ซึ่งผู้เขียนได้นำมายกเป็นตัวอย่างในบทที่ 3.6 ซึ่งปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

3) ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของ ผู้ขับขี่ยานพาหนะ

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะจะเห็นได้ว่า มีเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ จำนวน 2,558 เครื่อง มีเครื่องอ่านค่าตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 1,338 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.3 เครื่อง อ่านค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนดและต้องทำการปรับค่าใหม่ จำนวน 1,086 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.5 และเครื่องที่ชำรุด จำนวน 134 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.2³ ดังนั้น การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์เพียงครั้งเดียวแล้วตัดสินว่าประชาชนผู้ทำการขับขี่ยานพาหนะเป็นบุคคลที่มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดก็ไม่อาจให้ความเป็นธรรมและความถูกต้องแก่ประชาชนผู้นั้นได้ ในส่วนเรื่องการตรวจสอบว่าผู้ทำการขับขี่ยานพาหนะเป็นบุคคลที่มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่นั้น ในต่างประเทศมักจะมีการตรวจสอบโดยวิธีการที่แตกต่างกัน 2 ขั้นตอนเพื่อเป็นการยืนยันผลว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

เพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักกฎหมายมหาชนและทฤษฎีกฎหมายมหาชนมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทยและในต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

³ รายละเอียดปรากฏในบทที่ 3.6.

4. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ ว่าควรที่จะมีการจัดทำกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ตามหลักการและทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนมาบังคับใช้แทนปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ สมมุติฐานของการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรมีการจัดทำกฎหมายที่มีความชัดเจนแน่นอนที่กำหนดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ ที่เป็นการใช้อำนาจรัฐในการกระทำที่อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ สำหรับสมมุติฐานของการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ ควรมีการจัดทำกฎหมายที่มีความชัดเจนแน่นอน รวมทั้งวิธีการที่จะสามารถประกันความถูกต้องในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของผลตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ได้

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะมุ่งศึกษา มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดและหนังสือ ตร. ที่ 0007/5578 เรื่อง กำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด โดยศึกษาวิเคราะห์อำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาจุดเหมาะสม ระหว่างประสิทธิภาพในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและนำมาปรับปรุงและจัดทำมาตรการที่ถูกต้องในการ

การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะและการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ให้มีความถูกต้องเหมาะสมตามหลักการและทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการใช้วิธีการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) โดยการศึกษา ค้นคว้าจากตัวบทกฎหมาย ตำรากฎหมาย ความเห็นทางกฎหมาย ตลอดจนคำสั่ง คำพิพากษาของศาล เอกสาร บทความวิชาการ หนังสือพิมพ์ วารสาร และจุดสารที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาถึงปัญหาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการกระทำโดยพนักงานจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยจะนำข้อมูลมาเรียบเรียง โดยวิธีการพรรณนาและวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปเป็นข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ มีแนวทางการปฏิบัติตามแบบแผนของกฎหมายที่ถูกต้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทยและในต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักการปกครองโดยกฎหมาย สิทธิเสรีภาพและการจรรยา

ในส่วนของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยการ
คุ้มครองและการจำกัดสิทธิเสรีภาพและหลักการปกครองโดยกฎหมายนี้ ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งการ
อธิบายออกเป็น 4 ส่วนด้วยกันเพื่ออำนวยความสะดวกต่อความเข้าใจ คือ

ส่วนที่ 1 เป็นเรื่องของแนวคิดและหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ส่วนที่ 2 เป็นเรื่องของแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ส่วนที่ 3 เป็นเรื่องของทฤษฎีและหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ส่วนที่ 4 เป็นเรื่องของหลักการปกครองโดยกฎหมาย

ส่วนที่ 5 เป็นเรื่องของแนวความคิดเกี่ยวกับการจรรยา

โดยเนื้อหาในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ก่อนที่มนุษย์จะมีการรวมตัวกันจนเป็นสังคมนั้น มนุษย์ยังมีความเป็นอยู่ที่
แยกเทศ ต่อมาภายหลังได้มีการรวมตัวกันขึ้นจึงได้ก่อกำเนิดรัฐหรือสังคมนั้น โดยมีการอธิบาย
แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิดรัฐไว้ว่ารัฐหรือสังคมนั้นเกิดขึ้นโดยเจตจำนงของมนุษย์
หรือจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ แนวคิดหรือทฤษฎีดังกล่าวมี 4 ทฤษฎีด้วยกัน ประกอบด้วย
ทฤษฎีเทวสิทธิ์ ทฤษฎีพลังกำลัง ทฤษฎีสัญญาประชาคม และทฤษฎีวิวัฒนาการ¹ การกำเนิดขึ้นของ
รัฐหรือสังคมนั้น ไม่ว่าจะมีการอธิบายถึงการเกิดขึ้นโดยเจตจำนงของมนุษย์เองหรือจาก
ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติก็ตาม มนุษย์รวมตัวอยู่ด้วยกันเป็นรัฐก็เพราะมนุษย์คำนึงถึงประโยชน์ที่
จะมีขึ้นจากการอยู่ร่วมกันนั่นเอง เหมือนกับนักปราชญ์ในสมัยโบราณ คือ อริสโตเติล ที่กล่าวไว้ว่า
มนุษย์เป็นสัตว์สังคม โดยเชื่อว่ามนุษย์โดยธรรมชาติจะต้องมีชีวิตร่วมกันกับบุคคลอื่น ๆ ติดต่อกัน
สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่สามารถดำรงชีวิตร่วมกันอย่างอิสระตามลำพังแต่เพียงผู้เดียวได้ สังคมจึง

¹ พงษ์ คงเมือง, หลักกฎหมายมหาชน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2550 น. 41.

เกิดขึ้น² ในยุคแรกของการปกครองของสังคมรัฐ มีการปกครองโดยบุคคลที่ถูกแต่งตั้งหรืออาจจะเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งมากที่สุดก็ได้ บุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ผู้นำอาจมีชื่อเรียกขานแตกต่างกันไป เช่น ผู้นำชนเผ่า กษัตริย์ ฮองเต้ จักรพรรดิ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ แต่ไม่ว่าจะเรียกบุคคลผู้ที่เป็นผู้นำของสังคมรัฐว่าอะไรก็ตาม ในทางวิชาการเรียกรูปแบบการปกครองนั้นว่า การปกครองในระบอบเผด็จการ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้นครั้งแรกในกรุงเอเธนส์ ในสมัยของ ไคลส์เธอนิส (Cleisthenes) (ช่วง 507 ปีก่อนคริสตกาล) ซึ่งขึ้นเป็นผู้ปกครองเอเธนส์ต่อมาจาก ปิซิสตราตุส (Peisistratus) โดย ไคลส์เธอนิส (Cleisthenes) ได้มีการปฏิรูปการปกครองของเอเธนส์เสียใหม่ตามหลักความเชื่อที่ว่าทุกคนต้องมีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน ต่อมาภายหลังจากที่ ไคลส์เธอนิส (Cleisthenes) ตายลงมีการเปลี่ยนแปลงในเอเธนส์ จนทำให้ชนชั้นต่ำซึ่งไร้สมบัติแห่งเอเธนส์เริ่มมีความมั่นใจในตนเอง และในที่สุดโดยการนำของ เอพิเทส (Ephialtes) และเพริคลีส (Pericles) สามารถนำการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาสู่เอเธนส์ได้ในปี 462 ก่อนคริสตกาล³

เอพิเทส (Ephialtes) และเพริคลีส (Pericles) ได้จัดให้มีสภาประชาชน หรือ คริสตจักร (Ekklesia) ที่ประกอบไปด้วยพลเมืองทุกคนที่เป็นเพศชายและบรรลุนิติภาวะแล้ว โดยสมาชิกทุกคนจะมีสิทธิในการพูด สิทธิในการเสนอญัตติและมีสิทธิในการลงคะแนน มีการกำหนดให้ในแต่ละปีจะต้องมีการประชุมไม่น้อยกว่า 40 ครั้งต่อปีส่วนตุลาการนั้นในสมัยของ เอพิเทส (Ephialtes) และเพริคลีส (Pericles) ก็จัดให้มีการเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ตุลาการด้วยวิธีการจับสลากกัน โดยกำหนดให้พลเมืองของเอเธนส์ที่จะสามารถทำหน้าที่ตุลาการและมีสิทธิจับสลากได้นั้นต้องมีอายุเกินกว่า 30 ปีขึ้นไป โดยเรียกศาลที่เกิดจากการจับสลากนี้ว่าศาลประชาชนหรือ Heliaia ตุลาการในศาลประชาชนจะมีจำนวนที่แตกต่างกันไปตั้งแต่ 201 คน จนถึง 1,501 คน⁴

ต่อมาทฤษฎีเสรีนิยมประชาธิปไตยได้พัฒนามากขึ้นดังแนวความคิดของนักทฤษฎีหรือนักปรัชญาทางการเมือง เช่น จอห์น ล็อก (John Locke) ฌ็อง ฌัก รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) และมองเตสกีเยอ (Montesquieu) เป็นต้น จอห์น ล็อก ปฏิเสธลัทธิเทวสิทธิ์และเชื่อว่าโดยธรรมชาติมนุษย์จะมีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ กล่าวคือ ทุกคนมีเสรีภาพจะกระทำการอะไรก็ได้ภายในขอบเขตของกฎหมายธรรมชาติ เช่น สิทธิในทรัพย์สิน และมีความเสมอกัน จากสิทธิเสรีภาพที่แต่ละคนมีอยู่ตามธรรมชาติและแต่ละคนจะสละสิทธิและเสรีภาพของตนเองเพื่ออยู่ภายใต้อำนาจรัฐโดยลักษณะ

² กัทระ ลิมป์ศิริ, “หลักนิติธรรมสากลกับวิชาชีพทนายความ,” น.35 (กันยายน-ธันวาคม 2557).

³ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น. 9.

⁴ เพิ่งอ้าง.

สัญญาประชาคม (Social Contract) และขณะเดียวกันรัฐจะต้องปกครองด้วยความชอบธรรมเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามธรรมชาติ ดังนั้น หากรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขตตามที่ได้กำหนดไว้ ประชาชนก็มีสิทธิที่จะขัดขืนการใช้อำนาจรัฐได้ แนวความคิดของล๊อคคิงกล่าวได้มีอิทธิพลต่อการปฏิวัติในสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐฝรั่งเศสต่อมา และเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบเสรีนิยมประชาธิปไตย ฉ็อง ฌัก รูสโซ มองว่าประชาชนทุกคนได้มอบสิทธิและเสรีภาพของตนให้อยู่ภายใต้เจตจำนงทั่วไป (General Will) กล่าวคือ อยู่ภายใต้ประโยชน์สาธารณะของส่วนรวม และแต่ละคนจะมีภาระผูกพันกันทั้งหมดในประชาคมความเสมอภาคกัน ฉ็อง ฌัก รูสโซ จะให้ความสำคัญกับเจตจำนงร่วมกันของประชาชน จึงส่งผลให้ประชาชนใช้สิทธิและเสรีภาพโดยตรงในรูปลักษณะการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรง ส่วนมองเตสกีเออเชื่อว่าเสรีภาพในการกระทำสิ่งใดที่ปราศจากความรับผิดชอบมิใช่เสรีภาพที่แท้จริง เสรีภาพในความหมายที่แท้จริง คือเสรีภาพภายใต้กฎหมายที่อนุญาตให้กระทำในสิ่งที่ควรกระทำและห้ามกระทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ดังนั้น รัฐจึงสามารถออกกฎหมายที่ลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ แต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องเป็นกรณีจำเป็นและเหมาะสมเท่านั้น เขาจึงเชื่อมั่นในทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจอริปไตย⁵

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่าประชาธิปไตย ซึ่งมาจากคำ 2 คำที่นำมารวมกัน คือ คำว่า “ประชาชน” และคำว่า “อริปไตย” ซึ่งแปลว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อคำ 2 คำนี้มารวมกันเข้าจึงมีความหมายถึง การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนนั่นเอง⁶

นักกฎหมายประเทศต่าง ๆ ให้คำนิยามความหมายของประชาธิปไตยไว้แตกต่างกัน เช่น ศาสตราจารย์คาร์ลชมิท (Prof. Carl Schmitt) ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ในช่วงปลายสมัยของรัฐธรรมนูญฉบับไวมาร์ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กล่าวว่า ประชาธิปไตย คือ การที่ผู้ปกครองกับผู้ที่ถูกปกครองหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าผู้ออกคำสั่งกับผู้รับคำสั่งกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือเป็นคน ๆ เดียวกันนั่นเอง⁷

⁵ ปัญญา อุดชาชน, สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองอเมริกันภายใต้หลักประชาธิปไตย, รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 13 (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2558), น. 380-381.

⁶ พรชัย เลื่อนจวี, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555), น. 103.

⁷ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น. 330.

ชาลส์ อี.เมอริเยม (Charles Edeard Merrian) ได้อธิบายว่า ประชาธิปไตยเป็นแนวความคิดและการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ความผาสุกร่วมกันของปวงชน โดยมีเจตนาร่วมกันของปวงชนเป็นเครื่องนำทาง⁸

กมล สมวิเชียร เห็นว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีหลักเกณฑ์ขั้นต่ำสุด 3 ประการ คือ ผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง ผู้ใต้ปกครองมีสิทธิที่จะเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้เป็นครั้งคราว และสิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานของประชาชนจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง⁹

ชัยอนันต์ สมุทวณิช เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง คือการจัดรูปแบบการปกครอง กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมือง บทบาท อำนาจและหน้าที่ของสถาบันการเมือง ตลอดจนวิธีที่ใช้ในการตัดสินใจปัญหาข้อขัดแย้งในทางปฏิบัติตามแนวความคิดประชาธิปไตย¹⁰

นอกจากความหมายโดยทั่วไปดังกล่าวแล้ว ประชาธิปไตยยังมีการแบ่งความหมายได้เป็น ประชาธิปไตยในความหมายอย่างกว้าง และประชาธิปไตยในความหมายอย่างแคบ กล่าวคือ ประชาธิปไตย ในความหมายอย่างกว้าง เป็นการมองลักษณะของประชาธิปไตยในลักษณะของกิจกรรม สัมพันธภาพ และความเกี่ยวข้องกันระหว่างประชาชนด้วยกันในลักษณะ 3 ประการ คือ การเคารพสิทธิของกันและกัน การตกลงกันโดยสันติวิธี และความยุติธรรมในสังคม ส่วนประชาธิปไตยในความหมายอย่างแคบ เป็นการมองประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองหรือในฐานะที่เป็นรูปแบบของการปกครองเท่านั้น¹¹

ระบอบประชาธิปไตยมีรูปแบบของการแสดงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการปกครองหรือมีส่วนร่วมในการปกครองในอดีตนั้นแบ่งเป็น 2 รูปแบบ¹² คือ รูปแบบประชาธิปไตยโดยตรง และรูปแบบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน สำหรับรูปแบบประชาธิปไตยโดยตรงนั้น หมายความว่าประชาชนทุกคนจะต้องร่วมกันตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปัญหา เมื่อฝ่ายเสียงข้างมากตัดสินใจไปในทิศทางใดก็ต้องเป็นไปตามนั้น หรืออาจทำในรูปแบบของสภาโซเวียต กล่าวคือ จะมีการแบ่งประชาชนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ แต่ละกลุ่มย่อยก็จะส่งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ในสภาโซเวียต โดยที่

⁸ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 9.

⁹ วีระ โลจายะ, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายมหาชน, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2531), น. 192-193.

¹⁰ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 9.

¹¹ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 9.

¹² อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10.

ผู้แทนเหล่านั้นต้องผูกพันกับการตัดสินใจภายในกลุ่มย่อยที่ตนเป็นผู้แทน ส่วนรูปแบบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนนั้น ประชาชนในรัฐยังคงต้องมีการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพในชีวิตประจำวันทั้งของตนเองและของครอบครัว เมื่อประชาชนมีการกิจอื่น ๆ ที่ต้องกระทำจนไม่อาจที่จะเข้าร่วมการตัดสินใจในระดับชาติด้วยตนเองตลอดเวลาจึงอาจมอบหมายให้บุคคลอื่นเข้าไปดำเนินการแทนตน โดยการเลือกตัวแทนเข้าไปตัดสินใจแทน รูปแบบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนนั้นมีขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ.1265 แม้ว่าจะไม่ได้เป็นรูปแบบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนที่มาจากคัดเลือกโดยประชาชนโดยตรงหรือประชาชนเป็นผู้เลือกผู้แทนโดยตรงก็ตาม แต่ก็เทียบเคียงได้กับการที่ประชาชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดงานในการบริหารประเทศโดย ซีม็อง เดอ ม็องฟอร์ด (Simon de Montfort) ได้ทำการเรียกตัวอัศวิน 2 คน จากแต่ละชายรั¹³ และผู้แทน 2 คนจากแต่ละมณฑลให้มาร่วมประชุมกับพวกชนชั้นขุนนางเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินด้วย เรียกการประชุมในครั้งนี่ว่า “พาลีเยเมนต์ (Parliament)” ซึ่งถือเป็นครั้งแรกภายหลังที่มีการประกาศใช้ “Magna Carta” ที่ให้ตัวแทนจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน¹⁴ แต่ในยุคปัจจุบันได้มีการควมรวมรูปแบบประชาธิปไตยทั้ง 2 รูปแบบเข้าด้วยกัน เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) คือ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตลอดจนการกำหนดวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ตามระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่ไปก้าวท้าวหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้นหลักเกณฑ์ของการปกครองในระบบประชาธิปไตย จึงมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

(1) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เนื่องจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ถือว่า ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศหรือเป็นเจ้าของรัฐและเป็นเจ้าของการปกครอง ดังนั้นอำนาจของรัฐบาลจึงมาจากการเห็นชอบของราษฎรทั่วไป อำนาจอธิปไตยในระบบประชาธิปไตยนั้นไม่ได้มาจากอำนาจแบบเทวสิทธิ์หรือมาจากบุคคลหนึ่งบุคคลใด หลักนี้ถือตามทฤษฎีของอริสโตเติลที่ว่า ประชาชนเป็นที่มาหรือเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครอง ผู้ปกครอง

¹³ ชายรั คือ เขตการปกครองที่ใหญ่ที่สุด โดยการปกครองในสมัยนั้นมีการแบ่งการปกครองออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน คือ ชายรั (Shire) ฮันเดรด (Hundred) ทาวน์ชิพ (Township) และวิล (Vill)

¹⁴ สุนัย มโนมัยอุดม, ระบบกฎหมายอังกฤษ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), น. 79.

เป็นเพียงตัวแทนของปวงชน ที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความยินยอมไปทำหน้าที่บริหารแทนตนเท่านั้น

(2) ประชาธิปไตยจะต้องมีการเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งผู้นำโดยเสรี กล่าวคือ การเลือกตั้งผู้นำนั้นประชาชนทุกคนที่มีสิทธิและคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดสามารถที่จะไปใช้สิทธิของตนในการเลือกตั้งผู้นำได้โดยเสรี ไม่ได้เกิดจากการบังคับขู่เข็ญแต่อย่างใด นอกจากการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำและประชาชนที่มีสิทธิและคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดยังสามารถที่จะลงรับสมัครเพื่อเป็นผู้นำได้อีกด้วย

(3) ผู้ปกครองจะต้องมีวาระการดำรงตำแหน่งที่แน่นอน ผู้ปกครองที่ได้รับเลือกตั้งให้เข้ามาเป็นตัวแทนของปวงชนนั้นเป็นการเข้ามาเป็นตัวแทนเพียงชั่วคราว หากได้เป็นผู้แทนโดยถาวรแต่อย่างใดไม่ เมื่อวาระดังกล่าวสิ้นสุดลงผู้ปกครองก็ต้องพ้นออกจากตำแหน่ง

(4) สิทธิขั้นมูลฐานของประชาชนจะต้องได้รับการปกป้อง แม้ว่าประชาชนจะมีสิทธิเลือกผู้ปกครองโดยเสรีแล้วก็ตาม แต่ถ้าหากผู้ปกครองยังคงล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน แม้ว่าจะเป็นส่วนระยะเวลาอันสั้นก็ตาม การปกครองนั้นก็ไมอาจถือได้ว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิทธิขั้นมูลฐานนี้เป็นสิ่งที่องค์การสหประชาชาติเรียกว่า “สิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐาน” ซึ่งได้แก่สิทธิในร่างกาย ในเคหสถาน ในการเลือกประกอบอาชีพ ในการพูดเขียนและพิมพ์โฆษณา เป็นต้น

(5) การถือเสียงข้างมาก ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยสิ่งที่ไม่ได้ก็คือความหลากหลายในด้านความคิดเห็นในหมู่ประชาชน ผิดกับการปกครองแบบสังคมนิยมหรือเผด็จการซึ่งจะมีการผูกขาดความคิดเพียงด้านเดียวเท่านั้น การต่อสู้ด้านความคิดตามครรลองประชาธิปไตยนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับระบอบประชาธิปไตย แต่ในระบอบการปกครองนี้ยังต้องมีการตัดสินใจท่ามกลางความหลากหลายทางความคิดจึงต้องใช้หลักเสียงข้างมากมาตัดสินใจว่าจะบริหารรัฐไปในทิศทางใด

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีพัฒนาการมาตั้งแต่ในปี ค.ศ. 1188 จนกระทั่งปัจจุบันได้มีพัฒนาการของการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นอย่างมาก โดยมีรายละเอียดเป็นลำดับดังต่อไปนี้

2.2.1 พัฒนาการของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

แนวความคิดในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนี้ มีกำเนิดจากแนวความคิดในเรื่อง “สิทธิตามธรรมชาติ” ซึ่งเป็นแนวความคิดทางปรัชญาทางการเมือง แนวความคิดในเรื่อง

“สิทธิตามธรรมชาติ” นี้ มีสาระสำคัญคือ มนุษย์ทุกคนเกิดมาย่อมมีความเท่าเทียมกัน มีสิทธิบางประการที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย สิทธิดังกล่าวได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สินและความเสมอภาค ผู้เสนอแนวความคิดในเรื่อง “สิทธิตามธรรมชาติ” นี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ การจำกัดอำนาจผู้ปกครองของรัฐนั่นเอง โดยอ้างถึง “สิทธิตามธรรมชาติ” ว่าเป็นสิทธิที่ผู้ปกครองของรัฐจะเข้าไปล่วงละเมิดมิได้หรือพุงด่าง ๆ ก็คือ ผู้ปกครองมีพันธะที่จะต้องควั่น ไม่ใช่ใช้อำนาจรัฐที่ตนมีอยู่ ซึ่งก็เท่ากับว่าประชาชนมีสิทธิในการจำกัดอำนาจรัฐนั่นเอง

แต่เดิมสิทธิและเสรีภาพของประชาชนยังไม่ได้รับการรับรองคุ้มครองจากรัฐผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจเด็ดขาดที่จะสามารถกระทำการอย่างใด ๆ ที่อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพประชาชนในรัฐได้ ด้วยวิธีการจับกุม คุมขัง ตรวจค้น เป็นเหตุที่ทำให้ประชาชนในรัฐลุกขึ้นมาต่อสู้กับการใช้อำนาจจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐโดยไร้ซึ่งกฎระเบียบดังกล่าว เช่น ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ตำรวจมีอำนาจอย่างมาก มีการจัดตั้งรูปแบบกองทัพ ตำรวจได้รับการแต่งตั้งหรือถอดถอนโดยพระมหากษัตริย์และขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว ตำรวจไม่ใช่หน้าที่เฉพาะการป้องกันอาชญากรรมเท่านั้น แต่มีอำนาจครอบคลุมไปทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่เรื่องส่วนตัวของประชาชน โดยแท้ มีอำนาจที่จะเปิดจดหมายของใครก็ได้ตามอำเภอใจ หรือแม้แต่สิทธิทางการเมือง ศาสนาของประชาชนตำรวจก็เข้าควบคุมได้โดยไม่มีเงื่อนไข ตำรวจมีอำนาจหน้าที่จะพิจารณาออกหมายจับที่เรียกว่า “Letter de cachet” เพื่อจะจับบุคคลใดไปกักขังไว้โดยไม่มีกำหนด ตำรวจมีอำนาจไม่ใช่เฉพาะในการจับกุมเท่านั้น แต่มีอำนาจสั่งฟ้าในการพิพากษาความผิดด้วย¹⁵

การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนี้มีจุดเริ่มต้นจากชนชั้นกลางในยุโรป โดยชนชั้นกลางในยุโรปได้บังคับให้ขุนนางและกษัตริย์ต้องให้ประกันเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพบางประการให้กับตนในรูปแบบของเอกสาร ในปี ค.ศ. 1188 Cortes von Léon บรรดานักบวชและประชาชนชาวสเปนได้มีการร่วมประชุมกัน เพื่อให้มีการรับรองสิทธิของประชาชนโดยรับรองสิทธิในการฟ้อง สิทธิในการปรึกษาหารือ สิทธิในการร่วมแสดงความเห็นในปัญหาที่สำคัญ เช่น เกี่ยวกับการทำสงคราม การทำสัญญาสันติภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับรองการล่วงละเมิดไม่ได้ในชีวิต เกียรติยศ และสิทธิในที่อยู่อาศัยและกรรมสิทธิ์ แต่การต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่มักจะได้รับการกล่าวถึงเป็นจำนวนมากก็คือ การต่อสู้เรียกร้องของชนชั้นกลางในสหราชอาณาจักร จนนำไปสู่การจัดทำ “มหากฎบัตรที่ยิ่งใหญ่” หรือที่เรียกว่า “Magna Carta” ในปี ค.ศ. 1215 สมัยของพระเจ้าจอห์น เหตุเพราะพระเจ้าจอห์นมักจะมีการจัดเก็บภาษีตามอำเภอใจเพื่อใช้ในการประกาศสงคราม ทำให้ประชาชนและชนชั้นกลางในอังกฤษได้รับความเดือดร้อนเป็น

¹⁵ จงรัก จุฑานนท์, “การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยไม่ชอบธรรม,”

อย่างมากจากการจัดเก็บภาษีนี้ จึงได้เกิดการเรียกร้องให้พระเจ้าจอห์นลงนามในเอกสารที่เรียกว่า “Magna Carta” โดยมีสาระสำคัญประการหนึ่งที่ว่า พระมหากษัตริย์จะเก็บภาษีบางอย่างโดยไม่ได้ รับความเห็นชอบจากสภาขุนนางไม่ได้ นอกจากนี้เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบจาก ศาลของพระมหากษัตริย์ จึงได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 34 ว่า “อิสรชนไม่อาจถูกจับกุม คุมขัง ถูกประหาร หรือถูกเนรเทศหรือถูกกระทำด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เว้นแต่จะอาศัยพื้นฐานคำวินิจฉัยตาม บทบัญญัติของกฎหมาย”¹⁶ “No freemen shall be taken or imprisoned or disseised or exiled or in any way destroyed, nor will we go upon him nor send upon him, except by the lawful judgment of his peers or by the law of the land.”

ปี ค.ศ. 1628 สภาขุนนางและสภาสามัญของสหราชอาณาจักรได้ร่วมกันยื่นเอกสารต่อ พระเจ้าชาร์ล โดยบังคับให้พระเจ้าชาร์ลยอมรับเอกสารที่เรียกว่า “Petition of Right” ซึ่งมี สาระสำคัญ คือ (1) บุคคลจะไม่ถูกบังคับให้เสียภาษีใด ๆ โดยปราศจากความยินยอมโดย พระราชบัญญัติของสภา (2) บุคคลจะไม่ถูกจำคุกหรือคุมขังวัน ไร้จะเป็นไปตามกฎหมายหรือ พระราชบัญญัติของราชอาณาจักร (3) การบังคับให้หาที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูแก่ทหารบก ทหารเรือจะต้องถูกยกเลิก (4) การสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยอาศัยกฎอัยการศึกจะต้อง ถูกเพิกถอนและแสดงว่าเป็น โฆษ¹⁷

แนวคิดของความต้องการของประชาชนในการได้รับการคุ้มครองตามสิทธิและเสรีของ ตนจากรัฐนั้น ได้ขยายวงกว้างและมีอิทธิพลต่อนานาประเทศในสมัยต่อ ๆ มา เช่นในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นต้น สหราชอาณาจักรได้มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการรับรองสิทธิเสรีภาพมาเป็นลำดับที่สืบเนื่องมาจาก “Magna Carta” ค.ศ.1215และ “Petition of Right” ค.ศ.1628 หลายฉบับ เช่น “Bill of Right” ค.ศ.1689, Act of Settlement ค.ศ.1701 เป็นต้น เอกสารต่าง ๆ เหล่านี้คือหลักประกันในการได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จากการกระทำตามอำเภอใจของกษัตริย์ แต่การคุ้มครองดังกล่าวต้องเป็นไปตามสภาพและเงื่อนไข แห่งยุคสมัยของเอกสารแต่ละฉบับด้วย ด้วยเหตุนี้ อำนาจของกษัตริย์จึงลดน้อยลงและอำนาจของ รัฐสภาได้เข้ามาแทนที่อำนาจของกษัตริย์ เอกสารเหล่านี้ได้แสดงรูปธรรมที่ชัดเจน ถึงการคุ้มครอง เสรีภาพของประชาชนสหราชอาณาจักร หรือในสหรัฐอเมริกาได้มีเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ ซึ่งเราเรียกเอกสารนี้ว่า “คำประกาศอิสรภาพของ

¹⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น. 40.

¹⁷ หยุต แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(พ.ศ. 2511) เรียงมาตรา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น. 134.

สหรัฐอเมริกา” The Declaration of Independence ซึ่งร่างโดย โทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jafferson) และได้ประกาศเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ.1776 คำประกาศอิสรภาพนี้ได้ยืนยันถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในลักษณะที่เป็นการสากล ซึ่งได้ฝังรากลึกในชีวิตจิตใจของประชาชนชาวอเมริกันตลอดมา ดังนี้

“เราถือความจริงซึ่งได้แจ้งประจักษ์โดยตัวของมันเองแล้วว่า มนุษย์เราเกิดมาพร้อมเท่าเทียมกัน พระผู้เป็นเจ้าผู้สร้างมนุษย์ได้ทรงประทานสิทธิติดตัวบางประการ อันไม่อาจพรากจากมนุษย์ไปได้ สิทธิเหล่านี้ก็คือ สิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในการแสวงหาความสุข และเพื่อที่จะป้องกันสิทธิดังกล่าวนี้ มนุษย์จึงได้จัดตั้งรัฐบาลที่ได้รับมอบอำนาจอันชอบธรรม โดยความยินยอมของประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลดำเนินการปกครองไปในทางที่ทำลายจุดมุ่งหมายดังกล่าวก็เป็นสิทธิของประชาชนที่จะเปลี่ยนหรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นเสียได้ และก่อตั้งรัฐบาลใหม่ให้ดำเนินการตามหลักการเช่นว่า และให้มีอำนาจที่จะบันดลความปลอดภัยและความผาสุกให้ได้มากที่สุด”

สำหรับการจัดทำรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ.1787 นั้น ไม่ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ อาจเป็นด้วยผู้ร่างรัฐธรรมนูญมีแนวความคิดว่า “ผู้มีอำนาจปกครอง” ในระดับสหพันธรัฐ ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชน พลเมืองของสหรัฐ จนต่อมาในปี ค.ศ.1789 ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ค.ศ.1787 ตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 10 แต่ได้รับสัตยาบันใน ค.ศ.1791 บทแก้ไขเพิ่มเติมเหล่านี้ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนอย่างชัดเจนและกว้างขวาง เรามักเรียกบทแก้ไขทั้ง 10 บท นี้ว่าเป็น อเมริกัน “Bill of Right” นอกจากนี้ ก็ยังมีบทแก้ไขที่ 15 (ค.ศ.1868) ที่ห้ามมลรัฐต่าง ๆ ออกกฎหมายพรากชีวิตเสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคลโดยปราศจาก “Due Process of Law” เป็นต้น

สำหรับสาธารณรัฐฝรั่งเศสภายหลังจากที่ได้มีการปฏิวัติใหญ่ของชาวฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ.1789 ได้มีการตั้งสมัชชาแห่งชาติขึ้น ทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติและสภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่พอวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1789 สมัชชาแห่งชาติได้ประกาศใช้ “คำประกาศสิทธิของมนุษยชนและพลเมือง” ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 17 มาตราด้วยกัน ซึ่งคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ได้วางหลักการสำคัญไว้ดังนี้

1. หลักว่าด้วยเสรีภาพถือว่าเป็นสิทธิประการแรกของมนุษย์ มาตรา 4 อธิบายเสรีภาพว่าหมายถึง “อำนาจที่จะกระทำในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น” และมาตรา 5 “...สิ่งที่ยกกฎหมายไม่ได้ห้ามไว้ไม่อาจถูกขัดขวางไม่ให้กระทำได้...” จะเห็นว่าเป็นการวางหลักเรื่อง เสรีภาพไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งถ้าพิจารณาโดยเจาะจงแล้ว ย่อมหมายความว่าครอบคลุมถึงเสรีภาพบุคคล

เสรีภาพในความคิด เสรีภาพในการประท้วง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการรวมกลุ่ม ฯลฯ

2. หลักว่าด้วยความถูกต้องตามกฎหมาย ในมาตรา 6 กฎหมาย คือ การแสดงออกของเจตจำนงทั่วไป และคำว่ากฎหมายนี้ คำประกาศใช้ทั่วไปในเกือบทุกมาตรา (มีทั้งหมด 17 มาตรา นั่นคือยอมรับว่า การจำกัดขอบเขตของเสรีภาพต้องกระทำโดยกฎหมาย แต่ขณะเดียวกันผู้ร่างฯ ก็มีความวิตกว่า กฎหมายอาจก้าวเข้าไปล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพอย่างไม่ถูกต้องได้ ด้วยเหตุนี้ในเรื่องที่กระทบถึงสิทธิเสรีภาพที่สำคัญที่สุดคือ เสรีภาพในร่างกาย มาตรา 8 แห่งคำประกาศฯ จึงต้องกำหนดว่า “กฎหมายพึงกำหนดโทษไว้อย่างเคร่งครัดและจำเป็นเท่านั้น และบุคคลจะถูกลงโทษก็โดยอาศัยกฎหมายที่มีอยู่แล้วได้ประกาศใช้ก่อนการกระทำความผิด ทั้งต้องบังคับใช้อย่างถูกต้อง” หรือมาตรา 9 “บุคคลทุกคนได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิด...”

หลักข้างต้นได้กลายมาเป็นหลักที่ปรากฏในกฎหมายอาญา และในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศต่อมา

3. หลักว่าด้วยด้วยเสมอภาค มาตรา 1 บัญญัติไว้ว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมาอิสระและเสมอภาคกันในทางสิทธิ...” มาตรา 6 รับรองความเสมอภาคในการเข้ามาทำงานในภาครัฐ และมาตรา 13 รับรองความเสมอภาคในการเสียดาภิ ความเสมอภาคที่นักปฏิวัติสาธารณรัฐฝรั่งเศสมองในที่นี้หมายถึงความเสมอภาคในทางกฎหมาย

ดังจะเห็นได้ว่าในสังคมมีการเรียกร้องหลักประกันที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากการถูกล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการกระทำหรือใช้อำนาจของรัฐหรือกษัตริย์ในฐานะผู้ปกครองรัฐเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันการเรียกร้องให้มีหลักประกันการรับรองคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้รับการยอมรับในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากบัญญัติของกฎหมายที่มีผลบังคับให้รัฐต่าง ๆ นั้นเอง

2.2.2 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ

การให้ความหมายของสิทธิและเสรีภาพมีการให้ความหมายหรือคำจำกัดความของคำว่า “สิทธิและเสรีภาพ” อยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนักกฎหมายในต่างประเทศและประเทศไทย ดังนี้

สิทธิ (Right) ในทางกฎหมายนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ทอมัส อไควนัส (Thomas Aquinas) ได้ให้ความหมายว่า สิทธิเป็นบางสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ที่บุคคลพึงมีและเป็นคุณค่าในทางศีลธรรม สิทธิมีความเป็นพิเศษในตัวเอง¹⁸

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ได้ให้ความหมายว่า สิทธิเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่มนุษย์ทุกคนพึงมีสิทธิในการกระทำทุกเรื่องและเห็นว่าสิทธินั้นมีความใกล้เคียงกับเสรีภาพ¹⁹

ไมเคิลเอส เบอร์ลิน (Michael S. Berliner) ได้ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองไว้ให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำได้ตามสิทธิที่บัญญัติไว้²⁰

หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้และเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ประโยชน์แก่บุคคลไว้โดยเจาะจงและกฎหมายได้คุ้มครองประโยชน์นี้ โดยบุคคลผู้ได้รับประโยชน์สามารถใช้สิทธิทางศาล²¹

โกคิน พลกุล ได้ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้²²

วิษณุ เครืองาม ได้ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ กล่าวคือ สิทธิของประชาชนได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการรับมรดก สิทธิในชีวิตร่างกาย เป็นต้น²³

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจที่จะให้ผู้อื่นต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำการบางอย่างตามที่เรามีสิทธิอันเป็นการบังคับให้คนอื่นต้องกระทำการตามสิทธิของเรา²⁴

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ ได้ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการใดที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของตนหรือบุคคลอื่น (เช่น

¹⁸ ศรีธยา กลิ่นสุคนธ์, “ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาค : ศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิในความเสมอภาคของผู้พ้นโทษในการศึกษาและทำงาน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2554), น. 28.

¹⁹ เพิ่งอ้าง

²⁰ นิสารัตน์ ท้าวโสม, “ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของคนต่างด้าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2555), น. 10.

²¹ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 20.

²² โกคิน พลกุล, หลักกฎหมายมหาชน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2539), น. 138-139.

²³ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2530), น. 640.

²⁴ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชนเล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), น. 348.

สิทธิทางหนี้ กรรมสิทธิ์ ฯลฯ) เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นอีกคนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน หรือให้ละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง²⁵

คณิน บุญสุวรรณ ได้ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมที่บุคคลสามารถที่จะมีหรือกระทำอะไรก็ได้ที่มีกฎหมายรองรับ แต่คำว่าทำอะไรก็ได้ในที่นี้ มิได้หมายความว่าทำอะไรได้ตามใจ เพราะหากทำอะไรลงไปแล้วเกิดไปกระทบสิทธิของผู้อื่นหรือทำให้คนอื่นต้องเดือดร้อนเสียหาย หรือสูญเสียอะไรบางอย่าง การกระทำดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ต้องห้าม เช่น สิทธิในการมีทรัพย์สินส่วนตัว สิทธิในที่ดิน สิทธิในการป้องกันตัวเอง หรือสิทธิในการใช้รถใช้ถนน สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นต้น²⁶

บรรเจิด สิงคะเนติ ได้แบ่งแยก “สิทธิตามรัฐธรรมนูญ” ออกจากความหมายของคำว่า “สิทธิตามความหมายทั่วไป” โดยสิทธิตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง อำนาจที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุด ได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใด หรือไม่กระทำการใด ซึ่งการให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน ในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิตามรัฐธรรมนูญยังหมายรวมถึง การให้หลักประกันในทางหลักการ ซึ่งหมายถึงการมุ่งคุ้มครองต่อสถาบันในทางกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้น สิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ และสิทธิตามรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่ผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ²⁷

หากนำหลักการและความคิดเกี่ยวกับสิทธิมาประมวลแล้ว ก็จะได้เห็นว่าสิทธิมีลักษณะสำคัญที่ตรงกันอยู่หลายประการ ได้แก่²⁸

²⁵ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 21.

²⁶ คณิน บุญสุวรรณ, คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2547), น. 20 - 21.

²⁷ อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 19.

²⁸ สมคิด เลิศไพฑูรย์, กดำ สมุทวนิช, “รายงานวิจัยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยศาลรัฐธรรมนูญ,”(สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ), น. 7.

(1) สิทธินั้นจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าของสิทธิที่จะเลือกใช้สิทธิ สิทธิจะเป็นการรับรองให้เจ้าของสิทธิมี “อำนาจ” สามารถ “ใช้” สิทธินั้นได้ หรืออาจจะไม่ใช้สิทธินั้นก็ได้ตามเจตจำนงของเจ้าของสิทธิ ในบางกรณีก็อาจจะให้ผู้อื่นใช้สิทธิแทนได้ ซึ่งการให้ผู้อื่นใช้สิทธิแทนนี้มักพบในกฎหมายแพ่ง

(2) สิทธินั้นเรียกร้องให้ผู้อื่นมีหน้าที่ต้องเคารพสิทธิของตน กล่าวคือ ถ้าเป็นสิทธิในทางแพ่งจะสามารถเรียกร้องต่อทรัพย์ (ทรัพย์สิน) บุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องยอมรับและไม่ละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์อันผู้อื่นมีสิทธิอยู่นั้น หรือเรียกร้องให้บุคคลดำเนินการหรือไม่ดำเนินการ (บุคคลสิทธิ) หรือในทางกฎหมายมหาชน สิทธินั้นจะเรียกร้องให้รัฐโดยหน่วยงานของรัฐกระทำการ หรือไม่กระทำการใด ๆ เพื่อตนได้ ทุกกรณีนั้นแสดงถึง “หน้าที่” ที่ผู้อื่นจะกระทำต่อสิทธินั้น

(3) สิทธิจะเกิดขึ้นก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น เนื่องจากสิทธิเป็นเรื่องของอำนาจและหน้าที่ที่จะบังคับต่อบุคคลอื่นหรือรัฐ โดยปัจเจกชนทั่วไปจะบังคับต่อบุคคลอื่นหรือรัฐได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายรับรองสิทธิของตน และกำหนดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นเท่านั้น ทั้งนี้แม้ในทางแพ่งบุคคลมีสิทธิจะทำนิติกรรมผูกพันได้โดยเสรี แต่การที่บุคคลสามารถทำนิติกรรมกันได้นั้นก็ต้องชอบด้วยเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสิทธิจะเกิดขึ้นได้ก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น โดยกฎหมายอาจจะกำหนดสิทธิไว้โดยชัดเจน หรือให้อำนาจแก่ปัจเจกชนไปก่อตั้งสิทธิระหว่างกันและกันได้โดยเสรี ครอบคลุมที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของประชาชน สำหรับสิทธิต่อรัฐจะต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติเท่านั้น

จากความหมายของสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า “สิทธิ” (Right) หมายถึงอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด ซึ่งสิทธิดังกล่าวจะก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลอื่นบุคคลใดแทรกแซงสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสิทธิที่จะเรียกร้องต่อรัฐหรือองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตแห่งสิทธิของตนได้

เสรีภาพ (Liberty) ในทางกฎหมายนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ไมเคิล เอส เบอร์ลิน (Michael S. Berliner) ได้ให้ความหมายว่า เสรีภาพ หมายถึงบุคคลที่ไม่อยู่ในภาวะถูกควบคุม หรือครอบงำจากผู้อื่น²⁹

²⁹ ฮ่างแล้ว เชนอรรถที่ 23.

โฮเร็ค เอ็ม. คาลเลน (Horace M. Kallen) ได้ให้ความหมายว่า เสรีภาพ หมายถึง ความเคลื่อนไหวหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามใจปรารถนา โดยปราศจากการยับยั้งหรือการจำกัดตัดทอน³⁰

Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายว่า เสรีภาพ หมายถึง ความอิสระที่จะกระทำการใด ๆ³¹

โกลิน พลกุล ได้ให้ความหมายว่า “เสรีภาพ” หมายถึง สถานภาพของมนุษย์ที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของใคร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นอำนาจที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือที่จะไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด³²

วิชญ์ เครื่องงาม ได้ให้ความหมายว่า เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เสรีภาพจึงมีความหมายต่างจากสิทธิ แต่ถ้าเสรีภาพใดมีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง เสรีภาพนั้นก็อาจเป็นสิทธิด้วย จึงมักเรียกรวม ๆ กัน ว่าสิทธิและเสรีภาพ หรือสิทธิในเสรีภาพ³³

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ความหมายว่า เสรีภาพ หมายถึง อำนาจที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง (มีอำนาจที่จะเลือกปฏิบัติ) ซึ่งก่อให้เกิดหน้าที่เชิงปฏิเสธแก่ผู้อื่นที่จะได้เข้ามารบกวนการใช้อำนาจเลือกปฏิบัติของเรา และในทำนองเดียวกันก็ก่อให้เกิดหน้าที่ให้เราไม่สามารถเข้าไปรบกวนการใช้อำนาจเลือกประพฤติปฏิบัติของผู้อื่น³⁴

วราพจน์ วิศรุตพิชญ์ ได้ให้ความหมายว่า เสรีภาพ หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น เป็นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่ตราบเท่าที่เขาไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่เขาไม่ประสงค์จะกระทำ และไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่เขาประสงค์จะกระทำ โดยสรุปแล้ว เสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง³⁵

³⁰ ศาโรช โชติพันธุ์, “การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ,” ชุดที่ 6, (ในรวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 2549), น. 287.

³¹ เพิ่งอ้าง.

³² อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 25.

³³ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 26.

³⁴ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 27.

³⁵ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 28.

พิชัย พืชมงคล อธิบายว่า เสรีภาพ หมายถึง “ความมีเสรีหรือสภาพที่ทำได้โดยปลอดอุปสรรค สภาพที่มีสิทธิที่จะทำ จะพูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น” กล่าวคือ เสรีภาพเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองแก่บุคคลที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่เขาต้องการได้โดยอิสระ หรือโดยปลอดจากอุปสรรคหรือการบังคับขัดขวาง เสรีภาพจึงก่อให้เกิดหน้าที่ตามกฎหมายให้รัฐและบุคคลอื่นในการที่จะต้องเคารพและไม่ไปรบกวนขัดขวางการใช้เสรีภาพของเขา³⁶

จากความหมายของเสรีภาพดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า “เสรีภาพ” (Liberty) หมายถึง อำนาจของมนุษย์ในอันที่จะกำหนดตนเอง และภายใต้อำนาจนี้บุคคลย่อมสามารถเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ตามความต้องการ หรืออีกนัยหนึ่งคือการทำที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามความประสงค์ของตนเอง โดยบุคคลจะมีเสรีภาพได้นั้นจะต้องไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์ และจะต้องไม่ถูกขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่ตนประสงค์ ด้วยเหตุนี้การที่กฎหมายกำหนดรับรองเสรีภาพอย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่บุคคลก็ย่อมก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นที่จะต้องเคารพเสรีภาพดังกล่าว โดยผู้ทรงเสรีภาพย่อมสามารถเรียกร้องให้บุคคลอื่นละเว้นจากการรบกวนขัดขวางการใช้เสรีภาพของตน แต่ผู้ทรงเสรีภาพไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเรียกร้องบุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นการส่งเสริมการใช้เสรีภาพของตนแต่ประการใด

สิทธิกับเสรีภาพมีความคล้ายคลึงกัน ในข้อที่ว่าต่างก็เป็นอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคล และยังมีความเกี่ยวพันอีกหลายประการ กล่าวคือ สิทธินั้นหมายความรวมถึงสิทธิ ที่จะ มี เสรีภาพต่าง ๆ ตามควรแก่สภาพและฐานะของบุคคลด้วย และเสรีภาพที่สำคัญคือ เสรีภาพที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ได้ตามสิทธิของตน สิทธิยังเป็นตัวบ่งชี้สำคัญถึงระดับความมีเสรีภาพ เนื่องจากความหมายของสิทธิและเสรีภาพใกล้เคียงกัน และสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ปัจจุบันจึงมีการใช้ปะปนกัน บางครั้งก็ใช้สลับกันหรือแทนกัน อาทิคำว่า “สิทธิมนุษยชน (Human Right)” นั้น หมายความรวมถึงบรรดาสิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์ทุกคนมีในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ มิได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่สิทธิเท่านั้น เป็นต้น แต่คนส่วนใหญ่มักจะใช้ควบคู่กันไปโดยเรียกรวม ๆ ว่า “สิทธิเสรีภาพ” ซึ่งหมายถึง อำนาจอันชอบธรรมตามกฎหมายของบุคคลที่จะกระทำหรือไม่กระทำการต่าง ๆ โดยปลอดจากการรบกวนขัดขวางของรัฐหรือบุคคลอื่น³⁷

อย่างไรก็ตาม เสรีภาพมีความแตกต่างจากสิทธิ เนื่องจากสิทธิเป็นอำนาจที่บุคคลใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น โดยการเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการหรือละเว้นกระทำการ

³⁶ พิชัย พืชมงคล, “การปฏิรูปทางการเมืองกับรัฐธรรมนูญใหม่ (ตอนที่ 2)” จาก www.dlo.co.th. น.1.

³⁷ วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, “ศึกษารูปแบบการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้อย่างเหมาะสม,” (ในรายงานการวิจัย สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, 2538), น.39.

อย่างไรอย่างหนึ่งให้เป็นประโยชน์แก่ตน แม้ว่ากรณีที่กฎหมายรับรองเสรีภาพอย่างไรอย่างหนึ่ง ให้แก่บุคคล ย่อมมีผลก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้อื่นด้วยก็ตาม แต่หน้าที่ที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นอันเนื่องมาจากกฎหมายรับรองเสรีภาพให้แก่บุคคลคนหนึ่งนี้ เป็นแต่เพียงหน้าที่ที่จะต้องเคารพเสรีภาพของเขา ผู้ทรงเสรีภาพคงมีอำนาจแต่เพียงที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นละเว้นจากการรบกวนขัดขวางการใช้เสรีภาพของตนเท่านั้น หากได้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นการส่งเสริมการใช้เสรีภาพของตน หรือเอื้ออำนวยให้ตนใช้เสรีภาพได้สะดวกขึ้น ไม่

สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญถือเป็นสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายมหาชนหรือเป็นสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองแก่ปัจเจกชนในอันที่จะกระทำการใด หรือไม่กระทำการใดได้ โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจอรัฐ ดังนั้นสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจึงมิใช่เพียงทำหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองปัจเจกชนจากรัฐเท่านั้น หากแต่ยังสามารถสร้างอำนาจในการเรียกร้องต่อรัฐให้กระทำการใดหรือไม่กระทำการใดได้อีกด้วย ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์หรือความผูกพันระหว่างปัจเจกชนกับรัฐขึ้น ส่งผลให้รัฐหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจอรัฐต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน ให้มีผลในทางปฏิบัติ ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจึงมีภาระในการก่อความผูกพันต่อฝ่ายต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญเดียวกัน ดังนี้³⁸

1. สิทธิและเสรีภาพในฐานะที่ทำหน้าที่ในการปกป้องปัจเจกชนให้ปลอดภัยจากการแทรกแซงของอำนาจมหาชน เพื่อคงความมั่นคงหรือสร้างหลักประกันให้แก่ปัจเจกชนในอันที่จะไม่ถูกบังคับหรือแทรกแซงจากรัฐหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจอรัฐทั้งปวง

2. สิทธิและเสรีภาพในฐานะที่ทำหน้าที่คุ้มครองปัจเจกชนมิให้ถูกเลือกปฏิบัติโดยพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพแล้วนั้น ผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพจะต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติหรือต้องได้รับความเสมอภาคโดยเท่าเทียมกันต่อการใช้อำนาจของฝ่ายมหาชน สิทธิและเสรีภาพในประการดังกล่าวนี้ เช่น สิทธิและเสรีภาพในการเรียกร้องต่อรัฐให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เหมือนกันในสิ่งที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และแตกต่างกันในสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกัน โดยรัฐต้องให้เหตุผลด้วยการปฏิบัติเช่นนั้นเป็น ไปเพื่อวัตถุประสงค์โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และมีกฎหมายรับรองคุ้มครองให้กระทำเช่นนั้นหรือไม่ เป็นต้น

3. สิทธิและเสรีภาพในฐานะที่ทำหน้าที่เรียกร้องให้รัฐกระทำการ สิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวกับการเรียกร้องให้รัฐกระทำกรณีนี้อาจจำกัดอยู่กับสิทธิและเสรีภาพที่เรียกว่า “สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทางสังคม” อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่คุ้มครองผลประโยชน์ของปัจเจกชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์

³⁸ อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 19.

4. สิทธิและเสรีภาพในฐานะที่ทำหน้าที่คุ้มครองบุคคลให้พ้นจากการแทรกแซงของบุคคลที่สาม แม้ว่าตามหลักทั่วไปแล้วจะมีสิทธิและเสรีภาพบางอย่างที่มีผลผูกพันต่อบุคคลที่สาม โดยทางอ้อม ซึ่งในกรณีนี้ย่อมเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในประการดังกล่าวแก่บุคคลด้วยมาตรการคุ้มครองของรัฐอาจกระทำได้ในรูปของการออกกฎหมายเพื่อรับรองคุ้มครองสถานะของบุคคลเป็นการเฉพาะ หรืออยู่ในรูปแบบของข้อห้ามมิให้สาธารณะกระทำการอันเป็นการรบกวนปัจเจกชนที่เรียกว่า “การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพความเป็นอยู่ส่วนบุคคลนั่นเอง”

5. สิทธิและเสรีภาพในฐานะที่เป็นหลักประกันในเชิงสถาบัน หมายถึง หลักประกันที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองหลักกฎหมายทั่วไปในทางหลักการต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างจากสิทธิและเสรีภาพที่ให้ความคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคล และยังมีลักษณะที่มุ่งหมายในการคุ้มครองต่อสิ่งที่เป็นหลักเกณฑ์หรือหลักการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ไม่เกี่ยวกับปัจเจกบุคคลคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะด้วย ซึ่งสิทธิและเสรีภาพในฐานะที่เป็นหลักประกันเชิงสถาบัน ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพในการเป็นครอบครัวของการสมรส เสรีภาพในการแสดงออกโดยสื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อสารมวลชนอื่น ๆ เป็นต้น

6. สิทธิและเสรีภาพในฐานะที่ก่อให้เกิดหน้าที่แก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้มักเกิดขึ้นจากเจตนาของรัฐธรรมนูญกำหนดภาระผูกพันให้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นการเฉพาะ เช่น การกำหนดให้ผู้สูงวัยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นต้น เจตนาของรัฐธรรมนูญจะผูกพันมิให้ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายนอกเหนือไปจากหลักการดังกล่าว หากฝ่ายนิติบัญญัติละเมิดหรือฝ่าฝืนเจตนาดังกล่าวปัจเจกชนหรือมหาชนย่อมยกสิทธิและเสรีภาพในกรณีเช่นนี้ขึ้นต่อสู้และเรียกร้องจากรัฐได้

7. สิทธิและเสรีภาพในฐานะที่เป็นหลักประกันในทางศาล ถือเป็นเรื่องที่มีสาระสำคัญสำหรับการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ทรงสิทธิ เพราะหากมีเพียงการรับรองคุ้มครองว่าปัจเจกบุคคลหรือสาธารณชนมีสิทธิและเสรีภาพกว้างขวางมากน้อยเพียงใด แต่ถ้าไม่มีหลักประกันในกระบวนการทางศาล ที่จะทำให้สิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นไปได้ในทางปฏิบัติแล้ว สิทธิและเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญก็จะไม่มีความหมายหรือประโยชน์อันใดทั้งสิ้น การรับรองให้สิทธิและเสรีภาพเป็นหลักประกันในทางศาล จึงเท่ากับเป็นการยอมรับว่าสิทธิและเสรีภาพมีฐานะเป็นสิทธิเรียกร้อง และเป็นสิทธิเรียกร้องของมหาชนอันเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญโดยตรง

2.2.3 ประเภทของสิทธิและเสรีภาพ

การพิจารณาถึงการแบ่งประเภทของสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งอาจแบ่งแยกออกได้หลายลักษณะ แต่ในที่นี้จะพิจารณาการแบ่งแยกสิทธิและเสรีภาพ ดังนี้ การแบ่งสิทธิและเสรีภาพตาม

แนวคลาสสิกของเยอรมัน การแบ่งสิทธิและเสรีภาพโดยพิจารณาจากผู้ทรงสิทธิ และการแบ่งประเภทของสิทธิและเสรีภาพโดยพิจารณาจากเงื่อนไขการจำกัดสิทธิ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแบ่งสิทธิและเสรีภาพตามแนวคลาสสิกของเยอรมัน

Georg Jellinek เป็นผู้เสนอแนวคิดในแบ่งสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวโดย Jellinek ได้แบ่งแยกสิทธิและเสรีภาพออกเป็น 3 ประเภท³⁹ ดังนี้

(1) Status Negatives หมายถึง กลุ่มของสิทธิและเสรีภาพที่การใช้สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจะต้องปราศจากการเข้ามาแทรกแซงใด ๆ ของรัฐ การใช้สิทธิและเสรีภาพประเภทนี้เป็นเรื่องที่ปัจเจกบุคคลสามารถดำเนินการไปได้เองโดยรัฐไม่จำเป็นต้องเข้ามาดำเนินการใด ๆ สิทธิและเสรีภาพประเภทนี้เป็นสิทธิและเสรีภาพที่ปฏิเสธอำนาจรัฐ สิทธิและเสรีภาพในกลุ่มนี้แสดงออกมาในรูปของสิทธิในการป้องกัน (Abwehrrecht) อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลต่อการแทรกแซงของรัฐหรือการละเมิดของรัฐ จากสิทธิในการป้องกันของปัจเจกบุคคลดังกล่าวนี้ปัจเจกบุคคลอาจเรียกร้องให้มีการเยียวยาจากรัฐได้ ในกรณีที่มีการแทรกแซงหรือมีการละเมิดจากรัฐ หรืออาจเรียกร้องให้รัฐระงับจากการกระทำดังกล่าวได้

(2) Status Positives หมายถึง กลุ่มของสิทธิที่การใช้สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมีอาจจะบรรลุความมุ่งหมายได้หากปราศจากการเข้ามาดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งจากฝ่ายรัฐ สิทธิและเสรีภาพประเภทนี้แสดงออกมาในรูปแบบของสิทธิประเภท “สิทธิเรียกร้อง” สิทธิเรียกร้องให้กระทำการ สิทธิในการดำเนินคดี ตามทัศนะของ Jellinek เห็นว่า สิทธิที่ศูนย์กลางของสิทธิประเภทนี้คือสิทธิเรียกร้องที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(3) Status Activus หมายถึง กลุ่มของสิทธิที่ปัจเจกบุคคลใช้สิทธิของตนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างเจตจำนงทางการเมือง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรของรัฐ สิทธิและเสรีภาพประเภทนี้ได้มีการบัญญัติรับรองออกมาในรูปของ “สิทธิของพลเมือง” อันได้แก่ สิทธิของผู้เลือกตั้ง สิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครเข้ารับราชการ สิทธิในการจัดตั้งพรรคการเมือง รวมทั้งสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองอื่น ๆ สิทธิประเภทนี้มักจะจำกัดให้เฉพาะพลเมืองของชาติเท่านั้น

การแบ่งสิทธิและเสรีภาพตามแนวคิดคลาสสิกของเยอรมัน ซึ่งอาศัยลักษณะของการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับหน้าที่ของรัฐเป็นข้อพิจารณาในการแบ่งสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ซึ่งสามารถทำความเข้าใจพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพแต่ละประเภทว่ามีจุดมุ่งหมายอย่างไรและการที่ทำให้บรรลุความมุ่งหมายสิทธิและเสรีภาพแต่ละประเภทรัฐจะต้องดำเนินการอย่างไร

³⁹ Pieroth Schlink, Grundrechte-Staatsrecht II, 9 Aufl. S.21. อ้างถึงในสิทธิพร เสาภาชน.เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญมาตรา 39. น. 24.

2. การแบ่งโดยพิจารณาจากผู้ทรงสิทธิ

การแยกสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้พิจารณาจากผู้ซึ่งได้รับสิทธิตามรัฐธรรมนูญหรือบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญมุ่งที่จะให้ความคุ้มครอง ซึ่งอาจแบ่งสิทธิและเสรีภาพได้ 2 ประเภท คือ

1. สิทธิมนุษยชน
2. สิทธิพลเมือง โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิของทุก ๆ คน สิทธิประเภทนี้ ได้แก่ สิทธิที่รัฐธรรมนูญมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองแก่ทุก ๆ คน โดยมีได้แบ่งแยกว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนชาติใด เชื้อชาติใด หรือศาสนาใด หากบุคคลนั้นเข้ามาอยู่ในขอบเขตอำนาจรัฐที่ใช้รัฐธรรมนูญของประเทศนั้น บุคคลนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น ๆ ด้วย สิทธิมนุษยชนเป็นคุณลักษณะประจำตัวของมนุษย์ทุกคนเป็นสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติที่เป็นของมนุษย์ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์และด้วยเหตุผลแต่เพียงอย่างเดียว เพราะเขาเกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้อยู่แล้วตั้งแต่ก่อนที่จะมี “รัฐ” เกิดขึ้น⁴⁰ สิทธิประเภทนี้ ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในทางศาสนา เป็นต้น

(2) สิทธิพลเมือง สิทธิประเภทนี้ ได้แก่ สิทธิที่รัฐธรรมนูญมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองเฉพาะบุคคลที่เป็นพลเมืองของรัฐเท่านั้น เช่น ตามรัฐธรรมนูญของเยอรมนีได้กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพที่อยู่ในกลุ่มของ Status Active หรือ “สิทธิในทางการเมือง” เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ และเสรีภาพในการชุมนุม เป็นต้น สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้เป็นสิทธิของชาวเยอรมันเท่านั้น

การแบ่งแยกสิทธิและเสรีภาพโดยพิจารณาจากผู้ทรงสิทธินี้ โดยแท้จริงแล้วเป็นการพิจารณาจากเนื้อหาของสิทธิว่า สิทธิใดควรจะให้กับบุคคลทุกคน และสิทธิใดควรจะจำกัดให้เฉพาะพลเมืองของชาตินั้นเท่านั้น ซึ่งการแบ่งแยกสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้จะนำไปสู่การแยกสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองของชาติออกจากสิทธิมนุษยชน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการกำหนดขอบเขตในการคุ้มครองของสิทธิแต่ละประเภทรุ่นเอง

(3) การแบ่งสิทธิและเสรีภาพโดยพิจารณาจากเงื่อนไขการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

การแยกประเภทของสิทธิโดยพิจารณาจากเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เป็นการพิจารณาว่าสิทธิและเสรีภาพนั้น ๆ เป็นสิทธิที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายหรือไม่ หรือหากอยู่ภายใต้เงื่อนไขกฎหมายในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอยู่ในเงื่อนไขประเภทใด ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบของเงื่อนไขของกฎหมายไว้ 3 รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ 1 เป็นสิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขของกฎหมายทั่วไปในกรณีรัฐธรรมนูญเพียงแต่เรียกร้องว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นอาจจะกระทำได้โดยบทบัญญัติของกฎหมาย

⁴⁰ อังแล้ว เริงอรุณที่ 28.

สิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขของกฎหมายทั่วไปนี้ไม่ได้เรียกร้องเงื่อนไขพิเศษในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพประการอื่น สิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขของกฎหมายทั่วไป เช่น เสรีภาพในเคหสถาน ตามมาตรา 35 วรรคสอง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากการยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขใด ๆ เกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถานไว้แต่อย่างใด เพียงแต่กำหนดไว้ว่า “เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าห้ามการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวว่าไม่มีข้อจำกัดใด ๆ เพราะโดยแท้จริงแล้วการจำกัดเสรีภาพยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดทั่วไป ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

รูปแบบที่ 2 เป็นสิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขกฎหมายพิเศษ ในกรณีนี้รัฐธรรมนูญเรียกร้องว่าการแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายนั้นจะต้องผูกพันอยู่กับสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่งหรือต้องผูกพันอยู่กับวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง หรือจะต้องดำเนินการโดยวิธีการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น เช่น เสรีภาพในการเดินทาง ตามมาตรา 36 การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การวางผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขในการจำกัดเสรีภาพมากขึ้น กล่าวคืออาจจะจำกัดเสรีภาพในการเดินทางตามมาตรา 36 จะกระทำมิได้เฉพาะภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากฝ่ายนิติบัญญัติได้จำกัดเสรีภาพในการเดินทางนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญขัดกับรัฐธรรมนูญ การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางดังกล่าวย่อมเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ

รูปแบบที่ 3 เป็นสิทธิและเสรีภาพที่ปราศจากเงื่อนไขของกฎหมาย เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่อยู่ภายใต้การจำกัดสิทธิโดยกฎหมายใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนาตามมาตรา 38 บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ตามมาตรา 32 สิทธิของผู้มีสัญชาติไทยที่จะไม่ถูกเนรเทศออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร ตามมาตรา 36 วรรคสาม

การแบ่งสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้ สามารถทำให้เข้าใจถึงประเภทของเงื่อนไขของกฎหมายในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งจะประกอบเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบอำนาจนิติบัญญัติในการบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้หรือไม่ กล่าวคือ มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยปราศจากเงื่อนไขของกฎหมาย

หรือไม่ หรือในกรณีของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขของกฎหมายพิเศษ ในกรณีจะต้องตรวจสอบว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดย่อมเป็นการแสดงถึงความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้⁴¹

2.2.4 การประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญไทย

หากพิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพแล้วจะพบว่ารัฐธรรมนูญในทุก ๆ ฉบับไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือรัฐธรรมนูญในประเทศใด ๆ ก็ตามล้วนมีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแต่ละประเภทไว้ในระดับที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. สิทธิและเสรีภาพประเภทที่รัฐอาจออกกฎหมายมาจำกัดได้โดยไม่มีเงื่อนไขพิเศษสำหรับกฎหมายฉบับนั้น ซึ่งหมายความว่า แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นหลัก แต่องค์กรนิติบัญญัติอาจออกกฎหมายที่มาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ตามที่เห็นสมควร อนึ่งแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะอนุญาตให้มีการออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ตามที่เห็นสมควรก็ตาม แต่องค์กรนิติบัญญัติที่จะออกกฎหมายเพื่อมากระทบต่อสิทธิของประชาชนนั้นก็ต้องตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของมาตรา 29 แห่งรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน

2. สิทธิและเสรีภาพประเภทที่รัฐอาจออกกฎหมายมาจำกัดได้ก็แต่โดยการปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น เช่น การที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมได้ก็ต้องมีเงื่อนไขที่กำหนดตามมาด้วยเช่นกัน โดยต้องเป็นการชุมนุมที่สงบและปราศจากอาวุธ การสงบและปราศจากอาวุธนั้นเป็นเงื่อนไขที่รัฐมีต่อประชาชน และในทำนองเดียวกันก็มีเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญมีต่อรัฐเช่นกัน กล่าวคือ การที่รัฐจะออกกฎหมายเพื่อมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้นั้นต้องเป็นการออกกฎหมายเพื่อใช้เป็นมูลฐานในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นการเฉพาะ เพื่อเหตุใดเหตุหนึ่ง คือ 1. เพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ 2. เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างที่ประเทศอยู่ในสภาวะสงคราม หรือในระหว่างที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก เท่านั้น

3. สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยเด็ดขาดไม่อนุญาตให้องค์กรนิติบัญญัติตรากฎหมายมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ สิทธิและเสรีภาพประเภทนี้เป็นสิทธิที่อยู่ติดตัวของมนุษย์มาแต่แรกเกิด เช่น สิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา หรือ สิทธิที่จะได้รับการพักผ่อนร่างกาย เป็นต้น

⁴¹ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น. 62-66.

สำหรับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติก็สามารถที่จะออกกฎหมายมาใช้บังคับเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ โดยอาศัยอำนาจแห่งมาตรา 29 ซึ่งผู้วิจัยจะทำการอธิบายรายละเอียดไว้ในส่วนต่อไป

2.3 ทฤษฎีและหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนเพื่อมิให้รัฐกระทำการแทรกแซงโดยมิชอบด้วยกฎหมายที่ตราขึ้น โดยองค์กรนิติบัญญัติและกฎหมายนั้นมีความชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นไปตามหลักนิติรัฐ หากรัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้สิทธิและเสรีภาพโดยไปกระทบกระเทือนต่อปัจเจกชนอื่นหรือไปกระทบต่อประโยชน์ของมหาชนส่วนรวมแล้ว รัฐธรรมนูญ ในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดยอมให้ฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามปณิญาสาเกตว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 29.2 “ในการใช้สิทธิและเสรีภาพของตน แต่ละคนจะถูกจำกัดก็แต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นด้วยความมุ่งหมายเฉพาะเพื่อประกันให้มีการยอมรับและเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และเพื่อตอบสนองความเรียกร้องต้องการอันชอบธรรมของศีลธรรมอันดี ความสงบเรียบร้อย และความผาสุกของทุกคนในสังคมประชาธิปไตย” ดังนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แต่รัฐจะต้องสร้างหลักประกันให้แก่ปัจเจกชนเพื่อให้ปัจเจกชนมั่นใจว่ารัฐจะไม่กระทำการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้เท่านั้น

หัวใจสำคัญแห่งการสร้างหลักประกันในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหลักการใหม่เกี่ยวกับการให้หลักประกันในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้อย่างสมบูรณ์สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตามบทบัญญัติมาตรา 29 ว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 สามารถแยกพิจารณาถึงหลักประกันในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญกำหนดเป็นเงื่อนไขไว้มีพื้นฐานทางทฤษฎีที่ประกอบด้วย หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะต้องมีผลเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ และหลักการให้ระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.3.1 หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลเป็นการทั่วไป

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29วรรคสอง “กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง...” มีสาระสำคัญเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 19 วรรคหนึ่ง “ภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ สิทธิขั้นพื้นฐานอาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมายหรือโดยอาศัยอำนาจตามแห่งกฎหมาย กฎหมายในกรณีนี้จะต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและจะใช้บังคับเพื่อกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นการเฉพาะมิได้ นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวจะต้องกล่าวอ้างถึงมาตราของสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นด้วย” ที่มีจุดมุ่งหมายเช่นนี้ก็เพื่อคุ้มครองมิให้มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจของฝ่ายนิติบัญญัติในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมาย⁴² ทั้งนี้ ข้อจำกัดอำนาจนิติบัญญัติประการนี้มีที่มาจากหลักความเสมอภาคอันเป็นหลักรัฐธรรมนูญที่ผูกพันรัฐสภาโดยตรงในการตรากฎหมายโดยบังคับว่า “บุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกันและบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญจะต้องได้รับการปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน” ประกอบกับคำกล่าวของรูสโซที่ว่า “กฎหมายอาจกำหนดให้มีเอกสิทธิ์ต่าง ๆ ขึ้น แต่จะต้องไม่ระบุตัวบุคคลผู้ซึ่งจะทรงเอกสิทธิ์เหล่านั้น กฎหมายอาจจะแบ่งแยกพลเมืองออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ และนอกจากนั้นแล้วยังอาจกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะให้อยู่ในแต่ละชนชั้น แต่จะต้องไม่กำหนดให้บุคคลนั้นอยู่ในชนชั้นนี้บุคคลนี้อยู่ในชนชั้นโน้น กล่าวโดยสรุปการตรากฎหมายขึ้นใช้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะย่อมไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ” ดังนั้น ที่กล่าวว่า กฎหมายต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 วรรคสอง หรือตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 19 วรรคหนึ่ง นั้น มีความหมายว่า

⁴² บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น.260.

กฎหมายต้องไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง คงมิได้หมายความว่า กฎหมายต้องเหมือนกันสำหรับทุกคน⁴³

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลเป็นการทั่วไปตามรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 19 วรรคหนึ่ง มีความเห็นของนักนิติศาสตร์สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีส่วนใหญ่ เห็นว่า ให้นำมาใช้เฉพาะกับ “สิทธิในเสรีภาพ” เท่านั้น เพราะสิทธิประเภทนี้ได้กำหนดให้อยู่ ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายอันเป็นเงื่อนไขสำคัญ⁴⁴ โดยความหมายของสิทธิในเสรีภาพหมายความว่า บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิใช้เสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ย่อมก่อให้เกิดความผูกพันต่อบุคคลอื่น กล่าวคือ บุคคลย่อมมีหน้าที่ที่จะไม่ไปละเมิดการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของบุคคลนั้น⁴⁵ ซึ่งความเห็นเช่นนี้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 29 วรรคสอง

2.3.2 หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้

หลักการนี้ได้รับการบัญญัติไว้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น มิได้” มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้น ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพไม่ได้ กล่าวคือ ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถที่จะตรากฎหมายขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพ โดยให้กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการจำกัดขอบเขตอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติเป็นการทั่วไปในการจะตรากฎหมายขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ในเรื่องนี้มีทฤษฎีพื้นฐานของเยอรมันเกี่ยวกับหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทบกระเทือน สาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น มิได้ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีคุ้มครองสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพอย่างสัมบูรณ์ และทฤษฎีคุ้มครองสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพอย่างสัมพัทธ์⁴⁶

⁴³ วรพจน์ วิศุทธิ์พิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, พิมพ์ครั้งที่ 2(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543),น. 118.

⁴⁴ อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 45.

⁴⁵ อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 45

⁴⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ,หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น.290-293.

ทฤษฎีคุ้มครองสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพอย่าง ตามทฤษฎีนี้เห็นว่า ไม่ว่าจะกรณีจะเป็นประการใด ไม่อาจที่จะทำการละเมิดสาระสำคัญแห่งสิทธิได้ การเห็นเช่นนี้เป็นการคุ้มครองขั้นต่ำสุดต่อแก่นของสิทธิและเสรีภาพอันเป็นหัวใจของสิทธินั้น ๆ ที่รัฐไม่อาจจะก้าวล่วงเข้าไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพนั้นได้ ถือว่าเป็นขอบเขตที่ได้รับการคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามทฤษฎีนี้ไม่จำเป็นต้องพิจารณาจากการแทรกแซง หรือมิได้ขึ้นอยู่กับทำให้เหตุผลของการแทรกแซงเป็นกรณี ๆ ไป เช่น ศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเคยวินิจฉัยว่าการแทรกแซงในชีวิตร่างกายอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะกรณีจะเป็นประการใด สิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวถือว่าอยู่ในขอบเขตที่ได้รับการคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ การล่วงละเมิดใด ๆ ในสาระสำคัญหรือในแก่นของสิทธิขั้นพื้นฐานนี้ถือว่าเป็นการกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิที่ได้ให้การคุ้มครองไว้อย่างสมบูรณ์แล้ว

ทฤษฎีคุ้มครองสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพอย่างสัมพัทธ์ ตามทฤษฎีนี้เห็นว่า ไม่ควรจะมีสิ่งใดที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ ในกรณีซึ่งมีเหตุผลหรือความจำเป็นอย่างยิ่งสมควรที่จะอนุญาตให้มีการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพได้ อันเป็นการนำหลักความได้สัดส่วนหรือหลักห้ามกระทำเกินกว่าเหตุมาใช้ให้เกิดความสอดคล้องต่อการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเพื่อให้เกิดความชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้ อันเป็นทิศทางที่ได้รับการสนับสนุนจากศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีด้วย

2.3.3 หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็น

หลักนี้ได้รับการบัญญัติไว้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น...”

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็นหรือหลักความได้สัดส่วนหรือหลักมิให้กระทำเกินกว่าเหตุเป็นหลักที่นำมาใช้ในการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องของหลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายเยอรมันนั้น เป็นหลักของกฎหมายมหาชนทั่วไปมิได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ได้รับการยอมรับให้เป็นหลักกฎหมายทั่วไปและได้รับการยอมรับให้เป็นหลักกฎหมายในกฎหมายระหว่างประเทศอีกด้วย การที่หลักความได้สัดส่วนได้รับการยอมรับให้เป็นหลักในทางกฎหมายที่สำคัญ ก็เพราะรากฐานของหลักความได้สัดส่วนมีพื้นฐานมาจากหลักความยุติธรรมอันเป็นพื้นฐานของกฎหมายทั่วไปที่คำนึงถึงความยุติธรรมของทุกฝ่ายที่อยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งในส่วนของปัจเจกบุคคลและต่อสังคมโดยรวมประกอบกัน อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ.1968 ศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ได้วินิจฉัยว่า หลักความได้สัดส่วนมีผลมาจากหลักนิติรัฐ ซึ่งหลักนิติรัฐเป็นหลักที่ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 20 ดังนั้น หลักความได้สัดส่วนจึงมีลำดับชั้นในระดับของรัฐธรรมนูญ เป็นหลักการที่มีความมุ่งหมายประการสำคัญเพื่อจำกัดการใช้อำนาจของรัฐ และเป็นหลักที่ก่อให้เกิดความมั่นคงต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน⁴⁷ จากนั้น L. Hirschberg และ M.Ch. Jakobs ได้ทำการศึกษาเนื้อหาของถ้อยคำในเรื่องแห่งหลักความได้สัดส่วนเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้หลักดังกล่าว⁴⁸ มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักความเหมาะสม

ความเหมาะสม หมายความว่า มาตรการที่รัฐใช้ในการแทรกแซงโดยค้ำึงถึงการทำให้บรรลุต่อวัตถุประสงค์ที่รัฐได้กำหนดไว้ ซึ่งมาตรการนั้นวางอยู่บนสมมุติฐานที่ได้รับการยอมรับหรือแสดงให้เห็นว่า มีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้วินิจฉัยในเรื่องความเหมาะสมว่า ความเหมาะสมเพียงบางส่วนนั้นก็เป็นการเพียงพอ ไม่จำเป็นต้องมีความเหมาะสมอย่างสมบูรณ์

2. หลักความจำเป็นในทางดำราและคำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ถือกันว่าหลักความจำเป็นนั้นจะต้องได้รับการแทรกแซงที่น้อยที่สุด

การอธิบายในเชิงบอกเล่า มาตรการที่จำเป็น หมายถึง เฉพาะมาตรการหรือวิธีการที่เหมาะสมโดยก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

การอธิบายในเชิงปฏิเสธ ความจำเป็นของมาตรการใดมาตรการหนึ่งนั้นไม่มีอยู่ หากการบรรลุเป้าหมายเดียวกันหรือผลสำเร็จที่ดีกว่านั้นสามารถจะกระทำได้โดยวิธีการหรือมาตรการอื่นที่แทรกแซงหรือก่อให้เกิดผลกระทบน้อยกว่า

หลักความจำเป็นมีความสำคัญต่อการควบคุมการใช้อำนาจมหาชนที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน ศาลปกครองชั้นสูงของเบอร์ลิน ได้วินิจฉัยว่าการจับกุมบุคคลซึ่งทำการคิดแผ่นประกาศเล็ก ๆ ตามกำแพงบ้านในเขตพื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของเมือง เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมเดินขบวน โดยได้ระบุสถานที่ชุมนุมไว้ในแผ่นประกาศโปสเตอร์เล็ก ๆ นั้น ไม่มีความจำเป็นสำหรับการรักษาความสงบของสังคมเพราะการริบแผ่นประกาศดังกล่าวนั้นถือว่าการเพียงพอแล้ว

⁴⁷ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น.300.

⁴⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น.306-318.

3. หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

หลักนี้เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการ โดยมีหลักการว่า มาตรการใดมาตรการหนึ่งจะต้องไม่อยู่นอกเหนือขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการตาม มาตรการกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรืออาจจะกล่าวในเชิงบอกเล่าได้ว่า มาตรการใดมาตรการหนึ่ง จะต้องอยู่ภายในขอบเขตของความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างวิธีการกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบในขอบเขตเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานนั้น อยู่ที่การได้รับผลกระทบซึ่งเกิดจากการแทรกแซงในเสรีภาพของปัจเจกบุคคล จะต้องไม่อยู่นอกเหนือขอบเขตแห่งประโยชน์อันเป็นเป้าหมายสาธารณะที่กำหนดไว้ และประโยชน์ที่ได้รับจาก มาตรการนั้นจะต้องมีน้ำหนักมากกว่าผลเสียที่เกิดจากมาตรการดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ ของเยอรมันวินิจฉัยไว้ว่า มาตรการใดมาตรการหนึ่งจะต้องไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ได้รับผลกระทบ จนเกินกว่าขอบเขตและผลกระทบที่เกิดขึ้นก็ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล ดังนั้น หลักความได้ สัดส่วนจึงเป็นการยืนยันถึงความสมควรหรือความสมเหตุสมผล ซึ่งมีความใกล้เคียงอย่างยิ่งกับ ความหมายของหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

โดยสรุปของหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็น หรือหลักไม่ให้ กระทำเกินกว่าเหตุ หรือหลักความได้สัดส่วน ได้รับการยอมรับว่ามีผลมาจากหลักนิติรัฐที่มุ่งจำกัด การใช้อำนาจของรัฐ และก่อให้เกิดความมั่นคงต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กล่าวคือ มาตรการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็นนั้น จะต้องเป็นมาตรการที่ได้รับการ ยอมรับหากมีการแทรกแซง สิทธิและเสรีภาพโดยรัฐแล้วจะต้องสมเหตุสมผลและเกิดผลกระทบ จากการแทรกแซงที่น้อยที่สุด

2.3.4 หลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและ เสรีภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 วรรคสอง “...ทั้งต้อง ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย...” สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 19 วรรคหนึ่ง “...สิทธิขั้นพื้นฐานอาจถูกจำกัดได้ โดยกฎหมาย... นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวจะต้องกล่าวอ้างถึงมาตราของสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นด้วย” หลักการดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญเยอรมันมีความเป็นมา ดังนี้⁴⁹

1. ความมุ่งหมายของหลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรา กฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เพื่อเป็นการเตือนให้ฝ่ายนิติบัญญัติมิให้เข้าไปแทรกแซงใน

⁴⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น.267-272.

ขอบเขตของสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้คุ้มครองไว้แล้วโดยไม่ตั้งใจและโดยปราศจากการไตร่ตรอง หลักนี้จึงเป็นหลักเพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้การไตร่ตรองอย่างรอบคอบและการตรวจสอบอย่างละเอียด หากจะใช้อำนาจในการตรากฎหมายล่วงล้ำเข้าไปในขอบเขตของสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ การกำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ต้องอ้างถึงบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจก้าวล่วงเข้าไปกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้ถือกันว่าเป็นข้อจำกัดในทางรูปแบบ โดยฝ่ายนิติบัญญัติต้องแสดงให้เห็นปรากฏ นอกจากความมุ่งหมายเป็นการเตือนมิให้ฝ่ายนิติบัญญัติเกิดความพลั้งเผลอในการตรากฎหมายแล้ว ยังเป็นการทำให้การใช้และการตีความกฎหมายมีความชัดเจนขึ้นอีกด้วย โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ว่า การตรากฎหมายขึ้นจำกัดสิทธิและเสรีภาพอาศัยอำนาจตามความในมาตราใดของรัฐธรรมนูญและเป็นเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้หรือไม่

2. ขอบเขตของหลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพ มีข้อพิจารณา ดังนี้

ประการแรก หลักดังกล่าวไม่นำมาใช้บังคับกับกฎหมายที่ได้บังคับใช้ก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้เนื่องจากหลักนี้มีเงื่อนไขการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในแง่รูปแบบ ซึ่งการออกกฎหมายก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้นั้นอาจอยู่ภายใต้เงื่อนไขอื่น ๆ และผู้ออกกฎหมายไม่อาจทราบผลผูกพันตามหลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้

ประการที่สอง หลักดังกล่าวไม่นำมาใช้บังคับแก่กรณีที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติมอบหมายให้ฝ่ายนิติบัญญัติไปตรากฎหมายในเรื่องนั้น ๆ เช่น เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตามรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 12 (1) “ชาวเยอรมันมีสิทธิโดยเสรีในการเลือกอาชีพ สถานที่ทำงาน และสถานที่ในการศึกษาอบรม การควบคุมการประกอบอาชีพอาจกำหนดได้โดยกฎหมายหรืออำนาจแห่งกฎหมาย” บัญญัติให้การออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพนั้นอาจกำหนดโดยกฎหมายหรืออาศัยอำนาจของกฎหมายได้ เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจสามารถออกกฎหมายได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 12 (1) แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องนำหลักดังกล่าวมาใช้ อย่างไรก็ตาม หลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะนำมาใช้กับสิทธิและเสรีภาพที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายอย่างแท้จริง ทั้งที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขทั่วไป และที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพิเศษ

ประการที่สาม ตามคำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (BVerfGE) วินิจฉัยเกี่ยวกับหลักดังกล่าวว่า มีขอบเขตการใช้ มิใช่ใช้ในทุก ๆ กรณี จะไม่นำมาใช้กับกรณีที่ถูกกฎหมายนั้นได้จำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานอยู่แล้ว การใช้หลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพควรที่จะใช้เฉพาะกับการแทรกแซงในสิทธิขั้นพื้นฐานที่เพิ่มขึ้นมิใช่เป็นเพียงการกล่าวซ้ำของเดิม

3. การจำแนกสิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขของกฎหมาย หลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะไม่นำมาใช้กับกฎเกณฑ์ที่มีความเกี่ยวพันกับสิทธิขั้นพื้นฐานโดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายอย่างแท้จริง ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจออกกฎหมายได้นั้น เกิดจากข้อผูกพันที่มีต่อฝ่ายนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ หรือเป็นการออกกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานนั้น ๆ ศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จึงไม่นำหลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพไปใช้กับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการแสดงความคิดเห็นโดยวิธีการต่าง ๆ กรรมสิทธิ์และสิทธิในการรับมรดก เนื่องจากจากสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้ได้อยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายทั่วไปอยู่แล้ว การทำหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติในการติดตามหลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญค่อนข้างน้อย เพราะฝ่ายนิติบัญญัติย่อมรู้ได้ว่าได้ทำการอยู่ในขอบเขตที่เกี่ยวกันอยู่กับสิทธิขั้นพื้นฐาน

4. รูปแบบในการอ้าง การอ้างบทมาตราของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางปฏิบัติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการอ้างบทมาตราของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในรูปแบบที่แตกต่างกันไปโดย

- (1) บัญญัติอ้างมาตราดังกล่าวในมาตราที่มีการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน
- (2) บัญญัติไว้ตอนท้ายของบทบัญญัติกฎหมายนั้น
- (3) บัญญัติไว้ในคำปรารภที่กฎหมายนั้นทั้งฉบับมีลักษณะจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานเท่านั้น

แต่หลักการระบอบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติต้องบัญญัติถึงการจำกัดสิทธิที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับการกล่าวอ้างไว้ในคำปรารภที่ดี หรือในตอนท้ายของบทบัญญัติกฎหมายก็ดี อาจกระทำได้เลยเฉพาะในบางกรณีเท่านั้น

5. ผลของกฎหมายในการละเมิดหลักการระบอบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การไม่อ้างบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธินั้น มีผลทำให้บทกฎหมายนั้นเป็นโมฆะ ในทางปฏิบัติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังไม่มีกรณีละเมิดต่อหลักดังกล่าว จึงยังไม่มีคำพิพากษาของศาลในเรื่องนี้ แต่ในทางคำราของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียอมรับว่า การไม่อ้างบทมาตราที่ได้จำกัด

สิทธิมีผลทำให้กฎหมายฉบับนั้นเป็นโมฆะ โดยให้เหตุผลจากลำดับชั้นของกฎหมายเนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติไม่ทำตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จึงเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

โดยสรุปหลักการระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นการเตือนฝ่ายนิติบัญญัติให้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบหากจะใช้อำนาจในการตรากฎหมายล่วงล้ำเข้าไปในขอบเขตแห่งสิทธิขั้นพื้นฐานอันเป็นเงื่อนไขข้อจำกัดในทางรูปแบบที่ฝ่ายนิติบัญญัติต้องแสดงให้ปรากฏ และได้นำหลักนี้มาใช้แต่เฉพาะกับสิทธิและเสรีภาพที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย ทั้งเงื่อนไขทั่วไปและเงื่อนไขพิเศษ โดยไม่นำไปใช้กับกรณีที่รัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติมอบหมายให้ฝ่ายนิติบัญญัติไปตรากฎหมายในเรื่องนั้น ๆ และไม่นำไปใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลบังคับอยู่ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ประกาศใช้

ส่วนกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 29 วรรคสอง “...ทั้งต้องระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย...” เช่น การตรากฎหมายจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรของบุคคล จะต้องระบุไว้ในกฎหมายนั้นว่าอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นการวางข้อจำกัดอำนาจนิติบัญญัติข้อนี้ไว้เพื่อให้ราษฎรสามารถตรวจสอบได้โดยสะดวกว่า ฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของตนโดยเคารพและปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือไม่ การตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรโดยไม่ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น ย่อมมีผลทำให้กฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี พุทธศักราช 2540 มาตรา 29 ใช้บังคับมิได้ อย่างไรก็ตาม อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติกรณีนี้มิให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นก็ต่อระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจตรากฎหมายดังกล่าวด้วย⁵⁰

อาจสรุปได้ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น นอกจากในทางรูปแบบที่กำหนดให้ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการเลือกผู้ปกครองได้แล้ว ยังมีความหมายของระบอบประชาธิปไตยในทางเนื้อหาด้วยที่จะต้องมีการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องได้รับการบัญญัติไว้

⁵⁰ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น.133-134.

ในกฎหมายด้วย แต่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็ไม่ได้หมายความว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะสามารถใช้ได้อย่างเสรีหรือไม่มีการจำกัดโดยกฎหมายแต่อย่างใด รัฐที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสามารถที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ แต่ก็โดยเงื่อนไขของกฎหมายเท่านั้น กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลเป็นการทั่วไปและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ นอกจากนี้แล้วการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่ก่อให้เกิดการแก่งแย่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร อีกทั้งยังต้องมีการระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

2.4 หลักการปกครองโดยกฎหมาย

หลักการปกครองโดยกฎหมายเป็นหลักที่ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปกครอง หากได้ใช้ดุลพินิจของบุคคลเป็นเครื่องมือในการปกครองรัฐหรือประเทศแต่อย่างใด ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะมุ่งอธิบายเพียงหลักการปกครองโดยกฎหมายในแง่มุมมองของการใช้อำนาจรัฐหรือนิติรัฐเท่านั้น จะไม่ได้อธิบายถึงหลักนิติธรรมที่พิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายว่ามีความเป็นธรรมเพียงใด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 หลักนิติรัฐ

เกิดขึ้นภายหลังจากการปฏิวัติสาธารณรัฐฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 ได้มีการเผยแพร่แนวความคิดเสรีนิยมโดยเน้นในหลักเรื่องของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทำให้เกิดแนวความคิดว่ากฎหมายที่ถูกตราขึ้นโดยรัฐหรือองค์กรภายในของรัฐจะต้องมีเหตุผล ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะเรียกหลักการปกครองโดยกฎหมายนี้ว่า หลักนิติรัฐ ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 19 นี้หลักนิติรัฐจะหมายถึงรัฐที่ออกกฎหมายอย่างมีเหตุผลหรือรัฐที่ให้ความสำคัญในเรื่องความยุติธรรม ต่อมาภายหลังในศตวรรษที่ 19 หลักนิติรัฐจะไม่ได้หมายถึงเป้าหมายหรือเนื้อหาของรัฐแต่หมายถึงวิธีการหรือลักษณะของการทำเป้าหมายหรือเนื้อหาของรัฐให้เป็นรูปธรรม หรือก็คือรูปแบบที่จะทำให้เกิดความมั่นคงในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต่อการใช้อำนาจของรัฐหรือการล้มเลิกการปกครองโดยตัวบุคคลมาเป็นการปกครองโดยตัวบทกฎหมาย⁵¹

หลักนิติรัฐหรือหลักการปกครองโดยกฎหมาย เป็นหลักการพื้นฐานของระบบการปกครองรัฐเสรีประชาธิปไตย โดยได้วางหลักในการรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประชาชนแต่ละคนสามารถมีอิสระในการใช้สิทธิและเสรีภาพ

⁵¹ กมลชัย รัตนสกววงศ์, พื้นฐานความรู้ทั่วไปหลักกฎหมายปกครองเยอรมัน, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), น. 72.

ดังกล่าวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนทั้งทางกายภาพและทางจิตใจได้ตามที่เห็นสมควรแต่อย่างไรก็ตามแม้รัฐจะยอมรับและรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้หมายความว่ารัฐจะยอมให้ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองกระทำการต่าง ๆ ได้โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐ โดยหลักนิติรัฐมีเป้าหมายในการกำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจรัฐและอำนาจปกครองเพื่อประโยชน์แก่เสรีภาพของปัจเจกชนเป็นสังคมที่ปกครองโดยอำนาจรัฐและอำนาจปกครองเพื่อประโยชน์แก่เสรีภาพของปัจเจกชนเป็นสังคมที่ปกครองโดยกฎหมาย มิใช่ปกครองโดยมนุษย์ผู้มีอำนาจเพียงอย่างเดียว เนื่องด้วยเหตุที่รัฐมีภาระหน้าที่ที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น รัฐจึงอาจจำเป็นต้องใช้อำนาจก้าวล่วงเข้าไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในบางกรณี เพื่อเป็นการคุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะของสังคมส่วนรวม ซึ่งในการที่รัฐจะก้าวล่วงเข้าไปใช้อำนาจเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้นั้น การใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวจะต้องมีกฎหมายเป็นรากฐานที่ให้อำนาจแก่รัฐไว้อย่างชัดเจนและเป็นการทั่วไป โดยรัฐจะต้องใช้อำนาจดังกล่าวให้อยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ทั้งในส่วนของรูปแบบ วิธีการ หรือวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจ โดยหากมีการใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวผิดไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ ถือว่าเป็นการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายและส่งผลให้ต้องมีการยกเลิกเพิกถอนการใช้อำนาจดังกล่าว ตลอดจนต้องมีการแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจรัฐที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งได้มีแนวความคิดที่จะควบคุมตรวจสอบและจำกัดการใช้อำนาจของรัฐขึ้น ไม่ว่าจะโดยการควบคุมตรวจสอบและถ่วงดุลยับยั้งการใช้อำนาจต่าง ๆ ระหว่างองค์กรของรัฐด้วยกันตามหลักการแบ่งแยกอำนาจหรือจะเป็นการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจต่าง ๆ ของรัฐโดยองค์กรตุลาการหรือศาล

หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายหลักนิติรัฐ ไว้ดังนี้ รัฐตามรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ยอมเป็นนิติรัฐคือ เป็นรัฐที่ยอมตนอยู่ได้บังคับแห่งกฎหมาย ซึ่งรัฐเป็นผู้ตราขึ้นเองหรือยอมบังคับใช้กฎหมาย⁵²

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายว่าประเทศที่ใช้การปกครองโดยใช้หลักนิติรัฐนั้นจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้⁵³

1. ประเทศนั้นจะต้องกำหนดให้กฎหมายเป็นสิ่งสูงสุดและอยู่เหนืออำนาจอื่นใด การกระทำต่าง ๆ ในทางปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำของตำรวจจะต้องเป็นไปตามกฎหมายและชอบด้วยกฎหมาย หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎรอยู่ที่กฎหมาย ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐ

⁵² วิชาญ เครื่องงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2530), น.72.

⁵³ เพิ่งอ้าง

เข้ามาใกล้กรายสิทธิและเสรีภาพของราษฎรโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ เจ้าพนักงานผู้นั้นก็จะต้องมีความผิดกฎหมายอาญา

2. ในประเทศที่เป็นนิติรัฐนั้น ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของรัฐย่อมกำหนดไว้แน่นอน เริ่มแต่การแบ่งแยกอำนาจออกเป็น 3 อำนาจ คือ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจตุลาการ อีกทั้งยังต้องมีกรอบหรือขอบเขตของการใช้อำนาจทั้ง 3 นี้อีกด้วย นอกจากนี้ยังต้องมีการจำกัดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะต้องมีการกำหนดกรอบหรือขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างชัดเจน บุคคลหรือประชาชนในรัฐต้องทราบว่าตำรวจมีหน้าที่เพียงใด

3. ในประเทศที่เป็นนิติรัฐ ผู้พิพากษาจะต้องมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยจะต้องมีการประกันหลักการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ ความสำคัญของหลักการความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษานั้นอยู่ที่จะต้องให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ควบคุมฝ่ายปกครอง กล่าวคือ ต้องให้อำนาจผู้พิพากษาที่จะวินิจฉัยการกระทำของเจ้าพนักงานได้ โดยนัยนี้นิติรัฐจึงเป็นรัฐยุติธรรม

ส่วนบุญศรี มีวงส์อุโฆษ ได้อธิบายว่าประเทศที่ใช้การปกครองโดยใช้หลักนิติรัฐนั้นจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้⁵⁴

1. หลักการแบ่งแยกอำนาจ คือ การที่จะไม่ยอมให้อำนาจรัฐทั้งหมดแก่ผู้ใดผู้หนึ่งใช้อำนาจแต่เพียงผู้เดียว โดยจะต้องมีการแยกอำนาจรัฐออกไปยังองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรบริหาร องค์กรนิติบัญญัติและองค์กรตุลาการ เป็นต้น เพื่อให้แต่ละองค์กรมีอำนาจตรวจสอบถ่วงดุลกันและกัน

2. หลักไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ คือ การดำเนินการของฝ่ายปกครองหรือรัฐนั้น หากจะดำเนินการใด ๆ จะต้องมีการกฎหมายให้การรับรองหรืออำนาจให้ดำเนินการได้

3. ต้องมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและต้องมีการกำหนดให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ต้องรับผิดชอบได้ กล่าวคือ ต้องมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจะต้องมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ

4. กฎหมายจะต้องมีลักษณะที่แน่นอนชัดเจน กล่าวคือ กฎหมายต้องมีความแน่นอนและความน่าเชื่อถือ โดยอาศัยการบัญญัติกฎหมายที่มีลักษณะผูกมัดสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในรัฐด้วยกันเอง ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกันเองหรือหน่วยงานของรัฐ

⁵⁴ บุญศรี มีวงส์อุโฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น.417-428.

2.4.2 หลักความชอบด้วยกฎหมายในนิติรัฐ

นิติรัฐ คือรัฐที่ปกครองภายใต้กฎหมาย โดยรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใด ๆ อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจโดยการปกครองอันใช้หลักนิติรัฐนั้นจะต้องมีหลักความชอบด้วยกฎหมายอยู่ด้วย ดังต่อไปนี้

ประการแรก การกระทำขององค์กรของรัฐทุกองค์กรจะต้องมีกฎหมายเป็นรากฐาน ซึ่งอาจเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร หรือกฎหมายที่ไม่ได้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ โดยการกระทำที่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของประชาชน นอกจากจะมีกฎหมายเป็นรากฐานของการกระทำหรือใช้อำนาจแล้วยังมีหลักต่อไปว่า การกระทำหรือการใช้อำนาจดังกล่าวนั้นต้องชอบด้วยกฎหมาย คือ ต้องกระทำตามวิธีการ รูปแบบ วัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้ หากมีการกระทำที่ผิดไปจากที่กำหนดไว้ ถือได้ว่าการกระทำนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเรียกหลักกฎหมายนี้ว่า หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐ (Principe De La légalité) ในประการที่สองหากรัฐหรือองค์กรของรัฐฝ่าฝืนกฎหมายที่ตนเองตราขึ้นจะต้องมีกลไกและกระบวนการที่ปัจเจกชนสามารถทำให้กระบวนการกระทำหรือการใช้อำนาจนั้นไร้ผลไป และหากความเสียหายเกิดแก่ปัจเจกชนก็สามารถเรียกร้องให้รัฐหรือองค์กรของรัฐชดเชยค่าเสียหายได้ เรียกหลักกฎหมายนี้ว่า “หลักการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของรัฐ” ซึ่งในระบบกฎหมายนั้นอาจมีการมอบภาระการควบคุมไว้ที่ศาล ซึ่งอาจเป็นศาลยุติธรรม เช่นในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา หรือศาลพิเศษ เช่นศาลปกครอง ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสหรือสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็ได้และการให้มีองค์กรและกระบวนการวินิจฉัยในการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจนให้มีการชดเชยค่าเสียหายนี้เองที่ทำให้ “นิติรัฐ” มีประสิทธิภาพบังคับจริงจังซึ่งจะเห็นได้ว่าการกระทำของรัฐมีการควบคุมการกระทำของรัฐให้มีความชอบด้วยกฎหมายก็มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางนิติบัญญัติ โดยการกระทำทางนิติบัญญัติ คือ การใช้อำนาจนิติบัญญัติออกกฎหมาย ซึ่งหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายนิติบัญญัติในนิติรัฐมีอยู่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติไม่อาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนได้ เว้นแต่ในรัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้และกฎหมายที่จะออกมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้ต้องออกโดยประชาชนหรือองค์กรหรือผู้แทนของประชาชน

2. หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางตุลาการ โดยการกระทำทางตุลาการ คือ การใช้อำนาจตุลาการในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีต่าง ๆ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายตุลาการในนิติรัฐ คือ มีหลักประกันความเป็นอิสระของตุลาการเพราะตุลาการเป็นผู้ควบคุมความชอบด้วยกฎหมายโดยการยกเลิกหรือเพิกถอนการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย

3. หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางบริหาร โดยฝ่ายบริหารอาจแยกได้เป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ 1. เป็นรัฐบาลและส่วนที่ 2. เป็นฝ่ายปกครองซึ่งอาจเรียกการกระทำของฝ่ายบริหารทั้งสองส่วนได้ว่า การกระทำของรัฐบาลกับการกระทำของฝ่ายปกครอง ซึ่งหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำมีหลักว่า ฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติการทางปกครองหรือหลักนิติกรรมทางปกครองที่จะกระทบต่อสิทธิของปัจเจกชนต้องมีกฎหมายให้อำนาจและถ้าการกระทำทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมายก็จะมีกระบวนการควบคุม เช่น ถ้านิติกรรมทางปกครองที่มีชอบด้วยกฎหมาย ก็จะมีการยกเลิกหรือเพิกถอน และถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่เอกชนฝ่ายปกครองก็ต้องรับผิดชอบด้วย หากเป็นการปฏิบัติการทางปกครองที่มีชอบด้วยกฎหมายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชน ฝ่ายปกครองต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย

โดยอาจจะกล่าวโดยสรุปโดยรวมได้ว่า หลักความชอบด้วยกฎหมาย เป็นหลักอีกประการหนึ่งของหลักนิติรัฐ โดยสาระสำคัญของหลักความชอบด้วยกฎหมายมีอยู่ว่าการกระทำของรัฐทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจและมีกระบวนการในการควบคุมการกระทำของรัฐที่มีชอบด้วยกฎหมายด้วย

2.4.3 หลักการแบ่งแยกอำนาจ

หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักนิติรัฐที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ตามความมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเป็นการสร้างดุลยภาพของการใช้อำนาจอธิปไตยให้ผูกขาดอยู่ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และแบ่งแยกองค์กรใช้อำนาจแต่ละอำนาจให้เป็นอิสระจากกัน⁵⁵ เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและคานอำนาจรวมทั้งเป็นการควบคุมตรวจสอบและยับยั้งการใช้อำนาจซึ่งกันและกันระหว่างองค์กร โดยที่รัฐซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลสามารถใช้อำนาจกระทำการต่าง ๆ อันได้แก่ การนิติบัญญัติ (การตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับแก่ประชาชน) การบริหาร (การบังคับให้การต่าง ๆ เป็นไปตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้) และการตุลาการ (การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย) โดยผ่านองค์กรของรัฐซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นผู้ใช้อำนาจกระทำการต่าง ๆ แทนรัฐและในนามของรัฐ ซึ่งจากหลักการแบ่งแยกอำนาจตามระบบการเมืองการปกครองของรัฐเสรีประชาธิปไตยอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติรัฐได้มีการแบ่งแยกอำนาจในการกระทำการต่าง ๆ ทั้งทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการให้แก่องค์กรของรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจโดยแยกต่างหากจากกัน มิให้ผูกขาดอำนาจอยู่ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่ง ซึ่งแต่ละองค์กรจะสามารถใช้อำนาจกระทำการได้อย่างเป็นอิสระต่อกันและสามารถ

⁵⁵ สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, อ่างไว้ใน เกรียงไกร เจริญชนะวัฒน์, นันวัฒน์ บรรณานันท์, “รัฐธรรมนูญในแนวความคิดรัฐธรรมนูญนิยม,” ใน รวมบทความกฎหมายมหาชนจากเว็บไซต์ www.pub-law.net, (กรุงเทพฯมหานคร, 2545), เล่ม 2. น.33.

ควบคุมตรวจสอบและยับยั้งถ่วงดุลการใช้อำนาจซึ่งกันและกันระหว่างองค์กรเพื่อให้เกิดดุลยภาพของการใช้อำนาจอธิปไตย แต่การที่จะนำหลักการแบ่งแยกอำนาจไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศนั้น จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองและวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในประเทศของตนด้วย⁵⁶ ซึ่งสาระสำคัญของหลักการแบ่งแยกอำนาจมีหลักการที่แตกต่างกันไปตามโครงสร้างการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศ โดยจะพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติและองค์กรฝ่ายบริหาร อันจะมีลักษณะเป็นการแบ่งแยกอำนาจแบบเด็ดขาดเคร่งครัดหรือเป็นแบบถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามในการจัดระเบียบโครงสร้างการอำนาจทางตุลาการนั้น จะต้องมีลักษณะเป็นการแบ่งแยกความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรฝ่ายตุลาการออกจากองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติและองค์กรฝ่ายบริหารอย่างเด็ดขาดเคร่งครัด โดยจะมอบหมายให้องค์กรตุลาการหรือศาลเป็นผู้ใช้อำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีแต่เพียงผู้เดียว ไม่เปิดโอกาสให้องค์กรอื่นใช้อำนาจนี้ร่วมกับศาล ซึ่งในทางกลับกัน ศาลก็ต้องจำกัดอำนาจของตนเองให้อยู่ภายใต้เฉพาะการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น โดยไม่สามารถร่วมใช้อำนาจกับองค์กรอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันความอิสระของศาล และทำให้ศาลอยู่ในวิสัยที่จะพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างปราศจากอคติลำเอียง โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์กรใด ๆ ซึ่งศาลจะต้องใช้อำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยมีกระบวนการที่เปิดเผยและเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้โต้แย้งเพื่อปกป้องสิทธิและประโยชน์อันชอบธรรมของตน โดยหลังจากกระบวนการดังกล่าวแล้วศาลจึงจะออกคำสั่งเพื่อระงับข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น โดยศาลจะต้องให้เหตุผลประกอบคำสั่งของตนเพื่อแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้ออกคำสั่งดังกล่าว และที่สำคัญก็คือ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ได้มีการพิจารณาตามที่กฎหมายบัญญัติแล้วจะต้องเป็นที่ยุติไม่สามารถจะรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาเพื่อออกคำสั่งใหม่ให้เปลี่ยนแปลงไปจากคำสั่งเดิมได้เว้นแต่กรณีการแก้ไขข้อผิดพลาดเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งหากคู่ความฝ่ายใดไม่พอใจคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวของศาล คู่ความมีสิทธิเพียงการอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวต่อศาลที่อยู่ในลำดับชั้นสูงกว่าศาลที่ออกคำพิพากษาหรือคำสั่งเดิม และเมื่อได้มีการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงสุดให้คู่ความในคดีฟังแล้วคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวย่อมถึงที่สุด และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาล ศาลจะต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง ปราศจากอคติลำเอียง และไม่ถูกแทรกแซงหรืออยู่ภายใต้อิทธิพลกดดันจากองค์กรของรับอื่นและจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ

⁵⁶ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, "ศาลปกครองกับการแบ่งแยกอำนาจ," วารสารกฎหมายปกครอง, เล่มที่ 3, ตอน 2, น.36.

2.4.4 หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการอยู่มากมายอย่างไม่จำกัดซึ่งความต้องการทั้งหลายของมนุษย์จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละยุคสมัย และเมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงมีความต้องการบางอย่างร่วมกันเป็นความต้องการของส่วนรวม ซึ่งความต้องการส่วนรวมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมก็คือ ความต้องการที่จะได้รับความสงบสุขและความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และความต้องการที่จะได้รับความสะดวกสบายต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นการศึกษา อบรม การคมนาคมสื่อสาร หรือการสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ ซึ่งหน้าที่ในการสนองตอบความต้องการส่วนรวมทั้งหลายเหล่านี้ เป็นหน้าที่สำคัญในทางปกครองของรัฐที่จะต้องเข้าแทรกแซงดำเนินการจัดทำกิจการต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการส่วนรวมของประชาชนในสังคม โดยมีประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นสาระสำคัญและวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมของฝ่ายปกครองดังกล่าว ก็ยังคงต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติรัฐที่จะต้องเคารพและดำเนินการอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรมที่มีผลไปกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน ซึ่งกฎหมายย่อมให้ความคุ้มครองต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองที่จะดำเนินกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ของตนได้เท่าที่จำเป็นและเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเท่านั้น แต่หากฝ่ายปกครองได้ดำเนินกิจกรรมอันเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือเพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือที่ไม่ใช่ประโยชน์สาธารณะที่ตนต้องตอบสนองแล้วองค์กรตุลาการหรือศาลมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการกระทำหรือการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว โดยอาจมีการสั่งการให้เพิกถอนการกระทำหรือการใช้อำนาจทางปกครองที่มีชอบนั้นเสีย และหากเกิดความเสียหายจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวของฝ่ายปกครอง อาจมีการให้ชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการคุ้มครองและให้หลักประกันแก่สิทธิเสรีภาพของประชาชน

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการจรรยาบรรณ

การใช้อำนาจรัฐโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะบนท้องถนนในประเทศไทยนั้นการใช้อำนาจดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องอยู่ภายใต้หลักการทางกฎหมายมหาชน ดังนั้นผู้วิจัยจะอธิบายให้ทราบถึง แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจรรยาบรรณ ดังนี้

2.5.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับการจราจร

สุทธิชัย คำพานิชได้กล่าวถึงลักษณะของกฎหมายจราจรของประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายจราจรขึ้นเป็นฉบับแรก คือพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2477 โดยกรมตำรวจ ร่างพระราชบัญญัติจราจรทางบก ต่อกระทรวงมหาดไทย เพื่อขอให้ออกเป็นกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยอาศัยหลักกฎหมายจราจรของ สหราชอาณาจักรมาดัดแปลง เป็นพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2477 จากนั้นคำว่า “จราจร” ก็แพร่กระจายไปถึงประชาชนโดยทั่วไป ด้วยความเจริญของสังคมทำให้การใช้รถใช้ถนนมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนารูปแบบและเครื่องยนต์กลไกของยานพาหนะที่นำมาใช้บนถนน

กฎหมายเหล่านี้จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไข ให้มีความทันสมัย รองรับสภาพการใช้รถใช้ถนน ให้ดียิ่งขึ้นมาเป็นลำดับ การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรที่นับได้ว่าเป็นครั้งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมา ก็คือในปีพ.ศ.2522 โดยได้มีการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติรถยนต์พ.ศ.2522 ขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรที่ใช้บังคับแต่เดิม เพื่อให้สามารถควบคุม บังคับ ผู้ขับขี่ ผู้ประกอบการและตัวรถ ให้เกิดความปลอดภัยและสะดวกในการสัญจรยิ่งขึ้น การที่การจราจรและขนส่งได้มีการขยายตัวไปในส่วนภูมิภาค ทำให้มีการสัญจรบนทางหลวงเพิ่มมากขึ้นในปีพ.ศ.2535 จึง ได้มีตราพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535ขึ้น เพื่อใช้แทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 295ลง วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยทางหลวงที่ ใช้บังคับในขณะนั้น ให้ สอดคล้องกับความเจริญและการพัฒนาของประเทศ กฎหมายจราจรเหล่านี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสภาพของการสัญจรมาโดยตลอดจนและแก้ไขเพิ่มเติมให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพของการจราจรโดยตลอดดังนี้⁵⁷

1. พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2529 และ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายหลักที่บัญญัติเกี่ยวกับการจราจร กฎหมายฉบับนี้ ตราขึ้นเพื่อบังคับให้เจ้าของและผู้ขับขี่ปฏิบัติตามโดยได้บัญญัติเกี่ยวกับลักษณะของรถที่ใช้ในทาง การใช้ไฟหรือเสียงสัญญาณของรถ การบรรทุก สัญญาณจราจรและเครื่องหมายจราจร การใช้ทางเดินรถ และได้กำหนดรายละเอียดในการขับรถ การขับแข่งและผ่านขึ้นหน้า การออกรถ การเลี้ยวรถ และการกลับรถ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้รถถือปฏิบัติเป็นไปตามลักษณะเดียวกันนอกจากนี้ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานจราจรและพนักงานเจ้าหน้าที่

⁵⁷ สิริชัย คำพานิช, “มาตรการในการลงโทษความผิดฐานขับจี้ระหว่างเมาสุราตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2557), น.8.

ในการควบคุม ดูแล และการจัดการจราจร ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดบทลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนให้การบังคับใช้กฎหมายดียิ่งขึ้นด้วย

2. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2523 ,(ฉบับที่ 3)พ.ศ.2530 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2535, (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2535, (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2537 และ(ฉบับที่ 7) พ.ศ.2537 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อควบคุมการขนส่งทางบกให้เหมาะสม มีมาตรฐานและเกิดความปลอดภัย โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางบกเพื่อเป็นองค์กรกลางทำหน้าที่กำหนด นโยบายและมาตรการด้านการขนส่ง และจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมขนส่งทางบกเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการขนส่งให้เป็นมาตรฐานและได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ด้วย

3. พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2524 ,(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2525 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2527 ,(ฉบับที่ 5) พ.ศ.2528 , (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2528, (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2530 , (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2530 และ (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2537 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อบังคับรถยนต์ทุกประเภท โดยการกำหนดประเภทและลักษณะของรถยนต์ที่สามารถใช้วิ่งบนทาง รวมทั้งการจดทะเบียน การใช้รถและการชำระภาษี ตลอดจนใบอนุญาตขับขี่ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการใช้ทางร่วมกัน พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อบังคับกิจการหรือการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวข้องบนทางหลวง โดยกำหนดประเภทของทางหลวง การกำกับตรวจตราและควบคุมทางหลวง และงานทาง ตลอดจนการควบคุม การรักษา การขยายและสงวนเขตทางหลวง และทางหลวงพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้สภาพการใช้ทางหลวงเกิดความสะดวก ฯลฯ ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ด้วย⁵⁸

2.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายการจราจร

เมื่อบุคคลได้มารวมกลุ่มเป็นสังคมแล้ว การที่จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากความต้องการของแต่ละคนก็ต่างกัน ความประพฤติกฎและภูมิหลังการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา การประกอบอาชีพของแต่ละคนก็แตกต่างกัน หากปล่อยให้แต่ละคนกระทำการตามความต้องการ ตามอำเภอใจแล้ว ก็คงจะเกิดความวุ่นวายยุ่งเหยิงขึ้นในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมจึงจำเป็นต้องมีระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้สมาชิกทุกคนได้ปฏิบัติอย่างเสมอภาค คือการออกกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตนเอง

จอห์น ออสติน (John Austin) ได้กล่าวว่า กฎหมายเป็นเพียงเครื่องส่งเสริมการปกครองของผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน และให้คำจำกัดความไว้ ว่ากฎหมาย หมายถึง คำสั่ง

⁵⁸ จูริรต์นั ประยูรฉัตรพันธ์, “การแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ในกรุงเทพมหานคร,” (สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2539).

ของรัฐาธิปไตย (Law as the Command of Sovereign) ที่กำหนดหน้าที่ให้เป็นแนวทางความประพฤติของมนุษย์ กฎหมายนั้นจะต้องเป็นกฎหมายบัญญัติ (Positive Law) หรือ กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และปฏิเสธที่จะเอาจารีตประเพณี ศีลธรรม หรือความคิดในทางความยุติธรรมมาเป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษากฎหมาย โดยถือว่าเป็นสิ่งที่เลื่อนลอยหาความแน่นอนไม่ได้⁵⁹

โรสโค พอนด์ (Roscoe Pound) ได้กล่าวว่า “หน้าที่ของกฎหมายนั้นเปรียบเสมือนวิศวกรรมในทางสังคม (Social Engineering) การบรรลุจุดหมายปลายทางของกฎหมายจะต้องพิจารณาถึงกฎเกณฑ์ทาง 10 จิตวิทยา เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน ” กล่าวคือ สภาพของสังคมย่อมมีผลโดยตรงที่จะทำให้ กฎหมายมีประสิทธิภาพหรือไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมสังคม (Social Control) ความล้มเหลว ของกฎหมายเจรจาในการควบคุมให้ผู้บังคับปฏิบัติตามกฎจราจร ก็อาจจะมีผลมาจากปัญหาด้าน สังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันด้วย

กฎหมาย คือ กฎเกณฑ์แบบแผนที่ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม ซึ่งเกิดมาจากเหตุผลอันถูกต้องที่มาจากมโนธรรมของสังคมอันสอดคล้องกับศาสนา ศีลธรรม จารีตประเพณี วัฒนธรรม จิตวิทยา แนวความคิดทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ จนทำให้คนในสังคมยอมรับนับถือปฏิบัติตาม เนื่องจากกฎหมายไม่ใช่สิ่งที่คนสร้างขึ้นตามอำเภอใจแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากจิตใจของประชาชนร่วมกัน ซึ่งเชื่อมโยงให้คนในชาติเดียวกันมีความคิด ความเชื่อ ความเห็นถูกคิดร่วมกัน ทั้งนี้เพราะกฎหมายถูกสร้างขึ้นมาเพื่อประโยชน์สุขของคนในสังคม ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายของกลุ่มชนใดกฎหมายก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น⁶⁰

กฎหมายที่มีปัญหาในการบังคับใช้ส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับสังคม (Social Law) หรือที่ทางอาญาเรียกว่า ความผิดเพราะห้าม (Mala Prohibit) ซึ่งเป็นกฎหมายในทางเทคนิค เหตุที่กฎหมายประเภทนี้มีปัญหาในการบังคับใช้ เนื่องจากความรู้สึกของมนุษย์ไม่อาจเข้าถึงได้ว่า มันถูกหรือมันผิดตามหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งต่างกับกฎหมายที่กฎหมายอาญาเรียกว่า ความผิดในตัวเอง (Mala In Se)กฎหมายพวกนี้ไม่เกิดปัญหาในการบังคับใช้ เพราะเป็นกฎหมายซึ่งเหตุผลในตัวมนุษย์สามารถเข้าถึง ทำให้เกิดการยอมรับนับถือและเคารพกฎหมาย กฎหมายจราจร เป็นกฎหมายที่บัญญัติเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ ขับขี่ ผู้ใช้รถใช้ถนน ตลอดจนความประสงค์ที่จะให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการใช้รถใช้ ถนน

⁵⁹ ประสิทธิ์ โภทวีไลกุลและคณะ, “การศึกษากฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ,” (สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2539).

⁶⁰ เพ็งฮ้าง

เพื่อมิให้เกิดปัญหาการจรรยาบรรณที่เป็นอยู่ ความผิดตามกฎหมายจรรยาบรรณ จึงเป็นความผิด ประเภทข้อห้าม (Mala Prohibit) อย่างหนึ่ง

กฎหมายจรรยาบรรณเป็นกฎหมายที่ไม่ได้ถูกบัญญัติขึ้น โดยเหตุผลทางด้านศีลธรรมแต่ได้ถูกบัญญัติขึ้น โดยเหตุผลทางเทคนิค จึงเรียกว่า กฎหมายเทคนิค (Technical Law) การกระทำผิดตามกฎหมายจรรยาบรรณ จึงเป็นการกระทำผิดตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ความผิดตามกฎหมายจรรยาบรรณ เป็นความผิดที่จัดอยู่ในประเภทโดยธรรมชาติของการกระทำไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาโดยแท้ (True Crime) และมีลักษณะเป็นความผิดเล็กน้อย ๆ มีลักษณะที่ไม่เป็นความผิดในตัวเองแต่มีลักษณะเป็นกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะต้องรับผิด ซึ่งเรียกความผิดประเภทนี้ว่า ความผิดต่อกฎระเบียบ (Regulatory Offence) ส่วนความผิดที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยในการจรรยาบรรณ จะมีลักษณะของการกระทำที่อาจเกิดขึ้นในสังคมได้ เรียกความผิดประเภทนี้ว่า ความผิดที่เป็นการก่ออันตราย นอกจากนี้การกระทำ ความผิดตามกฎหมายจรรยาบรรณ ยังมีลักษณะของความผิดที่เป็นการกระทำโดยประมาทอยู่ด้วย⁶¹

2.5.3 การบังคับใช้กฎหมายการจรรยาบรรณ

ความหมายการบังคับใช้กฎหมายจรรยาบรรณ หมายถึง การบังคับให้ผู้ใช้รถใช้ถนนได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ เกี่ยวกับการจรรยาบรรณ การขนส่งทางบกเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อเป็นการสร้างวินัยในการขับขี่แก่ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนน ทั้งนี้เพราะวินัยจรรยาบรรณมีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งในการควบคุมกำกับให้บุคคลปฏิบัติตามเงื่อนไขเพราะหากสมาชิกในสังคมทุกคน มีระเบียบวินัยและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแล้ว ก็ย่อมจะทำให้สังคมสงบสุข มีความเจริญก้าวหน้าอันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคม ในทางตรงกันข้ามหากสมาชิกในสังคมต่างประพฤติปฏิบัติตามอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ของสังคม คำนึงถึงผลประโยชน์ ความสะดวกสบายของฝ่ายตน โดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ของสังคมแล้ว บ้านเมืองที่ไร้ระเบียบวินัย (Lawless State) กฎหมายไร้ความศักดิ์สิทธิ์ (Weak and Inefficiency of Law) ย่อมจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประเทศชาติ ปัญหาการจรรยาบรรณในกรุงเทพมหานครส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่มีระเบียบวินัยความเห็นแก่ตัวของผู้ขับขี่ ขาดยาน ซึ่งไม่เคารพและไม่ถือปฏิบัติตามกฎหมายจรรยาบรรณ⁶²

เพราะฉะนั้น นโยบายหรือมาตรการ “การสร้างวินัยจรรยาบรรณ” จึงเป็นเรื่องจำเป็น เช่น เน้นในการกวดขันจับกุมผู้ใช้รถใช้ถนนให้เป็นผู้ที่ต้องรักษากฎระเบียบและวินัยอย่างเคร่งครัด ผู้ใดฝ่าฝืนก็ควรจะมีมาตรการที่ลงโทษเทียบขาดยิ่งขึ้น การบังคับใช้กฎหมายจรรยาบรรณเป็นสิ่งสำคัญวิธีหนึ่ง

⁶¹ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 43

⁶² ชยุดพล รังกาแกม, จำสับตำรวจ, “ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการสวมหมวกกันน็อก,”

ในการแก้ไขปัญหาราจร หมายถึง การบังคับด้วยกฎหมายให้ผู้ใช้รถใช้ถนนปฏิบัติตามกฎหมายจราจรเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยในสังคม โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะเป็นการข่มขู่ มากกว่าจะเป็นการแก้แค้นผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรที่ออกมาใช้บังคับนี้ เพื่อความสะดวกและปลอดภัยของผู้ใช้รถใช้ถนนซึ่งเป็นธรรมดาในสังคมที่จะต้องมีการมีผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ทำให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมจะร้ายแรงหรือหนักเบาประการใดยอมแล้วแต่กรณีที่กระทำ เมื่อมีผู้ฝ่าฝืนที่จะทำให้สังคมเดือดร้อน ก็จะต้องมีบทกำหนดโทษ เพื่อ ปกป้องสมาชิกในสังคมให้อยู่ในครรลองเดียวกันให้มากที่สุด⁶³

การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเน้นที่การลงโทษ เป็นแนวทางที่มาจากความเชื่อของสำนักความคิดทางอาชญวิทยา สำนักคลาสสิก (Classical School) ที่เชื่อว่า คนทำผิดเพราะไม่เกรง กลัวต่อกฎหมาย หรือการลงโทษ เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพหรือมีโทษไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิดทำให้โทษและกฎหมายไม่มีผลในการข่มขู่หรือยับยั้งตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดล้าพ้อที่จะเสี่ยงต่อการกระทำ ความผิดเพราะมนุษย์มีเจตจำนงอิสระ คือมีเหตุผลพอที่จะไตร่ตรอง ถึงผลดีผลเสียจากการกระทำความผิดของตน หากทำแล้วคุ้มค่าก็จะเลือกกระทำหากไม่คุ้มค่าก็จะไม่เลือกกระทำ

วิธีในการที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ก็โดยผ่านการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหมายความว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ จะต้องประสานกันในการที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และมีโทษที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้กฎหมายมีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้คนเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และการมีโทษที่เหมาะสม สำหรับการบังคับใช้กฎหมายแยกออกพิจารณา ดังนี้⁶⁴

1. การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความแน่นอนการทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอน หมายความว่า จะต้องทำให้ผู้กระทำความผิด มีโอกาสที่จะถูกจับกุมและถูกลงโทษ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดสามารถหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม และการถูกลงโทษไปได้ แล้วผู้กระทำความผิดก็จะไม่เกิดความเกรงกลัว เพราะคิดว่ามีโอกาที่จะหลุดรอดจากการถูกจับกุม ไปได้และคุ้มค่าที่จะเสี่ยงต่อการกระทำความผิด เนื่องจากมีโอกาที่จะได้รับประโยชน์จากการ กระทำความผิด แต่ผลเสียไม่มี หรือมีโอกาที่จะได้รับผลเสียน้อยมาก

2. การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความรวดเร็ว การที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ นอกจากจะต้องทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนแล้ว ยังจะต้องทำให้การบังคับใช้

⁶³ เพิ่งอ้าง

⁶⁴ นัทธี จิตสว่าง, “อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา,” น. 61-65.

กฎหมายมีความรวดเร็วด้วย การบังคับใช้กฎหมายมีความรวดเร็วหมายความว่า จะต้องมีการจับกุมลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่าง รวดเร็ว ภายหลังการกระทำความผิดโดยเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะต้องมีการจับกุม ลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้อย่างรวดเร็วเพื่อให้เห็นผลที่เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

3. การบังคับใช้กฎหมายต้องยึดหลักเสมอภาค กล่าวคือ จะต้องบังคับใช้กฎหมายโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติแต่จะต้องปฏิบัติด้วยความเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึง ถึงความแตกต่างในเรื่องฐานะ อำนาจ ตำแหน่ง ศาสนา เชื้อชาติ สีผิว และอื่น ๆ มิฉะนั้นการบังคับใช้กฎหมายจะไม่มี ผลในการข่มขู่ ยับยั้ง หรือทำให้ผลในการข่มขู่ ยับยั้งลดลง การที่การบังคับใช้กฎหมายไม่เท่าเทียมกัน จะมีผลทำให้ผลในการข่มขู่ ยับยั้งลดลงนั้น เนื่องจากผู้ที่คิดว่าตนมีอภิสิทธิ์ หรือจะเป็นผู้ที่ได้รับการยกเว้น ในการถูกจับกุมลงโทษจะไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เพราะคิดว่า เมื่อทำ ความผิดแล้วจะสามารถหลุดรอดหรือได้รับการละ เว้นในการบังคับใช้กฎหมายได้ นอกจากนี้การ บังคับใช้กฎหมายไม่เท่าเทียมกันยังเป็นการเปิด ช่องทางให้มีข้อยกเว้น หรือข้อแก้ตัวในการ หลบหนีจากการดำเนินคดีลงโทษได้ ซึ่งจะมีผลตามมาคือ ทำให้คนไม่เกรงกลัว การบังคับใช้ กฎหมายและการลงโทษ จะต้องกระทำอย่าง เสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึง “การกระทำ ความผิด” มิใช่ “ผู้กระทำความผิด”

4. การบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลในการข่มขู่หรือยับยั้งหรือไม่ขึ้นอยู่กับโทษ ถ้าบทลงโทษไม่ รุนแรงหรือบทลงโทษที่เบาจะทำให้ผู้กระทำความผิด และคนทั่วไปไม่เกิดความเกรงกลัว เพราะ ผลประ โยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดจะมี มากกว่าผลร้ายที่ได้รับจากการถูกลงโทษ ถือได้ว่า เป็นสิ่งที่คุ้มค่าต่อการเสี่ยง กล่าวคือ โทษที่จะลงนั้น จะต้องมากพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิด ความรู้สึกสูญเสียเกินกว่าประโยชน์จากการ กระทำความผิด ดังนั้น การที่จะทำให้การบังคับใช้ กฎหมายมีผลทำให้เกิดความเกรงกลัวจะต้องมี บทลงโทษที่เหมาะสมกับความผิด⁶⁵

ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายจะมีผลในการข่มขู่ยับยั้งและมี ประสิทธิภาพนั้น จะต้อง มีบทลงโทษที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันการบังคับใช้กฎหมายต้องมีความ รวดเร็ว แน่นนอน และ เสมอภาค ประกอบด้วยการมีโทษรุนแรงแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจมีผลในการ ข่มขู่ ยับยั้ง หากไม่ สามารถจับกุมและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ แต่การที่จะทำให้มีการ บังคับใช้กฎหมายมี ประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมจะต้องมีบทบาทอย่างมากในการทำให้การ บังคับใช้กฎหมายมี ความแน่นอนรวดเร็วเสมอภาคและเหมาะสม

⁶⁵ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 61.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะบนท้องถนนในประเทศไทยนั้น เป็นการใช้ อำนาจรัฐโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าว แต่การใช้อำนาจดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะต้องอยู่ภายใต้หลักการทางกฎหมายมหาชนที่ว่า “ไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ” ด้วย

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะทำการอธิบายให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณ แอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในต่างประเทศและในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดในแต่ละ ส่วนดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่าน ตรวจ จุดตรวจและจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในต่างประเทศ

3.1.1 การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ใน สหรัฐอเมริกา

ไวพจน์ กุลาชัย ได้กล่าวถึงลักษณะของกฎหมายในสหรัฐอเมริกาไว้ว่า เป็นประเทศที่ แต่ละมลรัฐจะมีกฎหมายเป็นของตนเอง ดังนั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีเมาแล้วขับและ บทลงโทษจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละมลรัฐ ในการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อ ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะมีกฎหมายกลางคือ รัฐบัญญัติว่าด้วยพาหนะและ จราจรทางหลวง¹ หรือ Automobile And Highway Traffic Act และกฎหมายในระดับมลรัฐ ซึ่ง

¹ ศิริพันธ์ อินทวิชชะ, “การแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ถูกกล่าวหา : ศึกษาการตรวจตัวและการค้น ตัวในการดำเนินคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2548), น.50.

ศึกษาในมลรัฐเท็กซัส เนื่องจากเป็นมลรัฐที่มีจำนวนอุบัติเหตุซึ่งเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ติดอันดับอยู่ในกลุ่มสูงที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้²

3.1.1.1 ปริมาณแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด

ไวพจน์ กุลาชัย กล่าวถึงลักษณะของการบังคับใช้กฎหมายของมลรัฐเท็กซัสไว้ว่า เป็นมลรัฐที่มีความเข้มงวดหรือปราศจากการผ่อนปรน (Zero Tolerance) ในเรื่องของการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วขับขี่ยานพาหนะ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วขับขี่ยานพาหนะของมลรัฐเท็กซัส คือ Transportation Code Chapter 723. Texas Traffic Safety Act โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวไม่อนุญาตให้บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ (อายุน้อยกว่า 21 ปี) ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วมาขับขี่ยานพาหนะบนท้องถนน และตามกฎหมายของมลรัฐเท็กซัสกำหนดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดไว้ที่ไม่เกิน 0.08 กรัม/100 มิลลิลิตร หรือ 80 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เช่นเดียวกับมลรัฐอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แนวทางการตรวจวัดหลักมี 3 แนวทางคือการตรวจวัดจากลมหายใจ การตรวจวัดจากเลือด และการตรวจวัดจากปัสสาวะ คือ

ประเภทของการตรวจวัด	ปริมาณแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด
1. การตรวจวัดจากลมหายใจ	0.08 กรัม/100 มิลลิลิตร
2. การตรวจวัดจากเลือด	n/a
3. การตรวจวัดจากปัสสาวะ	n/a

3.1.1.2 บทลงโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

สำหรับบทลงโทษกรณีเมาแล้วขับของมลรัฐเท็กซัสนั้นจะมีความแตกต่างกันในแต่ละกรณี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิดและประวัติการกระทำความผิดกรณีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วบุคคลผู้นั้นทำการขับขี่ยานพาหนะ ซึ่งแม้ว่าจะมีปริมาณแอลกอฮอล์ที่เกินกว่ากฎหมายกำหนดเท่ากันแต่หากว่าประวัติการกระทำความผิดกรณีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดมีความแตกต่างกัน โทษที่บุคคลผู้นั้นได้รับก็จะมี ความแตกต่างกันด้วย

² ไวพจน์ กุลาชัย, “การบังคับใช้กฎหมายกรณีเมาแล้วขับในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ เวียดนาม สิงคโปร์และไทย,” (โครงการศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน (ระยะ 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2555), น.14 -20.

โดย Transportation Code Chapter 723. Texas Traffic Safety Act ได้กำหนดอัตราโทษของการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วซ้ำซ้ำขี้นานพาทนะ โดยแบ่งโทษของผู้ที่กระทำความผิดเป็นผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วกับผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ดังนี้

1. บทลงโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดของผู้ที่บรรลุนิติภาวะ

ประเภทของการกระทำผิด	อัตราโทษ
1. ความผิดครั้งที่ 1	<ol style="list-style-type: none"> ปรับไม่เกิน 2,000 ดอลลาร์ จำคุกตั้งแต่ 72 ชั่วโมง – 180 วัน พักใบอนุญาตขับขี่ 90 - 365 วัน หากครอบครองภาชนะบรรจุเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เปิดฝาแล้วจะถูกกักขังเพิ่มขึ้นอีก 3-6 วัน ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมรายปีเป็นจำนวนเงิน 2,000 ดอลลาร์เป็นระยะเวลา 3 ปี เพื่อรักษาสถานภาพของใบขับขี่ <p>ศาลอาจตัดสินให้ภาคทัณฑ์การจำคุกและการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่หากเป็นการกระทำผิดครั้งแรก</p>
2. ความผิดครั้งที่ 2	<ol style="list-style-type: none"> ปรับไม่เกิน 4,000 ดอลลาร์ จำคุกตั้งแต่ 30 วัน – 1 ปี พักใบอนุญาตขับขี่ 180 วัน - 2 ปี ต้องติดตั้งเครื่อง Ignition Interlock Device ถ้าหากกระทำ ความผิดตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป <p>ภายในระยะเวลา 5 ปี</p> <ol style="list-style-type: none"> ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมรายปีเป็นจำนวนเงิน 2,000 ดอลลาร์เป็นระยะเวลา 3 ปี เพื่อรักษาสถานภาพของใบขับขี่
3. ความผิดครั้งที่ 3	<ol style="list-style-type: none"> ปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ จำคุกตั้งแต่ 2 – 10 ปี พักใบอนุญาตขับขี่ 180 วัน – 2 ปี

ประเภทของการกระทำผิด	อัตราโทษ
	4. ต้องติดตั้งเครื่อง Ignition Interlock Device ถ้าหากกระทำความผิดตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ภายในระยะเวลา 5 ปี 5. ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมรายปีเป็นจำนวนเงิน 2,000 ดอลลาร์เป็นระยะเวลา 3 ปี เพื่อรักษาสถานภาพของใบขับขี่
4. กรณีเมาแล้วขับและมีผู้โดยสารอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยสารมาด้วย	1. ปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ 2. จำคุก 180 วัน – 2 ปี

2. บทลงโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดของผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ประเภทของการกระทำผิด	อัตราโทษ
1. ความผิดครั้งที่ 1	1. ปรับไม่เกิน 500 ดอลลาร์ 2. ทำงานบริการสังคม 8-12 ชั่วโมง 3. ต้องเข้ารับการฝึกอบรม 4. พักใบอนุญาตขับขี่ 30 วัน
2. ความผิดครั้งที่ 2	1. ปรับไม่เกิน 500 ดอลลาร์ 2. ทำงานบริการสังคม 20-40 ชั่วโมง 3. อาจมีคำสั่งศาลให้เข้ารับการฝึกอบรม 4. พักใบอนุญาตขับขี่ 60 วัน
3. ความผิดครั้งที่ 3 (กรณีอายุเกิน 17 ปี แต่ไม่ถึง 21 ปี)	1. ปรับตั้งแต่ 250-2,000 ดอลลาร์ 2. อาจมีคำสั่งศาลให้เข้ารับการฝึกอบรม 3. พักใบอนุญาตขับขี่ 180 วัน
4. ความผิดครั้งที่ 3 (กรณีอายุต่ำกว่า 17 ปี)	1. ปรับไม่เกิน 500 ดอลลาร์ 2. ทำงานบริการสังคม 20-40 ชั่วโมง 3. อาจมีคำสั่งศาลให้เข้ารับการฝึกอบรม 4. พักใบอนุญาตขับขี่ 60 วัน

3. บทลงโทษสำหรับการซื้อหรือขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

นอกจากการลงโทษผู้ซึ่งมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้ว มลรัฐเท็กซัส ยังมีกฎหมายที่กำหนดให้ลงโทษผู้ซึ่งขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นการเฉพาะด้วย โดยได้กำหนดไว้ว่า บุคคลใดซื้อหรือขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ จะต้องโทษปรับไม่เกิน 4,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 120,000 บาท) และ/หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี และหากบุคคลที่ “เมาแล้วขับ” ก่อให้เกิดอุบัติเหตุและทำให้มีผู้เสียชีวิต จะต้องโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ จำคุก 2-20 ปี และบริการสังคม 240 – 800 ชั่วโมง

3.1.1.3 การปฏิเสธการตรวจวัดแอลกอฮอล์

สำหรับกรณีผู้ขับขี่ปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ จะถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลา 180 วัน แต่ถ้าหากบุคคลนั้นเคยมีประวัติการกระทำผิดมาก่อนภายในระยะเวลา 10 ปี จะต้องถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี นอกจากนี้โทษดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้กระทำผิดจะต้องถูกภาคทัณฑ์ เข้ารับการฝึกอบรม การทำงานบริการชุมชนและต้องจ่ายค่าดำเนินการต่าง ๆ ทางศาลด้วย

3.1.1.4 ขั้นตอนการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในสหรัฐอเมริกา
สหรัฐอเมริกาไม่มีข้อกำหนดด้านการสุ่มตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือด (Random breath testing) อย่างไรก็ตาม มีจำนวน 12 มลรัฐที่ดำเนินการตั้งจุดตรวจการงดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Sobriety checkpoints) ซึ่งการตั้งจุดตรวจในลักษณะนี้จะมีการคัดกรองผู้ขับขี่ทุกคนที่ขับรถผ่านมายังบริเวณที่ตั้งจุดตรวจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเรียกตรวจผู้ขับขี่บางรายที่มีลักษณะที่บ่งบอกชัดเจนว่า “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” โดยมลรัฐเท็กซัสเป็น 1 ในจำนวน 12 มลรัฐที่มีการตั้งจุดตรวจในลักษณะดังกล่าว

โดยการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจแบ่งออกเป็น การสอบสวนและการจับกุม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กรณีในชั้นสอบสวน

สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องทำการสอบสวนว่าผู้ขับขี่เป็นบุคคลซึ่ง “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” หรือไม่ ประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญต่อไปนี้คือ

1.1 ยานพาหนะนั้นเกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุ

1.2 ผู้ขับขี่ถูกสั่งให้หยุดรถบริเวณจุดตรวจการงดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Sobriety checkpoints)

1.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับรายงานว่ารถคันดังกล่าวมีการขับขี่ในลักษณะที่ผิดปกติ

1.4 เจ้าหน้าที่ตำรวจหยุดรถคันดังกล่าวเพื่อตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่น แต่สังเกตเห็นว่าผู้ขับขี่มีอาการมึนเมา

1.5 เจ้าหน้าที่ตำรวจสังเกตเห็นการขับขี่ที่ผิดปกติวิสัยซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่ผู้ขับขี่นั้น “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด”

ส่วนลักษณะและอาการของผู้ขับขี่ที่อาจมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด มีลักษณะดังนี้

- (1) การเลี้ยวโค้งด้วยรัศมีที่กว้างผิดปกติ
- (2) ขับขี่ยานพาหนะคร่อมเลน
- (3) ขับขี่ยานพาหนะส่ายไปมา
- (4) ขับขี่ด้วยความเร็วที่ต่ำผิดปกติ
- (5) หยุดรถภายในช่องจราจรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (6) การเลี้ยวยานพาหนะกะทันหันหรือเลี้ยวผิดกฎหมาย
- (7) เร่ง/ลดความเร็วอย่างรวดเร็ว
- (8) ไม่เปิดไฟหน้า
- (9) ขับตามรถคันข้างหน้าอย่างกระชั้นชิด

หากเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบและสังเกตเห็นลักษณะดังกล่าวข้างต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสั่งให้หยุดรถ ซึ่งโดยปกติเจ้าหน้าที่ตำรวจจะตรงไปหาผู้ขับขี่และผู้ขับขี่ต้องนั่งอยู่ภายในรถในชั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจถามคำถามง่าย ๆ เพื่อทดสอบว่าผู้ขับขี่เมาหรือไม่นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการบันทึกอาการต่าง ๆ ที่สื่อให้เห็นว่าบุคคลนั้น “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เช่น กลืนสุรจากลมหายใจของผู้ขับขี่ ถ้าพูดที่ไม่ชัด อาการตาแดง หน้าแดง แสดงอาการซุ่มซ่ามหรือเงอะงะค้นหาใบอนุญาตขับขี่หรือเอกสารการจดทะเบียนรถ เป็นต้น เมื่อพิจารณาว่ามีหลักฐานชัดเจนเพียงพอว่าผู้ขับขี่นั้น ๆ “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เจ้าหน้าที่ตำรวจจะแจ้งให้ผู้ขับขี่ลงจากรถและทำการทดสอบอาการเมาของผู้ขับขี่ด้วยการตรวจการสนองตอบของตา การยืนขาเดียว และการนับเลขย้อนหลัง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ขับขี่มีสิทธิที่จะปฏิเสธการทดสอบดังกล่าวข้างต้น ในขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ทางลมหายใจเบื้องต้น หากพบว่า มีปริมาณแอลกอฮอล์เกิน 0.08 กรัม/100 มิลลิลิตร ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย

2. กรณีในชั้นจับกุม

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพียงพอได้ว่าผู้ขับขี่เป็นบุคคลที่มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการจับกุมและส่งตัวไปยังสถานี

ตำรวจ เมื่อไปถึงสถานีตำรวจเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเสนอให้ผู้ขับขี่เลือกทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ใน 3 รูปแบบคือ การตรวจวัดทางลมหายใจ การตรวจวัดทางเลือด และการตรวจวัดทางปัสสาวะ และหากผลของการตรวจวัด พบว่า มีระดับแอลกอฮอล์เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ผู้ขับขี่จะถูกจับกุมฐานมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดทันที โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ถูกจับกุมจะถูกกักตัวไว้จนกว่าจะสร้างมาเพื่อรอการประกันตัว หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการส่งฟ้องศาลเพื่อตัดสินคดีต่อไป หากผู้ขับขี่มีความผิดจริงก็จะได้รับโทษตามที่กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

3.1.1.5 วิธีการในการตั้งจุดตรวจเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

1) การเลือกบริเวณตั้งจุดตรวจ มีแนวทางสำคัญได้แก่ การเลือกพื้นที่ที่มีการเกิดอุบัติเหตุซึ่งเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ การเลือกบริเวณที่ส่งผลกระทบต่อการเล่นไหลของการจราจรให้น้อยที่สุด เป็นจุดซึ่งบริเวณที่เชื่อมต่อกันมีพื้นที่เพียงพอในการเรียกให้เข้าไปจอดเพื่อทำการสอบสวนเพิ่มเติม และต้องเป็นจุดที่สามารถมองเห็นได้จากทุกทิศทาง รวมถึงเป็นบริเวณที่มีแสงสว่างเพียงพอ

2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ต้องมีการมอบหมายอย่างเป็นทางการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปปฏิบัติหน้าที่และควบคุมการปฏิบัติ จำนวนเจ้าหน้าที่จะต้องเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ อาจดึงข้าราชการพลเรือนจากหน่วยงานอื่นเข้ามาเสริมการปฏิบัติหน้าที่ได้ นอกจากนี้ควรแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน

3) การแจ้งเตือนล่วงหน้า การตั้งจุดตรวจทุกครั้งต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้า นอกจากนั้น อาจประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงการบังคับใช้กฎหมาย “เมาแล้วขับ” อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มระดับของความร่วมมือในการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ และเป็นการป้องกันการต่อต้านจากผู้ขับขี่อีกทางหนึ่งนอกจากนั้น จะต้องแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย เช่น หน่วยงานด้านความปลอดภัยสาธารณะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีและการฟ้องร้องข้าราชการ และกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

4) ความปลอดภัย จะต้องมีการคิดป้ายหรือสัญญาณเตือนให้ผู้ขับขี่ทราบล่วงหน้าว่ามีการตั้งจุดตรวจ แสงสว่างต้องเพียงพอ มีการตั้งกรวยยางเพื่อความปลอดภัย มีระบบแสงสว่างทั้งแบบถาวรและแบบเคลื่อนย้ายได้ ส่วนยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องมีการทำเครื่องหมายหรือสัญญาณให้ชัดเจน

3.1.2 การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ในสหราชอาณาจักร

ไวพจน์ กุลาชัย กล่าวถึงลักษณะของกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสหราชอาณาจักรไว้ว่า เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือที่เรียกว่า “Road Traffic Act 1988” ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ใช้เป็นฐานของการใช้อำนาจนี้ขึ้นไปเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ได้ทุกกรณี แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์นั้นมีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ทุกคันที่วิ่งผ่านมาบนท้องถนนได้

การใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ในสหราชอาณาจักรนั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือที่เรียกว่า “Road Traffic Act 1988” ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถที่จะตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้³

3.1.2.1 ปริมาณแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด

สำหรับพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 (Road Traffic Act 1988) ได้มีการกำหนดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ที่ขับขี่ยานพาหนะดังนี้

ประเภทของการตรวจวัด	ปริมาณแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด
การตรวจวัดจากลมหายใจ	35 ไมโครกรัม/100 มิลลิลิตร
การตรวจวัดจากเลือด	80 มิลลิกรัม/100 มิลลิลิตร
การตรวจวัดจากปัสสาวะ	107 มิลลิกรัม/100 มิลลิลิตร

3.1.2.2 บทลงโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

ตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 (Road Traffic Act 1988) ของสหราชอาณาจักรมีการกำหนดอัตราโทษของการ “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” ไว้ 5 ระดับด้วยกัน โดยอาศัยปริมาณของแอลกอฮอล์ที่ตรวจพบเป็นเกณฑ์ ดังนี้

³ เพิ่งอ้าง

ระดับปริมาณแอลกอฮอล์	อัตราโทษ
ต่ำกว่า 0.08 กรัม/100 มิลลิลิตร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตัดคะแนน 3-11 คะแนน 2. ค่าปรับขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล 3. พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ 12 เดือน
0.08 – 0.137 กรัม/100 มิลลิลิตร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตัดคะแนน 3-11 คะแนน 2. ปรับ 150 ปอนด์ – 150% ของรายได้ต่อสัปดาห์ 3. พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ 12-16 เดือน 4. เข้ารับการบำบัดรักษา 4.5 เดือน
0.138 – 0.206 กรัม/100 มิลลิลิตร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตัดคะแนน 3-11 คะแนน 2. ปรับ 150 ปอนด์ – 150% ของรายได้ต่อสัปดาห์ 3. พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ 17-22 เดือน 4. เข้ารับการบำบัดรักษา 6 เดือน
0.207 – 0.275 กรัม/100 มิลลิลิตร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตัดคะแนน 3-11 คะแนน 2. ปรับไม่เกิน 5,000 3. พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ 23-28 เดือน 4. เข้ารับการบำบัดรักษา 7.5 เดือน 5. บริการสังคม
สูงกว่า 0.275 กรัม/100 มิลลิลิตร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตัดคะแนน 3-11 คะแนน 2. ปรับไม่เกิน 5,000 3. พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ 29-36 เดือน 4. เข้ารับการบำบัดรักษา 9 เดือน 5. บริการสังคม

โดยทั่วไปแล้วศาลของสหราชอาณาจักรจะลงโทษด้วยการปรับระหว่าง 400 – 450 ปอนด์และพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี อย่างไรก็ตาม หากผู้ขับขี่ที่เมาแล้วขับก่อให้เกิดอุบัติเหตุและมีคนเสียชีวิต จะต้องโทษจำคุกไม่เกิน 14 ปีนอกจากนั้น หากมีการกระทำความผิดซ้ำภายในระยะเวลา 10 ปี หรือมีระดับแอลกอฮอล์สูงกว่าที่กฎหมายกำหนด 2.5 เท่า จะถือว่าเป็น “ผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่ยงสูง” จะถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่อย่างน้อย 3 ปีและหากต้องการขับขี่

ยานพาหนะอีกหลังจากพ้นกำหนด จะต้องได้รับการรับรองจากแพทย์ก่อนว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับแอลกอฮอล์

นอกจากนั้น หากผู้ขับขี่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุและมีผู้เสียชีวิต จะต้องโทษจำคุกไม่เกิน 14 ปี ค่าปรับไม่มีจำกัดจำนวนเงิน ตัดคะแนน 3-11 คะแนน และเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี

3.1.2.3 การปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือด

ตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร การปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเปรียบเสมือนผู้กระทำความผิดโดยทั่วไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่ศาลจะพิจารณาคดีโทษสูงกว่าการกระทำความผิดโดยปกติด้วยการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ 12-36 เดือน ปรับ 150 ปอนด์ – 150 % ของรายได้ต่อสัปดาห์ ตัดคะแนน 3-11 คะแนน และต้องทำงานบริการสังคมอีกด้วย

3.1.2.4 ขั้นตอนการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในสหราชอาณาจักร

ขั้นตอนการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในสหราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือที่เรียกว่า “Road Traffic Act 1988” นี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถที่จะใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ได้ทุกกรณี แต่ต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์นั้นมีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ทุกคันที่วิ่งผ่านถนนท้องถนนได้นั่นเอง

การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 (Road Traffic Act 1988) นี้ มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการตรวจพิสูจน์เบื้องต้นและการตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันผล

1. การตรวจพิสูจน์เบื้องต้น

ในขั้นตอนของการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในเครื่องแบบเท่านั้นจะเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าว และวิธีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ตามขั้นตอนนี้จะเป็นการตรวจด้วยวิธีการตรวจพิสูจน์ทางลมหายใจ หรือเรียกว่า Breath Test ในขั้นตอนนี้กล่าว จะไม่มีตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์โดยวิธีการตรวจจากเลือดหรือปัสสาวะได้เลย การตรวจวัดเบื้องต้นดังกล่าวนี้ เป็นการตรวจสอบคร่าว ๆ ว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ ที่ผู้ขับขี่จะเมาแล้วขับส่วนการทดสอบอย่างละเอียดจะเป็นการตรวจวัดเพื่อใช้เป็นหลักฐาน

ประกอบการพิจารณาตามกระบวนการของกฎหมาย การตรวจวัดเบื้องต้น มีแนวทางในการตรวจวัด 3 แนวทางได้แก่

1. การตรวจสอบลมหายใจเบื้องต้น (Preliminary Breath Test) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ขับขี่มีแอลกอฮอล์ทางลมหายใจหรือไม่ ซึ่งก่อนทำการตรวจวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะกล่าวข้อความดังนี้ “ผม/ดิฉัน สงสัยว่าคุณขับขี่ยานพาหนะในขณะที่เมา ดังนั้นผม/ดิฉันจะขอตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ทางลมหายใจของคุณ ณ ที่นี้ หากคุณปฏิเสธการตรวจวัดคุณจะถูกฟ้องร้องและดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป”

2. การตรวจสอบผู้ขับขี่ว่ามีความบกพร่องหรืออยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมขับขี่ (Preliminary Impairment Test) วิธีนี้สามารถดำเนินการ โดยการสังเกตอาการ และปฏิกิริยาการตอบสนองทางร่างกายของผู้ขับขี่

3. การตรวจสอบหาสารเสพติดเบื้องต้น (Preliminary Drug Test) อาจดำเนินการ โดยการตรวจวัดจากเหงื่อหรือน้ำลายด้วยเครื่องมือที่ได้รับการรับรองและอนุมัติ

ในการดำเนินการตรวจวัดนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องสวมเครื่องแบบในการปฏิบัติงาน ยกเว้นกรณีที่มีการเกิดอุบัติเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจสวมหรือไม่สวมเครื่องแบบก็ได้ ในกรณีที่ไม่มีใครยอมรับว่าเป็นผู้ขับขี่ยานพาหนะ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ของผู้ที่อาศัยมาในยานพาหนะดังกล่าวมากกว่าหนึ่งคนก็ได้

ภายหลังจากที่มีการตรวจวัดเบื้องต้นแล้วและพบว่าผลการทดสอบเป็นบวก เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการตรวจสอบความบกพร่องหรือสภาพที่ไม่พร้อมขับขี่ของบุคคลนั้น ๆ หรือการตรวจสอบหาสารเสพติดอื่น อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายและมีเครื่องมือที่พร้อมในการปฏิบัติงาน ณ เวลานั้น เมื่อมีหลักฐานชัดเจนว่าผู้ขับขี่ “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด”เจ้าหน้าที่จะพิจารณาดำเนินการจับกุมตามกฎหมายและทำการตรวจวัดซ้ำอีกครั้งเพื่อให้เป็นหลักฐานทางคดีต่อไป

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ปฏิเสธการตรวจวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งให้ผู้ขับขี่ทราบถึงโทษและกระบวนการดำเนินการทางกฎหมายให้กับผู้ขับขี่ทราบ และให้ดำเนินการจับกุมผู้ขับขี่นั้นหากต้องสงสัยว่า “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” หลังจากนั้น ควรดำเนินการตรวจวัดด้วยวิธีการวัดจากเลือดหรือปัสสาวะ แต่หากไม่มีข้อสงสัยว่าบุคคลนั้น “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่สามารถดำเนินการจับกุมได้และต้องปล่อยผู้ขับขี่คนนั้นไป⁴

⁴ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 70

เมื่อพบว่าบุคคลใดมีปริมาณแอลกอฮอล์สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วก็จะต้องนำตัวบุคคลผู้นั้นมาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันผลที่แน่นอน

2. การตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันผล

การตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันผล เป็นขั้นตอนที่สอง ซึ่งเป็นการตรวจพิสูจน์บุคคลที่ต้องสงสัยว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ เมื่อพบว่าบุคคลใดมีปริมาณแอลกอฮอล์สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วก็จะต้องนำตัวบุคคลผู้นั้นมาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันผลที่แน่นอน โดยการตรวจพิสูจน์ปริมาณแอลกอฮอล์ในขั้นตอนนี้อาจสามารถทำการตรวจได้ 3 วิธีด้วยกัน คือ

1. วิธีการตรวจพิสูจน์ทางลมหายใจ ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ด้วยวิธีการนี้จะต้องทำการตรวจวัดที่สถานีตำรวจเท่านั้น จะกระทำที่อื่นไม่ได้ โดยต้องให้มีผลการตัวอย่างของการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์สองครั้งด้วยกัน เพื่อป้องกันไม่ให้มีการแปลผลที่คลาดเคลื่อน นอกจากนี้แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องทำการบันทึกการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์อย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วย

2. วิธีการตรวจพิสูจน์ทางเลือด การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ด้วยวิธีการนี้จะเป็นการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในห้องทดลองอีกทั้งยังต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ต้องรับการเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้และต้องมีการบันทึกการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์อย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วยเช่นเดียวกับวิธีการตรวจพิสูจน์ทางลมหายใจ

3. วิธีการตรวจพิสูจน์ทางปัสสาวะ การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ด้วยวิธีการนี้จะเป็นการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในห้องทดลองหรือสถานีตำรวจก็ได้แต่ต้องมีเครื่องมือที่ได้มาตรฐานและต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ได้รับการตรวจเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้ การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ด้วยวิธีการนี้จะต้องเป็นการตรวจภายใน 1 ชั่วโมง นับจากตรวจในขั้นตอนแรกอีกทั้งยังต้องมีการบันทึกการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์อย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วยเช่นเดียวกับวิธีการตรวจพิสูจน์ทางลมหายใจและวิธีการตรวจพิสูจน์ทางเลือดด้วย⁵

3.1.3 การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ในสาธารณรัฐสิงคโปร์

กฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องสำหรับการควบคุมปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ที่ขับขี่ยานพาหนะของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในปัจจุบันนั้น คือ รัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road

⁵ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 60

Traffic (Amendment) Act 2017) โดยรัฐบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ซึ่งรวมถึงประชาชนผู้ใช้ถนนและผู้ขับขี่ยานยนต์ Motor Vehicle (สาธารณรัฐสิงคโปร์จะใช้คำว่ายานยนต์ซึ่งไม่ใช่ยานพาหนะ) บนท้องถนนด้วย โดยรัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017) ได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความของ ยานยนต์ Motor Vehicle ว่า สิ่งที่ถูกขับเคลื่อนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยใช้มอเตอร์หรือด้วยวิธีการอื่นใดนอกจากกำลังคนหรือสัตว์ และใช้หรือตั้งใจที่จะใช้บนถนน⁶

3.1.3.1 ปริมาณแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด

ตามรัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีการกำหนดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดไว้ไม่เกิน 0.08 กรัม/100 มิลลิลิตร

3.1.3.2 บทลงโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

โทษตามกฎหมายกรณีมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วขับของสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีรายละเอียด ดังนี้

ประเภทของการกระทำผิด	อัตราโทษ
การกระทำผิดครั้งที่ 1	1.ปรับ \$1,000 – 5,000 (ประมาณ 25,000-125,000 บาท) 2. พักใช้ใบอนุญาตขับอย่างน้อย 1 ปี 3. จำคุกไม่เกิน 6 เดือน
การกระทำผิดครั้งที่ 2	1.ปรับ \$3,000 – 10,000 (ประมาณ 75,000-250,000 บาท) 2. พักใช้ใบอนุญาตขับอย่างน้อย 1 ปี 3. จำคุกไม่เกิน 12 เดือน
การกระทำผิดครั้งที่ 3 เป็นต้นไป	1. ปรับ \$30,000 (ประมาณ 750,000บาท) 2. พักใช้ใบอนุญาตขับอย่างน้อย 1 ปี 3. จำคุกไม่เกิน 3 ปี
กรณีเกิดอุบัติเหตุทำให้มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต	จำคุกไม่เกิน 6 ครั้ง (ตามกฎหมายอาญา)

⁶ Road Traffic (Amendment) Act 2017 Amendment of section 2.

3.1.3.3 การปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือด

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ไม่ยินยอมให้ตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ ถือว่ามีโทษเสมือน “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” มีอัตราโทษปรับ \$1,000 – 5,000 (ประมาณ 25,000-125,000 บาท) หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน

3.1.3.4 ขั้นตอนการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในสาธารณรัฐสิงคโปร์

ตามรัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์มาตรา 69 ระบุ อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเรียกผู้ขับขี่ให้หยุดรถเพื่อทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือด หากที่เหตุสมควรดังต่อไปนี้

(1.1) บุคคลที่ขับขี่หรือพยายามขับขี่หรือเป็นผู้รับผิดชอบยานพาหนะบนท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะมีแอลกอฮอล์ในเลือดหรือกระทำผิดกฎหมายจราจรในข้อหาอื่นในขณะที่ขับขี่

(1.2) บุคคลใดที่ขับขี่หรือพยายามขับขี่หรือเป็นผู้รับผิดชอบยานพาหนะบนท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะมีแอลกอฮอล์ในเลือดและยังคงมีแอลกอฮอล์ในเลือด

(1.3) บุคคลใดที่ขับขี่หรือพยายามขับขี่หรือเป็นผู้รับผิดชอบยานพาหนะบนท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะกระทำผิดกฎหมายจราจรในข้อหาอื่นในขณะที่ขับขี่

(1.4) บุคคลใดที่ขับขี่หรือพยายามขับขี่หรือเป็นผู้รับผิดชอบยานพาหนะบนท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะและก่อให้เกิดอุบัติเหตุระหว่างยานพาหนะของตนเองกับยานพาหนะคันอื่นหรือยานพาหนะอื่นมากกว่าหนึ่งคัน หรือทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

2. จากเหตุอันเป็นข้อสงสัยดังกล่าวข้างต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเรียกให้ผู้ขับขี่หยุดรถเพื่อทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดบริเวณที่ทำการเรียกตรวจหรือบริเวณใกล้เคียง หรืออาจดำเนินการตรวจวัดที่สถานีตำรวจก็ได้

3. การดำเนินการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะต้องดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น

4. หากพบว่ามีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการจับกุมได้ทันที

5. เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการจับกุมผู้ขับขี่ทันทีในกรณีดังต่อไปนี้

(5.1) ผลการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด

(5.2) ผู้ขับขี่ปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดและเจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุสมควรที่เชื่อได้ว่าบุคคลนั้นมีแอลกอฮอล์ในเลือด

(5.3) เจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุอันสมควรที่ต้องสงสัยว่าบุคคลนั้นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของยาเสพติดหรือสารมึนเมาประเภทอื่น ๆ

6. อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถทำการจับกุมผู้ต้องสงสัยได้ หากบุคคลนั้นเป็นผู้ป่วยและทำการรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลและการดำเนินการตรวจวัดจะสามารถกระทำได้ที่ต่อเมื่อแพทย์ที่รับผิดชอบเป็นผู้อนุญาตก่อน และการทำการตรวจวัดต้องกระทำที่โรงพยาบาลเท่านั้นนอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรดำเนินการตรวจวัดแอลกอฮอล์ หากมีเหตุผลทางด้านการแพทย์ที่ไม่สามารถทำการตรวจวัดได้ หรือในช่วงเวลาดังกล่าวขาดความพร้อมในเรื่องของเครื่องมือการตรวจวัด หรือการใช้เครื่องมือตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์นั้นไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ ณ เวลานั้น ๆ

หากผู้ขับขี่ปฏิเสธการตรวจวัดหรือปฏิเสธการให้ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งให้กับผู้ขับขี่ทราบถึงความผิดของการปฏิเสธการตรวจวัดดังกล่าวว่า เป็นความผิดตามกฎหมายและต้องถูกปรับ จำคุก หรือพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เพราะหากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ดำเนินการแจ้งให้ผู้ขับขี่ทราบ ศาลอาจพิจารณายกฟ้องได้ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าหน้าที่ตำรวจของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีการปิดกั้นทางออกของถนนทุกจุดเพื่อทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดให้ได้ร้อยละ 100 โดยมีการเปลี่ยนแปลงเวลาและจุดตรวจตลอดเวลา ตลอดจนประสานเจ้าของสถานบันเทิงให้เป็นผู้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเมาแล้วขับ พร้อมกระตุ้นให้ผู้ประกอบการจัดหารถแท็กซี่สำหรับส่งลูกค้าที่เมาหรือมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดอีกทางหนึ่ง⁷

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจและจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทย

3.2.1 การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ในประเทศไทย

การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะเป็นไปตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2560)

สำหรับการทดสอบผู้ขับขี่ว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์มากกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ให้ใช้วิธีการในตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจหรือทดสอบ ให้ใช้เครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดโดยวิธีเป่าลมหายใจ (Breath Analyzer Test) และอ่านค่า

⁷ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 70, น.27-29.

ของแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ วิธีการตรวจหรือทดสอบ ให้ปฏิบัติตามวิธีการตรวจสอบของเครื่องตรวจแต่ละชนิด

2. ตรวจวัดจากปัสสาวะ
3. ตรวจวัดจากเลือด

การตรวจวัดตาม 2 หรือ 3 ให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบตาม 1 ได้เท่านั้น

ในกรณีที่ต้องทดสอบโดยวิธีตรวจวัดจากเลือดนั้นให้ส่งตัวผู้ขับขี่ไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดหรือทำการเจาะเลือดภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม

จะเห็นได้ว่าวิธีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้นมี 3 วิธีเช่นเดียวกันกับสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐสิงคโปร์ แต่สำหรับประเทศไทย จำเป็นที่จะต้องทำตามวิธีการที่ 1 คือ ตรวจด้วยการวัดลมหายใจก่อน หากว่าไม่สามารถจะทำการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ด้วยลมหายใจได้จึงจะสามารถเลือกใช้วิธีการที่ 2-3 ได้เท่านั้นแต่ไม่สามารถเลือกวิธีการใดเพื่อเป็นการตรวจสอบร่วมกันได้เลย

3.2.1.1 ปริมาณแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด

สำหรับปริมาณแอลกอฮอล์จำนวนเท่าใดจึงจะถือว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดนั้น ถูกกำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2560) ดังนี้

ประเภทของการตรวจวัด	ปริมาณแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด
1. การตรวจวัดจากลมหายใจ	ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2000
2. การตรวจวัดจากเลือด	
2.1 กรณีทั่วไป	เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์
2.2 ผู้ขับขี่ซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์	เกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์
2.3 ผู้ขับขี่ซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์	เกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์
2.4 ผู้ขับขี่ซึ่งมีใบอนุญาตขับขี่สำหรับรถประเภทอื่นที่ใช้แทนกันไม่ได้	เกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์
2.5 ผู้ขับขี่ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ หรืออยู่ระหว่างถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่	เกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์
3. การตรวจวัดจากปัสสาวะ	ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ เศษ 1 ส่วน 1.3

3.2.1.2 บทลงโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

บทลงโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ถูกกำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ที่กำหนดโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยใช้ผลของความผิดที่เกิดขึ้นเป็นเกณฑ์กำหนดโทษ ดังนี้

ประเภทของการกระทำผิด	อัตราโทษ
1. มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดและขับขี่ยานพาหนะ	1. จำคุกไม่เกิน 1 ปี 2. ปรับขั้นต่ำ 10,000 บาทถึง 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ 3. ถูกศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาต 4. ยึดรถที่ใช้ไม่เกิน 7 วัน
2. มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วขับขี่ยานพาหนะจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ	1. มีโทษจำคุก 1-5 ปี 2. ถูกปรับ 20,000 ถึง 100,000 บาท 3. ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะไม่น้อยกว่า 1 ปีหรือเพิกถอนใบอนุญาต
3. มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วขับขี่ยานพาหนะจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายอย่างสาหัส	1. มีโทษจำคุก 2-6 ปี 2. ปรับขั้นต่ำ 40,000 ถึง 120,000 บาท 3. พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะไม่น้อยกว่า 2 ปีหรือเพิกถอนใบอนุญาต
4. มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วขับขี่ยานพาหนะเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	1. โทษจำคุก 3-10 ปี 2. ปรับเป็นเงิน 60,000 ถึง 200,000 บาท 3. เพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะ

3.2.1.3 การปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์

หากว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์จะมีความผิดข้อหาฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานที่ให้ทำการทดสอบผู้ขับขี่ยานพาหนะตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2542 มาตรา 142 วรรคสอง ในกรณีที่เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) หรือ (2) ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ยานพาหนะดังกล่าวว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะขับ หรือเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

หรือไม่ โดยบทกำหนดโทษเป็นไปตาม มาตรา 154 (3) ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 142 วรรคสอง ต้องระวางปรับครั้งละไม่เกิน 1,000 บาท

3.2.1.4 ขั้นตอนการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทย

สำหรับขั้นตอนการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทย นั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถทำการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะได้นั้น จำต้องมีการตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัดบนถนนสาธารณะเสียก่อนจึงจะสามารถตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะได้ ซึ่งการตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัดบนถนนสาธารณะนั้นเป็นไปตามอำนาจของบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจจุดตรวจ และจุดสกัด และบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556 เรื่องกำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด โดยมีรายละเอียดในหัวข้อ 3.4-3.5 กล่าวคือ

1. การปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จะต้องมียาตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นหัวหน้า และจะต้องแต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว
2. การปฏิบัติในการตรวจค้น จับกุม ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการนั้น โดยเคร่งครัด
3. ที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ ต้องมีแผงกั้นที่มีเครื่องหมายการจราจรว่า “หยุด” โดยให้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ ต้องมีในการติดตั้งป้ายและเครื่องหมายการจราจร และในเวลากลางคืนจะต้องให้มีแสงไฟส่องสว่างให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 150 เมตร ก่อนถึงจุดตรวจ และให้มีแผ่นป้ายแสดงยศ ชื่อ นามสกุล และตำแหน่งของหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำด่านตรวจและจุดตรวจดังกล่าวนอกจากนั้นให้มีแผ่นป้ายแสดงข้อความว่า “หากพบเจ้าหน้าที่ทุจริต หรือประพฤติมิชอบให้แจ้ง ผู้บังคับการโทร...” (ให้ใส่หมายเลขโทรศัพท์ของ ผบก. ไว้ ข้อความดังกล่าวข้างต้นให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 15 เมตร
4. การตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด ให้ทุกหน่วยประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน โดยมีให้เกิดการตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัดซ้ำซ้อนอันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้สัญจรไปมาเป็นอันขาด

3.3 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของต่างประเทศและประเทศไทย

ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ เช่นเดียวกับในต่างประเทศ ในส่วนนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษา มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการ

ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐสิงคโปร์ เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย ดังนี้

เรื่อง	สหรัฐอเมริกา มลรัฐเท็กซัส	สาธารณรัฐสิงคโปร์	สหราชอาณาจักร	ประเทศไทย
1. กฎหมายที่ใช้เป็นฐานของอำนาจในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์	1. Automobile And Highway Traffic Act 2. Transportation Code Chapter 723. Texas Traffic Safety Act	รัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017)	พระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือที่เรียกว่า Road Traffic Act 1988	1.พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 2.กฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) 3.กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2560)
2. ปริมาณแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด	1. การตรวจวัดจากลมหายใจ 0.08 กรัม/100 มิลลิลิตร 2. การตรวจวัดจากเลือด n/a 3. การตรวจวัดจากปัสสาวะ n/a	สาธารณรัฐสิงคโปร์มีการกำหนดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดไว้ไม่เกิน 0.08 กรัม/100 มิลลิลิตร	1. การตรวจวัดจากลมหายใจ 35 ไมโครกรัม/100 มิลลิลิตร 2. การตรวจวัดจากเลือด 80 มิลลิกรัม/100 มิลลิลิตร 3. การตรวจวัดจากปัสสาวะ 107 มิลลิกรัม/100 มิลลิลิตร	1. การตรวจวัดจากลมหายใจค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2000 2.การตรวจวัดจากเลือด แบ่งเป็น 2.1 กรณีทั่วไปเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ 2.2 ผู้ขับขี่ซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์เกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ 2.3 ผู้ขับขี่ซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์เกิน

เรื่อง	สหรัฐอเมริกา มลรัฐเท็กซัส	สาธารณรัฐสิงคโปร์	สหราชอาณาจักร	ประเทศไทย
				<p>20 มิลลิกรัม เปอร์เซ็นต์</p> <p>2.4 ผู้ขับขี่ซึ่งมี ใบอนุญาตขับขี่ สำหรับรถ ประเภทอื่นที่ใช้ แทนกันไม่ได้เกิน</p> <p>20 มิลลิกรัม เปอร์เซ็นต์</p> <p>2.5 ผู้ขับขี่ซึ่งไม่มี ใบอนุญาตขับขี่ หรืออยู่ระหว่าง ถูกพักใช้หรือเพิก ถอนใบอนุญาต ขับขี่</p> <p>3. การตรวจวัด จากปัสสาวะค่า สัมประสิทธิ์ใน การแปลงค่า เท่ากับ เศษ 1 ส่วน 1.3</p>
3. บทลงโทษ สำหรับการมี ปริมาณ แอลกอฮอล์ เกินกว่าที่ กฎหมาย กำหนด	มีการแบ่ง บทลงโทษสำหรับ การมีปริมาณ แอลกอฮอล์เกิน กว่าที่กฎหมาย กำหนด โดยใช้ เกณฑ์อายุเป็นการ แบ่ง คือ 1.บทลงโทษ สำหรับการมี ปริมาณ	มีการกำหนดบทลงโทษ สำหรับการมีปริมาณ แอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมาย กำหนดเป็นระดับจำนวนครั้ง ของการกระทำความผิด และมี บทเพิ่มโทษหากว่ามี บุคคลภายนอกได้รับบาดเจ็บ	มีการกำหนด บทลงโทษ สำหรับการมี ปริมาณ แอลกอฮอล์เกิน กว่าที่กฎหมาย กำหนดเป็นระดับ จำนวนของ ปริมาณ แอลกอฮอล์ที่ ตรวจพบ	1.มีปริมาณ แอลกอฮอล์เกิน กว่าที่กฎหมาย กำหนดและขับขี่ ยานพาหนะ 2.มีปริมาณ แอลกอฮอล์เกิน กว่าที่กฎหมาย กำหนดแล้วขับขี่ ยานพาหนะจน เป็นเหตุให้ผู้อื่น

เรื่อง	สหรัฐอเมริกา มลรัฐเท็กซัส	สาธารณรัฐสิงคโปร์	สหราชอาณาจักร	ประเทศไทย
	แอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดของผู้ที่บรรลุนิติภาวะ 2.บทลงโทษสำหรับการมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดของผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ			ได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ 3.มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วจับขังยานพาหนะจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายอย่างสาหัส 4.มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วจับขังยานพาหนะเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
4. การปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์	ไม่สามารถกระทำ "ได้ หากปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์มีความผิด	ไม่สามารถกระทำได้ หากปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์มีความผิด	ไม่สามารถกระทำได้ หากปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์มีความผิด	ไม่สามารถกระทำ "ได้ หากปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์มีความผิด
5. ขั้นตอนการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ	มีการตรวจ 2 ขั้นตอนเพื่อยืนยันว่าบุคคลผู้ถูกตรวจสอบนั้นมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด	มีการตรวจ 2 ขั้นตอนเพื่อยืนยันว่าบุคคลผู้ถูกตรวจสอบนั้นมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด	มีการตรวจ 2 ขั้นตอนเพื่อยืนยันว่าบุคคลผู้ถูกตรวจสอบนั้นมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดA	มีเพียงขั้นตอนเดียว หากตรวจพบว่าปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดก็สามารถดำเนินคดีได้ทันที

ในส่วนต่อไป ผู้เขียนจะทำการอธิบายถึงขั้นตอนในการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อทำการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทย ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 และตามบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556 ในหัวข้อต่อไป

3.4 การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540⁸

การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 เป็นการอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แต่ทั้งนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาและจำแนกมาตราที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตามกฎหมายสามารถที่จะจัดทำกฎที่มีลำดับต่ำกว่าพระราชบัญญัติเพื่อให้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 สามารถบังคับได้ดังนี้

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้กำหนดมาตรการแนวทางของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไว้ โดยให้จัดทำเป็นกฎกระทรวงทั้งสิ้น ไม่มีมาตราใดให้จัดทำเป็นบันทึกความเข้าใจแต่อย่างใด กล่าวคือ

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 6⁹ เป็นเรื่องที่ใช้สำหรับรถที่ใช้ในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องจัดให้มีเครื่องยนต์ เครื่องอุปกรณ์และหรือส่วนควบที่ครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง กฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน กฎหมายว่าด้วยรถลาก หรือกฎหมายว่าด้วยรถจ้าง และใช้การได้ดีสภาพของรถที่อาจทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัย ตามวรรคหนึ่งและวิธีการทดสอบ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

⁸ การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540. (ภาคผนวก ก.), น. 160.

⁹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 6 ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรง หรืออาจเกิดอันตราย หรืออาจทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยแก่ผู้ใช้ คนโดยสารหรือประชาชนมาใช้ในทางเดินรถที่ใช้ในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องจัดให้มีเครื่องยนต์ เครื่องอุปกรณ์และหรือส่วนควบที่ครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง กฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน กฎหมายว่าด้วยรถลาก หรือกฎหมายว่าด้วยรถจ้าง และใช้การได้ดี.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 10¹⁰ เป็นเรื่องของข้อยกเว้นของรถที่มีล้อหรือส่วนที่สัมผัสกับผิวทางไม่ใช่ยางมาใช้ในทางเดินรถ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 11¹¹ เป็นเรื่องของการเปิดไฟที่ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในทางต้องเปิดไฟ หรือใช้แสงสว่างตามประเภท ลักษณะ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 17¹² เป็นเรื่องของการที่ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถที่ใช้บรรทุกวัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายชนิดอื่นใด ต้องจัดให้มีป้ายแสดงถึงวัตถุที่บรรทุกและเครื่องดับเพลิง และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการป้องกันอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 18¹³ เป็นเรื่องของรถที่ใช้บรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของ จะใช้บรรทุกในลักษณะใด โดยรถชนิดหรือประเภทใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ทวิ¹⁴ เป็นเรื่องของวิธีการตรวจผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ

¹⁰ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 10 ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีล้อหรือส่วนที่สัมผัสกับผิวทางไม่ใช่ยางมาใช้ในทางเดินรถ เว้นแต่เป็นรถที่ได้รับขกเว้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นรถที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจร.

¹¹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 11 ในเวลาที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอที่จะมองเห็นคนรถหรือสิ่งกีดขวางในทางได้โดยชัดแจ้งภายในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในทางต้องเปิดไฟ หรือใช้แสงสว่างตามประเภท ลักษณะ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹² พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 17 ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถที่ใช้บรรทุกวัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายชนิดอื่นใด ต้องจัดให้มีป้ายแสดงถึงวัตถุที่บรรทุกและเครื่องดับเพลิง และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการป้องกันอันตราย.

¹³ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 18 รถที่ใช้บรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของ จะใช้บรรทุกในลักษณะใด โดยรถชนิดหรือประเภทใด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁴ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 43 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ทั้งนี้ ตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจจัดให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่รถบางประเภทตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าได้เสพยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามวรรคหนึ่งหรือไม่ และหากผลการตรวจสอบในเบื้องต้นปรากฏว่าผู้ขับขี่นั้นไม่ได้เสพก็ให้ผู้ขับขี่นั้นขับรถต่อไปได้

ประสาธตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท การตรวจสอบตามมาตรานี้ให้
เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 59¹⁵ เป็นเรื่องของการชำระค่าใช้จ่ายใน
การที่รถถูกเคลื่อนย้ายหรือการใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้าย ตลอดจนค่าดูแลรักษาระหว่าง
ที่อยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
จากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 61¹⁶ เป็นเรื่องของการกำหนดไฟหรือ
อุปกรณ์ให้แสงซึ่งผู้ขับขี่ซึ่งจอดรถในทางเดินรถหรือไหล่ทางต้องเปิดไฟหรือใช้แสงสว่างตาม
ประเภท

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 67¹⁷ เป็นเรื่องของผู้กำหนดอัตรา
ความเร็วในการขับขี่รถ

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ตรวจสอบ ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงาน
เจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ เพื่อดำเนินการตรวจสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่ง
กรณีเพื่อให้การตรวจสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และเมื่อผู้นั้นยอมรับการตรวจสอบแล้ว หากผลการตรวจสอบใน
เบื้องต้นปรากฏว่าไม่ได้เสพ ก็ให้ปล่อยตัวไปทันทีการตรวจสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และ
วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁵ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 59 เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มี
อำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่เคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่เป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

เจ้าพนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงาน
เจ้าหน้าที่ภายใต้การควบคุมดูแลของบุคคลดังกล่าว มีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่เป็นการฝ่าฝืน
บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
ที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด

การเคลื่อนย้ายรถหรือใช้เครื่องมือบังคับให้รถที่หยุดหรือจอดอยู่ไม่ให้เคลื่อนย้ายได้ตามวรรคสองเจ้า
พนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่
ไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรานี้ เว้นแต่ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้น
จากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ต้องชำระค่าใช้จ่ายในการที่รถถูกเคลื่อนย้าย
หรือการใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้าย ตลอดจนค่าดูแลรักษาระหว่างที่อยู่ในความครอบครองของเจ้า
พนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่
ทั้งนี้ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁶ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 61 ในเวลาที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอที่ผู้ขับขี่จะ
มองเห็นรถที่จอดในทางเดินรถได้โดยชัดแจ้งในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร ผู้ขับขี่ซึ่งจอดรถในทางเดิน
รถหรือไหล่ทางต้องเปิดไฟหรือใช้แสงสว่างตามประเภท ลักษณะ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 77¹⁸ เป็นเรื่องของการกำหนดเครื่องหมายเพื่อความปลอดภัยในการลากรถหรือจูงรถให้กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 96¹⁹ เป็นเรื่องของการกำหนดอัตราค่ารถแท็กซี่

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 122²⁰ เป็นเรื่องของการกำหนดลักษณะและวิธีการใช้หมวกเพื่อป้องกันอันตรายและข้อยกเว้นของการใช้หมวกเพื่อป้องกันอันตราย

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 139²¹ เป็นเรื่องของการกำหนดอัตราความเร็วของรถในทางภายใน

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 142²² เป็นเรื่องของการกำหนดวิธีการทดสอบสมรรถภาพของรถและผู้ขับขี่รถ

¹⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 67 ผู้ขับขี่ต้องขับรถด้วยอัตราความเร็วตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือตามเครื่องหมายจราจรที่ได้ติดตั้งไว้ในทางเครื่องหมายจราจรที่ติดตั้งไว้ตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดอัตราความเร็วขึ้นสูงหรือขึ้นต่ำก็ได้ แต่ต้องไม่เกินอัตราความเร็วที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁸ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 77 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้รถทุกชนิดลากรถหรือจูงรถอื่นไปในทางเกินหนึ่งคัน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติวิธีลากรถหรือจูงรถ และการมีเครื่องหมายเพื่อความปลอดภัยในการลากรถหรือจูงรถให้กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 .มาตรา 96 ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถแท็กซี่เรียกเก็บค่าโดยสารเกินอัตราที่ปรากฏจากมาตรแท็กซี่ลักษณะและวิธีการใช้มาตรแท็กซี่ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง.

²⁰ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 122 ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์และคนโดยสารรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตรายในขณะขับขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ตามวรรคหนึ่งขับขี่รถจักรยานยนต์ในขณะที่คนโดยสารรถจักรยานยนต์มิได้สวมหมวกที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตราย

ลักษณะและวิธีการใช้หมวกเพื่อป้องกันอันตรายตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช หรือผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่นที่ใช้ผ้าหรือสิ่งอื่น โปกษีระตามประเพณีขมั้นั้น หรือบุคคลใดที่กำหนดในกฎกระทรวง.

²¹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 139 ในทางสายใดหรือเฉพาะทางตอนใดที่เจ้าพนักงานจราจรเห็นว่าถ้าได้ออกประกาศข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการจราจรแล้วจะเป็นการปลอดภัย และสะดวกในการจราจร ให้เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจออกประกาศข้อบังคับ หรือระเบียบดังต่อไปนี้ (6) กำหนดอัตราความเร็วของรถในทางภายในอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง.

²² พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 142 [37] เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถในเมื่อ

(1) รถนั้นมีสภาพไม่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 144²³ เป็นเรื่องของการกำหนดวิธีการตรวจรับรองรถ

สำหรับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 ความหมายของด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ด่านตรวจ หมายถึง สถานที่ทำการที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ (ความหมายตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2535) โดยระบุสถานที่ไว้ชัดเจนเป็นการถาวร การตั้งด่านตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือ กอ.รมน. แล้วแต่กรณี

จากความหมายของด่านตรวจ ตามที่ถูกกำหนดไว้ในบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 จะเห็นได้ว่า การตั้งด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น หากพิจารณาจากความหมายดังกล่าวแล้วจะต้องเป็นการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้นที่จะเป็นผู้ขออนุมัติในการตั้งด่านตรวจได้ เพื่อที่จะตรวจค้นหรือจับตัวผู้กระทำความผิดเฉพาะแต่ในเขตเดินรถตามเขตเดินรถตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2535 เท่านั้น หากว่าไม่ใช่เขตเดินรถตามพระราชบัญญัติจราจร

(2) เห็นว่าผู้ขับขี่หรือบุคคลใดในรถนั้น ได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นเกี่ยวกับรถนั้น ๆ

ในกรณีที่มีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) หรือ (2) ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ดังกล่าวว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะขับหรือเมาสุราหรือของเมอาจอย่างอื่นหรือไม่

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ทดสอบ ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ดำเนินการทดสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณีเพื่อให้การทดสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว หากผู้นั้นยอมให้ทดสอบและผลการทดสอบปรากฏว่าไม่ได้ฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) หรือ (2) ก็ให้ปล่อยตัวไปทันทีในกรณีที่มีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมอาจอย่างอื่น หากผู้นั้นยังไม่ยอมให้ทดสอบตามวรรคสามโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นฝ่าฝืนมาตรา 43 (2) การทดสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

²³ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 144 เมื่อเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ได้ซ่อมหรือแก้ไขรถถูกต้องตามคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการ ซึ่งสั่งตามมาตรา 143 หรือมาตรา 143 ทวิ แล้วให้นำรถไปให้เจ้าพนักงานจราจรหรือผู้ที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติแต่งตั้งให้มีอำนาจตรวจรถตรวจรับรองเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่จะนำรถออกใช้ทางได้เมื่อได้รับใบตรวจรับรองการตรวจรับรองรถตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

ทางบก พ.ศ.2535 แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถที่จะตั้งด่านตรวจได้ โดยลักษณะการตั้งด่านตรวจนั้นจะต้องเป็นการตั้งด่านตรวจในลักษณะถาวร โดยได้รับการอนุมัติให้มีการตั้งด่านตรวจดังกล่าวโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือ กอ.รมน. แล้วแต่กรณีเท่านั้น บุคคลอื่นที่แม้จะเป็นผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถที่จะอนุญาตให้มีการตั้งด่านตรวจได้เลย

จุดตรวจ หมายถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้น เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตการเดินรถหรือทางหลวงในกรณีปกติเป็นการชั่วคราวโดยมีกำหนดระยะเวลาเท่าที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง และเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วจะต้องยุบเลิกจุดตรวจดังกล่าวทันที

จากความหมายของจุดตรวจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 นั่นก็คือ สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นหรือจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตการเดินรถหรือทางหลวงในเวลาปกติไม่ได้มีเหตุการณ์พิเศษแต่อย่างใด ในลักษณะที่ไม่ใช่ลักษณะถาวร การตั้งจุดตรวจนั้นจะต้องเป็นการกระทำเพื่อเป็นการปฏิบัติหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งเท่านั้น แม้จะไม่ได้มีกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นของการตั้งจุดตรวจดังกล่าวไว้ แต่บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 ฉบับดังกล่าวก็ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดไว้คือ ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง

ดังนั้น การตั้งจุดตรวจที่ปรากฏในเหตุการณ์ปัจจุบันส่วนมากก็จะเป็นการตั้งจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั่นเอง

จุดสกัด หมายถึง สถานที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ หรือทางหลวง ในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้นเป็นการชั่วคราวและจะต้องยุบเลิกเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจดังกล่าว

จากความหมายของจุดสกัดตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 นั่นก็คือ สถานที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถหรือทางหลวงเช่นเดียวกับด่านตรวจหรือจุดตรวจ แต่จุดสกัดตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 นี้มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากด่านตรวจหรือจุดตรวจด้วยกัน คือ ต้องเป็นกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้น หากได้เป็นการตั้งในสภาวะการปกติ เช่น มีเหตุวางระเบิดในบริเวณพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เป็นต้น จุดสกัดจะต้องไม่มีลักษณะถาวรเช่นเดียวกับจุดตรวจ หากได้มีการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้วก็ต้องยุบหรือยุติการตั้งจุดสกัดลง

การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 เป็นอำนาจพิเศษที่มีได้แต่เฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจตามกฎหมายเท่านั้น ในเรื่องดังกล่าวนี้ได้มีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 7086/2549 ได้ตัดสินว่า พยานหลักฐานโจทก์รับฟังได้ว่า จำเลยที่ 2

และที่ 3 ร่วมกับจำเลยที่ 1 และพวก ซึ่งเป็นผู้คุมหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้ง ภายในสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก ได้ตั้งด่านตรวจที่ริมถนนทางเข้าสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก และได้แสดงตนเป็นเจ้าพนักงานตำรวจและ กระทำการเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ทำการตรวจค้นผู้เสียหายทั้งสอง โดยที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่ได้ เป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจกระทำการดังกล่าว เมื่อพบว่าผู้เสียหายทั้งสองใช้รถยนต์กระบะบรรทุก สุกกรมาโดยไม่มีใบอนุญาตในการเคลื่อนย้ายจึงร่วมกันเรียกร้องเอาเงินจากผู้เสียหายทั้งสอง โดยขู ้เชิญว่าจะจับกุมผู้เสียหายทั้งสองส่งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เพื่อดำเนินคดีฐานเคลื่อนย้ายสัตว์โดยไม่ได้รับ อนุญาต แต่ผู้เสียหายทั้งสองไม่มีเงินจึงยอมให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 กับพวกนำสุกรของผู้เสียหายทั้ง สองไปขายและยอมมอบเงินที่ขายสุกรได้ให้แก่จำเลยที่ 2 และที่ 3 กับพวกไปจำนวน 20,000 บาท กับยอมให้เอาสุกรที่เหลือไป (พยานหลักฐานจำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่มีน้ำหนักหักล้างพยาน โจทก์) ที่ จำเลยที่ 2 และที่ 3 ถือว่า การกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ยังไม่มีความผิดฐานกรร โชก เนื่องจากยังไม่มี การข่มขืนใจและผู้ถูกข่มขืนใจไม่ได้มอบทรัพย์สินอันเนื่องมาจากความกลัวว่าจะ ได้รับความอันตรายต่อเสรีภาพนั้น เห็นว่า พยานหลักฐาน โจทก์ดังที่ได้วินิจฉัยมาฟังได้ว่า จำเลยที่ 2 และ ที่ 3 กับพวกได้กระทำการขู่เชิญผู้เสียหายทั้งสองว่าจะส่งผู้เสียหายทั้งสองแก่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เพื่อ ดำเนินคดีและเรียกร้องเอาเงินจากผู้เสียหายทั้งสอง ซึ่งต่อมาผู้เสียหายทั้งสองก็ได้มอบเงินที่ได้จาก การขายสุกรให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 กับพวก การกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 กับพวกจึงเป็น ความผิดฐานกรร โชกแล้ว ส่วนที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ถือว่า การกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็น ความผิดธรรมดาเดียวไม่ใช่หลายกรรมต่างกั นนั้น เห็นว่า การที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 กับพวกแสดงตน เป็นเจ้าพนักงานและกระทำการเป็นเจ้าพนักงานขอตรวจค้นรถของผู้เสียหายทั้งสองเป็นความผิด แล้วหนึ่งกรรม เมื่อจำเลยที่ 2 และที่ 3 กับพวกพบสุกรบรรทุกมาโดยไม่มีใบอนุญาตก็ขู่เชิญว่าจะ จับกุมผู้เสียหายทั้งสองส่งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เพื่อดำเนินคดีและร่วมกันเรียกร้องเอาเงินจากผู้เสียหาย ทั้งสอง เป็นความผิดฐานกรร โชก²⁴

²⁴ คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 7086/2549, จาก <https://deka.in.th>, สืบค้นวันที่ 13 เมษายน 2561.

เปรียบเทียบความหมายของด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

รูปแบบ	จุดประสงค์ของการตั้ง	เหตุพิเศษ	ลักษณะการตั้ง	ผู้อนุญาต
ด่านตรวจ	สถานที่ทำการที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ	ไม่มี	ถาวร	คณะรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือ กอ.รมน.
จุดตรวจ	สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้น เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตการเดินรถหรือทางหลวงในกรณีปกติ	กรณีสถานการณ์ปกติเป็นการชั่วคราว	ชั่วคราว ไม่เกิน 24 ชั่วโมง	ผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่ ชั้น ผบก.
จุดสกัด	สถานที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ หรือทางหลวงในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน	ในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้น	ชั่วคราว	ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาการแทน

3.4.2 เหตุสำหรับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจในปกตินั้นไม่สามารถที่จะกระทำได้ ต้องมีเหตุอันควรตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจะสามารถกระทำได้ กล่าวคือ

1. การตั้งด่านตรวจ

การจัดตั้งด่านตรวจจะกระทำได้ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)

ดังนั้นการตั้งด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยหลักแล้วจะกระทำไม่ได้เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตหรืออนุมัติจากบุคคลที่มีอำนาจอนุญาตหรืออนุมัติตามกฎหมาย ซึ่งในกรณีการตั้งด่านตรวจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 นี้ก็คือ คณะรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เหตุสำหรับการตั้งด่านตรวจตามบันทึกฉบับดังกล่าวไม่ได้มีการระบุเหตุสำหรับการตั้งด่านตรวจไว้ บันทึกดังกล่าวยังคงเปิดช่องให้เป็นดุลพินิจของคณะรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)

2. การตั้งจุดตรวจ

การตั้งจุดตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นผู้บังคับการขึ้นไป โดยพิจารณาว่าเป็นกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับการตั้งจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยหลักแล้วก็ไม่สามารถที่จะกระทำได้เช่นเดียวกัน แต่กระนั้นก็สำหรับการตั้งจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจกระทำได้หากได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นผู้บังคับการขึ้นไปและต้องมีเหตุแห่งการตั้งจุดตรวจดังกล่าวด้วยคือ มีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่ง

3. การจัดตั้งจุดสกัด

การจัดตั้งจุดสกัด จะตั้งได้เฉพาะกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉิน หรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้น และจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาการแทนขึ้นไป โดยมีกำหนดระยะเวลาเท่าที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าวยังคงมีอยู่เท่านั้น

ส่วนการจัดตั้งจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการตั้งด่านตรวจ และจุดตรวจ กล่าวคือ โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถที่จะตั้งจุดสกัดได้เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาการแทนขึ้นไป โดยต้องมีเหตุแห่งการตั้งจุดสกัด คือ ต้องมีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้นเท่านั้น

เปรียบเทียบเหตุสำหรับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

รูปแบบ	เหตุผลของการตั้ง
ด่านตรวจ	ไม่มี เป็นดุลพินิจของคณะรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)
จุดตรวจ	มีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่ง
จุดสกัด	ต้องมีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้น

3.4.3 วิธีการปฏิบัติสำหรับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

สำหรับวิธีการปฏิบัติสำหรับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 มีแนวทางที่ต้องปฏิบัติที่เหมือนกันคือ

1. การปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จะต้องมียาตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นหัวหน้า และจะต้องแต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว
2. การปฏิบัติในการตรวจค้น จับกุม ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ว่าด้วยการนั้น โดยเคร่งครัด
3. ที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ ต้องมีแผงกั้นที่มีเครื่องหมายการจราจรว่า “หยุด” โดยให้ขึ้นไปตามมาตรฐานที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ จะต้องมีในการติดตั้งป้ายและเครื่องหมายการจราจร และในเวลากลางคืนจะต้องให้มีแสงไฟส่องสว่างให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 150 เมตร ก่อนถึงจุดตรวจ และให้มีแผ่นป้ายแสดงยศ ชื่อ นามสกุล และตำแหน่งของหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำด่านตรวจและจุดตรวจดังกล่าวนอกจากนั้นให้มีแผ่นป้ายแสดงข้อความว่า “หากพบเจ้าหน้าที่ทุจริต หรือประพฤติมิชอบให้แจ้ง ผู้บังคับการ โทร....” (ให้ใส่หมายเลขโทรศัพท์ของผบก. ไว้) ข้อความดังกล่าวข้างต้นให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 15 เมตร

4. การตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด ให้ทุกหน่วยงานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน โดยมีให้เกิดการตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัดซ้ำซ้อนอันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้สัญจรไปมาเป็นอันขาด

3.4.4 วิธีการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

วิธีการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีวิธีการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการ ดังนี้ คือ

1. เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเริ่มต้น หรือเลิกปฏิบัติหน้าที่ประจำจุดตรวจหรือจุดสกัด ให้รายงานทาง ว. ให้ผู้บังคับบัญชาผู้ส่งอนุมัติให้ตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัดดังกล่าวทราบ และเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติแล้วให้หัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำจุดตรวจ หรือจุดสกัดดังกล่าวรายงานผลการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้ส่งอนุมัติภายในวันถัดไปเป็นอย่างช้า

2. ให้ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับสารวัตรขึ้นไป ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกตรวจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด ที่มีอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

3. ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาตาม 4.2 ที่จะต้องเอาใจใส่ควบคุมดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ได้บังคับบัญชาของตน มิให้ฉวยโอกาสขณะปฏิบัติหน้าที่ประจำด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัด เรียกหรือรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถที่กระทำผิดกฎหมาย หรือไปดำเนินการจัดตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด ในเขตเดินรถหรือทางหลวง โดยมีได้รับคำสั่งจากผู้มีอำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และหากตรวจพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดประพฤติมิชอบในลักษณะดังกล่าว ก็ให้รีบพิจารณาดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ไปตามอำนาจหน้าที่ ทั้งทางคดีอาญา และคดีวินัย แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ตร. ทราบ โดยมีชักช้า โดยรายงานดังกล่าว ให้ระบุ ช นาม ตำแหน่ง ของข้าราชการตำรวจผู้กระทำผิด พร้อมกับรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและพฤติการณ์แห่งการทำความผิดให้ละเอียดชัดเจน

4. หากปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาในระดับตั้งแต่กองบังคับการหรือเทียบเท่าขึ้นไปหรือตำรวจอื่น สืบสวนข้อเท็จจริงจนปรากฏชัดเจน หรือตรวจตราพบว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัดที่ใด มีพฤติการณ์มิชอบดังกล่าว ตาม 4.3 หรือจับกุมตัวได้ โดยลักษณะของพฤติการณ์เป็นการกระทำร่วมหลายคน และ หรือ เป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาทัณฑ์ทางวินัย แก่ผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำผิดดังกล่าวฐานบกพร่องละเลยไม่เอาใจใส่ดูแลผู้ได้บังคับบัญชาของตนอีกส่วนหนึ่งด้วยให้ ผบช., ก., น., ภ.1 – 9, ตชด. และ จตร. ติดตามผลการปฏิบัติตามในบันทึกสั่งการนี้ รายงานผลการปฏิบัติให้ ตร. ทราบภายในวันที่ 7 ของแต่ละเดือน ในรายงานให้ปรากฏด้วยว่าได้มอบหมายให้ตรวจติดตาม และมีผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร ทั้งนี้ให้ปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ตามที่คุณเขียนได้กล่าวอธิบายไปข้างต้นนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 ในส่วนต่อไปผู้เขียนจะทำการอธิบายให้ทราบถึงบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556

ซึ่งเป็นเรื่องของการกำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นไปตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540

3.5 การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามตามบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556²⁵

สำหรับบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556 เป็นเรื่องของการกำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดให้ถูกต้อง ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการและสาระสำคัญเช่นเดียวกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด แต่มีการเพิ่มข้อความบังคับว่าให้ยึดถือแนวทางในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดอย่างเคร่งครัดหากไม่มีด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดอย่างถูกต้องห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ผู้ใดหยุดรถเพื่อทำการตรวจเด็ดขาด การตั้งจุดตรวจจะต้องมีแบบแผนที่ชัดเจน อีกทั้งสถานที่ที่จะทำการตั้งจุดตรวจนั้นจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนและการใช้เส้นทางเพื่อสัญจรของประชาชนโดยทั่วไปด้วย

นอกจากนี้บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556 เรื่องกำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ยังได้มีการกำหนดมาตรการเสริมสำหรับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ เพื่อป้องกันการล่วงล้ำต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากกว่าบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด อีกด้วย คือ มีการกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาในพื้นที่ที่จะทำการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดต้องมีการฝึกอบรม ชี้แจงและซักซ้อมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะทำการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดก่อนการปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง หากพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการทุจริตไม่เป็นไปตามบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2556 เรื่องกำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดนี้ แม้จะไม่ปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจนแต่หากเชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการฝ่าฝืนบันทึกข้อความนี้ก็ให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นั้น

3.5.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556

²⁵ การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามบันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556.(ภาคผนวก ข.น.164)

เรื่อง	บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540	บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556
1. ความหมายของด่านตรวจ	ด่านตรวจ หมายถึง สถานที่ทำการที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ(ความหมายตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2535) โดยระบุสถานที่ไว้ชัดเจนเป็นการถาวร การตั้งด่านตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจาก กรม. หรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือกอ.รมน.แล้วแต่กรณี	ด่านตรวจ หมายถึง สถานที่ทำการที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ(ความหมายตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522) หรือทางหลวง(ความหมายตาม พ.ร.บ.ทางหลวง พ.ศ. 2535)โดยระบุสถานที่ไว้ชัดเจนเป็นการถาวร การตั้งด่านตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจาก กรม. หรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือกอ.รมน.แล้วแต่กรณี
2. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด	3.1 การปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัด จะต้องมียาตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นหัวหน้าและจะต้องแต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าดังกล่าว	3.1 การปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จะต้องมียาตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับตั้งแต่องสารวัตรขึ้นไปเป็นหัวหน้าและจะต้องแต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าดังกล่าว
3.การปฏิบัติหน้าที่ในการตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด	3 การปฏิบัติ 3.4 การตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด ให้ทุกหน่วยประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน โดยมิให้เกิดการตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัดซ้ำซ้อนอันเป็นเหตุให้เกิดความเดือนร้อนแก่ประชาชนผู้สัญจรไปมาอันขาด	3 การปฏิบัติ 3.4 ให้ หน.สน/สภ. เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดที่ใช้สำหรับการตั้งจุดตรวจไว้อย่างครบถ้วน และพร้อมใช้การได้ตลอดเวลา

เรื่อง	บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540	บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556
		<p>3 การปฏิบัติ</p> <p>3.5 การตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด ให้ทุกหน่วยประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน โดยให้ ผบก. น.ภ. จว. ทล. และ จร. เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดแผนการตั้งจุดตรวจในพื้นที่รับผิดชอบ และ รอง ผบช. น. ภ.1-9 ศชต. และ ก.ที่รับผิดชอบงานจราจร เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดแผนการกำหนดแผนการตั้งจุดตรวจในภาพรวมของหน่วย เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อน ทำให้เกิดปัญหาการจราจรและเกิดความเดือนร้อนแก่ประชาชน</p>
4 การควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติ	4.4 หากปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาในระดับตั้งแต่กองบังคับการหรือเทียบเท่าขึ้นไปหรือตำรวจอื่น สืบสวนข้อเท็จจริงจนปรากฏชัดเจน หรือตรวจตราพบว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ณ ตำแหน่งตรวจหรือจุดสกัดที่ใด มีพฤติการณ์มิชอบดังกล่าว ตาม 4.3 หรือจับกุมตัวได้ โดยลักษณะของพฤติการณ์เป็นการกระทำร่วมหลายคน และเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำผิดดังกล่าวฐานบกพร่อง ละเลย ไม่เอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาของตนอีกส่วนหนึ่งด้วย	4.4 หากปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาในระดับตั้งแต่กองบังคับการหรือเทียบเท่าขึ้นไปหรือตำรวจอื่น สืบสวนข้อเท็จจริงจนปรากฏชัดเจน หรือตรวจตราพบว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ณ ตำแหน่งตรวจ หรือจุดสกัดที่ใด มีพฤติการณ์มิชอบดังกล่าว ตาม 4.3 หรือจับกุมตัวได้ โดยลักษณะของพฤติการณ์เป็นการกระทำร่วมหลายคน และ/หรือเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งกระทำผิดดังกล่าว ฐานบกพร่อง ละเลย ไม่เอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาของตนอีกส่วนหนึ่งด้วย

เรื่อง	บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540	บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556
5.การติดตามผลของการตั้งจุดตรวจ และจุดสกัด	4.5 ให้ ผบช., ก., น., ภ. 1-9 ตชด. และ จตร. ติดตามผลการปฏิบัติตามนโยบายบันทึกสั่งการนี้ รายงานผลการปฏิบัติให้ ตร. ทราบภายในวันที่ 7 ของแต่ละเดือนในรายงานให้ปรากฏด้วยว่าได้มอบให้ตรวจติดตาม และมีผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร ทั้งนี้ให้ปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	2 มาตรการป้องกันการเรียกรับผลประโยชน์ พฤติกรรมต่อไปในทางทุจริต และการสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน 2.1 การตั้งจุดตรวจ และจุดสกัด ต้องเป็นไปตามหลักปฏิบัติ ตามข้อ 1 โดยเคร่งครัดเมื่อไม่มีการตั้งจุดตรวจจุดสกัด ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดหยุดรถเพื่อทำการตรวจ เว้นแต่พบความผิดซึ่งหน้า และต้องไม่เป็นไปในลักษณะการข่มขู่อย่างเด็ดขาด 2.2 การตั้งจุดตรวจต้องมีแผนการปฏิบัติหน้าที่ชัดเจน โดยปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ตั้งจุดตรวจช่วงเวลา กำลังพลที่ใช้ และผู้ควบคุมการปฏิบัติ 2.3 สถานที่ในการตั้งจุดตรวจ และจุดสกัด ให้คำนึงถึงสภาพจราจร ความปลอดภัยของผู้ใช้รถใช้ถนนและเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสำคัญ โดยจะต้องเป็นสถานที่เปิดเผยป้องกันความเคลือบแคลงสงสัยจากประชาชน 2.4 การจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจร ให้ดำเนินการในกรณีที่เป็นความผิดชัดแจ้ง ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรหรือความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน โดยต้องไม่ก่อกวนแก่งแย่งหรือหาเหตุในการจับกุม ทั้งนี้ การจับกุมและออกใบสั่งเจ้าพนักงานจราจรต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

เรื่อง	บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540	บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556
		2.5 กรณีการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด โดยการสนธิกำลังเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นหรือเจ้าหน้าที่อาสาสมัครร่วมปฏิบัติงาน ให้ผู้ควบคุมจุดตรวจ จุดสกัด ทำการชี้แจงผู้ร่วมปฏิบัติให้เข้าใจอำนาจหน้าที่ รวมทั้งการแต่งกายของอาสาสมัครต่าง ๆ จะต้องมียุทศาสตร์หรือเครื่องหมายบอกฝ่ายที่ไม่ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน
6.มาตรการลงโทษเสริม		3. มาตรการเสริมการปฏิบัติและลงโทษ 3.1 ผู้บังคับบัญชาระดับ สน/สภ จัดให้มีการอบรม ชี้แจงและซักซ้อมการปฏิบัติในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ให้เป็นไปตามหลักยุทธวิธีตำรวจก่อนออกปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง โดยเน้นให้ใช้ความระมัดระวัง และต้องไม่ประมาท 3.2 ให้ บช./บก. ดำเนินการสรุปปัญหา ข้อขัดข้อง และสาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ในขณะตั้งด่านตรวจจุดตรวจ และจุดสกัดนำไปกำกับการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจให้เกิดความปลอดภัย ลดความสูญเสีย และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนายุทธวิธีในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เรื่อง	บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540	บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556
		<p>3.3 กรณีมีข่าวปรากฏทางสื่อมวลชนเกี่ยวกับกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือส่อไปในทางทุจริต หรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการทั้งทางวินัย และทางอาญาไปตามความชัดเจนของพยานหลักฐานที่ปรากฏอย่างเพียงพอ กรณีไม่ปรากฏพยานหลักฐาน แต่เชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นั้นมีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการทางปกครองทุกราย</p> <p>3.4 ให้ จต. สุ่มตรวจการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจจุดตรวจ และจุดสกัด หากพบเจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือส่อไปในทางทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบก็ให้ดำเนินการทางวินัยและอาญาโดยเฉียบขาดทุกราย แล้วรายงานผลให้ ตร.ทราบ</p> <p>3.5 การลงโทษคดีทางวินัย ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ กองวินัย ที่ 0011.3/9 ลง 21 ธ.ค.49 เรื่องการลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมให้เป็นไปตามมาตรฐานการลงโทษทางวินัยของ ตร. โดยเคร่งครัด</p>

เรื่อง	บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540	บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556
7.ผู้กำกับดูแล และตรวจสอบ ผลการปฏิบัติตามหนังสือสั่ง การ		4. ให้ ผบช.น. ก. ภ.1-9 ศชต. ปส . ตชด. และ จตร.(หน.จตง) กำกับดูแล และตรวจสอบผลการปฏิบัติตามนัย หนังสือสั่งการนี้ หากพบเจ้าหน้าที่ ตำรวจผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ให้ รายงาน ตร.(ผ่าน สยต.ตร.)ทราบ เบื้องต้นในทันที แล้วรายงานผลการ พิจารณาลงโทษเมื่อดำเนินการเสร็จ สิ้นทุกราย
8. หน่วยงานที่ทำหน้าที่ ประเมินผลการปฏิบัติงาน		5. ให้ สยต.ตร.(จว) เป็นหน่วย ประเมินผลการปฏิบัติ โดยสำรวจ ความพึงพอใจของประชาชนต่อการ ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้ง ด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ใน ภาพรวมของ ตร.ทุก 6 เดือน หรือ 1 ปี ตามความเหมาะสม แล้วรายงานให้ ผู้บังคับบัญชาระดับ ตร. ที่เกี่ยวข้อง ทราบ

3.5.2 การลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการฝ่าฝืนบันทึกข้อความที่ 0007/5578 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2556²⁶

การลงโทษทางปกครองที่ใช้สำหรับลงโทษกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการฝ่าฝืนบันทึกข้อความที่ 0007/5578 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2556 เรื่องกำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ให้ใช้บันทึกข้อความที่ 0011.3/9 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2549 เรื่อง การ

²⁶ บันทึกข้อความที่ 0011.3/9. ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2549. เรื่อง การลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม.(ภาคผนวก ค. น.164.)

ลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม มาใช้เป็นการลงโทษทางปกครองตามบันทึกข้อความนี้

ส่วนการลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมตามบันทึกข้อความที่ 0011.3/9 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2549 มีดังนี้

- 1) ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาในการจัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด เช่น
 - (1.1) การตั้งด่านตรวจ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีหรือ กอ.รมน.
 - (1.2) การตั้งจุดตรวจ ต้องได้รับอนุมัติจากผู้บัญชาการขึ้นไป
 - (1.3) การตั้งจุดสกัด ต้องเฉพาะกรณีฉุกเฉินและได้รับอนุมัติจาก หัวหน้าสถานีระดับโทษคือ ภาคทัณฑ์หรือกักขังตามความร้ายแรงแห่งกรณี
- 2) ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด เช่น
 - (2.1) ไม่มีนายตำรวจสัญญาบัตรเป็นหัวหน้า
 - (2.2) ไม่แต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่
 - (2.3) ไม่มีแผงกั้นที่มีเครื่องหมายจราจรว่า “หยุด” ที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ
 - (2.4) ไม่มีแสงไฟส่องสว่างให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 150 เมตร ก่อนถึงจุดตรวจในเวลากลางวัน
 - (2.5) ไม่มีป้ายแสดงข้อความ “หากเจ้าหน้าที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบให้แจ้งผู้บังคับการ.... โทร.... “ ให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 15 เมตร
- 3) ไม่ประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจนจนเกิดการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ซ้ำซ้อน อันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้สัญจรไปมา ระดับโทษ คือภาคทัณฑ์หรือกักขังตามความร้ายแรงแห่งกรณี
- 4) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่ออกตรวจ ไม่ออกตรวจการปฏิบัติหน้าที่ไม่เอาใจใส่ กวดขันดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด ระดับโทษ คือภาคทัณฑ์หรือกักขัง
- 5) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่ออกตรวจไม่เอาใจใส่กวดขันดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จนเกิดฉวยโอกาสเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถที่กระทำผิดกฎหมายหรือตั้งจุดตรวจจุดสกัดโดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ระดับโทษ คือ กักขังหรือตัดเงินเดือน
- 6) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้รับผิดชอบประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัดไม่เอาใจใส่ กวดขันดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จนเกิดฉวย

โอกาสเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ไร่ที่กระทำผิดกฎหมายหรือตั้งจุดตรวจ จุดสกัด โดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ระดับโทษ คือ กักขาม

7) เป็นผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดกับพร่องละเลยไม่เอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จนเกิดฉวยโอกาสเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ไร่ที่กระทำผิดกฎหมายหรือตั้งจุดตรวจ จุดสกัด โดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ โดยลักษณะของพฤติกรรมเป็นการกระทำร่วมกันหลายคน และ/หรือเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน ระดับโทษ คือ กักขามหรือตัดเงินเดือน

ตารางเปรียบเทียบโทษทางวินัยสำหรับลงโทษเจ้าหน้าที่ผู้ที่กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด

ข้อหา	เงื่อนไข	โทษ
ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาในการจัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด	-การตั้งด่านตรวจ ต้องได้รับอนุมัติจาก ครม. หรือ กอ.รมน. -การตั้งจุดตรวจ ต้องได้รับอนุมัติจาก ผบก. ขึ้นไป -การตั้งจุดสกัด ต้องเฉพาะกรณีฉุกเฉินและได้รับอนุมัติจากหัวหน้าสถานี	ภาคทัณฑ์หรือกักขามตามความร้ายแรงแห่งกรณี
ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด	-ไม่มีนายตำรวจสัญญาบัตรเป็นหัวหน้า -ไม่แต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีแฟงกันที่มีเครื่องหมายการจราจรว่า “หยุด” ที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ -ไม่มีแสงไฟส่องสว่างให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 150 เมตร ก่อนถึงจุดตรวจในเวลากลางคืน	ภาคทัณฑ์หรือกักขามตามความร้ายแรงแห่งกรณี

ข้อหา	เงื่อนไข	โทษ
	<p>-ไม่มีป้ายแสดงข้อความ “หากเจ้าหน้าที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ให้แจ้งผู้บังคับการ... โทร.... “ ให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 15 เมตร</p> <p>-ไม่ประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจนจนเกิดการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ซ้ำซ้อน อันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้สัญจร ไปมา</p>	
<p>เป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่ออกตรวจบกพร่องต่อหน้าที่เป็นเหตุให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิด</p>	<p>เป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่ออกตรวจ ไม่ออกตรวจการปฏิบัติหน้าที่ ไม่เอาใจใส่กวดขันดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำด้านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด</p>	<p>ภาคทัณฑ์หรือกักขัง</p>
	<p>เป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่ออกตรวจ ไม่เอาใจใส่กวดขันดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำด้านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จนเกิดฉวยโอกาสเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถที่กระทำผิดกฎหมายหรือตั้งจุดตรวจจุดสกัด โดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ</p>	<p>กักขังหรือตัดเงินเดือน</p>

ข้อหา	เงื่อนไข	โทษ
เป็นผู้บังคับบัญชา ผู้รับผิดชอบประจำด้าน ตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด ตรวจบกพร่องต่อหน้าที่ เป็นเหตุให้ผู้ใต้บังคับบัญชา กระทำความผิด	เป็นผู้บังคับบัญชาผู้รับผิดชอบ ประจำด้านตรวจ จุดตรวจหรือจุด สกัดไม่เอาใจใส่กวดขันดูแลการ ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำ ด้านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จน เกิดฉวยโอกาสเรียกรับ ผลประโยชน์จากผู้ใช้รถที่กระทำผิด กฎหมายหรือตั้งจุดตรวจ จุดสกัด โดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อแสวงหา ผลประโยชน์โดยมิชอบ	กักขาม
เป็นผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิด ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่ ประจำด้านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัดตรวจบกพร่อง ต่อหน้าที่เป็นเหตุให้ ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำ ความผิด	เป็นผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิด บกพร่องละเลยไม่เอาใจใส่ดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประจำด้านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จนเกิดฉวย โอกาสเรียกรับผลประโยชน์จาก ผู้ใช้รถที่กระทำผิดกฎหมายหรือตั้ง จุดตรวจ จุดสกัดโดยไม่ได้รับ อนุญาตเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ โดยมิชอบ โดยลักษณะของ พฤติการณ์เป็นการกระทำร่วมกัน หลายคน และ/หรือเป็นระยะเวลา ต่อเนื่องกันหลายวัน	กักขามหรือตัดเงินเดือน

3.6 ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

ในส่วนของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนี้ ผู้เขียนแบ่งการนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมานำเสนอ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เป็นข่าว และ 2. ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการตั้ง

ด้านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เป็นคำพิพากษา โดยแต่เรื่องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.6.1 ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เป็นข่าว

เหตุเกิดในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2560 เมื่อเวลา 05.00 น. ร้อยตำรวจเอกวารกร บรรณสิทธิ์ รองสารวัตรป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรบางละมุง จังหวัดชลบุรี พร้อมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรบางละมุง ร่วมกันตั้งด่านมั่นคงเพื่อป้องกันเหตุอาชญากรรมในพื้นที่รับผิดชอบ ขณะนั้นมีรถยนต์ยี่ห้อฟอร์ดจูนเนอร์ สีดำ หมายเลขทะเบียน กย 1920 ชลบุรี ขับตรงมุ่งหน้าเข้าด่าน แต่เมื่อเห็นเจ้าหน้าที่กำลังตั้งด่านกลับหยุดรถกะทันหันแล้วหักหัวรถเข้าข้างทาง เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงสงสัยว่าจะมีสิ่งของผิดกฎหมายจึงแสดงตัวขอตรวจค้นแต่ไม่ยอมเปิดประตูลงมาคุยกับเจ้าหน้าที่ และพยายามขับรถเคลื่อนหนีเจ้าหน้าที่ และขับรถยนต์เหยียบท่อประปาของบ้านเรือนประชาชนจนแตก โดยผู้เสียหายพยายามที่จะให้มาخذใช้ค่าเสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยไกลเกลี่ยให้ลงมารับผิดชอบค่าเสียหาย และขอให้ทำการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกาย แต่ก็ยังไม่ยอมลงจากรถแต่นั่งคุยโทรศัพท์ตลอดเวลา และมาทราบชื่อ คือนางอนงค์รัตน์ คอร์เนสต์ อายุ 36 ปี และพบปริมาณระดับแอลกอฮอล์ในร่างกายพบว่าเกินที่กฎหมายกำหนด วัดระดับปริมาณแอลกอฮอล์ได้ 93 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จึงได้ควบคุมตัวส่งสถานีตำรวจภูธรบางละมุง เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป²⁷

ภาพ 1 : ที่มา https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_647649: ข่าวสด (2560).

²⁷ สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_647649. เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561.

เหตุในวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2560 เมื่อเวลา 02.30 น. ขณะที่ ร้อยตำรวจเอกสายันต์ พัดไธสง รองสารวัตรจราจรกองกำกับการ 5 กองบังคับการตำรวจจราจรตั้งด่านตรวจวัดปริมาณ แอลกอฮอล์อยู่บริเวณถนนแจ้งวัฒนะ บริเวณด้านหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ พบรถเก๋งยี่ห้อฮอนด้า รุ่นซีวีกส์ขาว หมายเลขทะเบียน 1 กฐ 4646 มีนางสาว นันทนิตย์ สมานประธาน อายุ 23 ปี เป็นผู้ขับขี่รถยนต์คันดังกล่าว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจขออนุญาต ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ จากการตรวจวัดพบปริมาณแอลกอฮอล์ 63 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เกินกว่ากฎหมายกำหนด จึงได้ทำบันทึกจับกุมก่อนส่งตัวดำเนินคดีที่ สถานีตำรวจนครบาลบางเขน โดยได้ยอมรับและเป่าเครื่องวัดโดยดีไม่มีการขัดขืนเจ้าหน้าที่ ครั้งนี้ถูกจับมาแล้วจับเป็นครั้งแรก จึงอยากจะขอโทษที่ทำผิดกฎหมาย ด้านร้อยตำรวจโทปณิภัค ศิลาโชค รองสารวัตรสอบสวน สถานี ตำรวจนครบาลบางเขน เผยว่า เบื้องต้นพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาจับขังขณะเมาและให้ประกัน ตัวในชั้นสอบสวนเป็นเงินสดจำนวน 20,000 บาท ก่อนนัดอีกครั้ง ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 เวลา 13.30 น.ที่ศาลแขวงดอนเมือง ศูนย์ราชการฯ ถนนแจ้งวัฒนะพนักงานอัยการฝ่ายคดีแขวงดอน เมืองเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นางสาวนันทนิตย์ สมานประธาน เป็นจำเลยในความผิดฐานจับรถในขณะที่ เมาสุราโจทก์ฟ้องด้วยว่าเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2560 เวลากลางคืน เมื่อตรวจวัดผลปรากฏว่า มีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายปริมาณ 63 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์สูงกว่าที่กฎหมายกำหนด จำเลยให้ การรับสารภาพศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า จำเลยกระทำผิดตามฟ้อง พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (2), 160 วรรคหนึ่ง จำเลยมีปริมาณแอลกอฮอล์ ในร่างกายสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไม่มากเห็นสมควรวางโทษให้เหมาะสมกับพฤติการณ์แห่ง ความผิดของจำเลยลงโทษจำคุก 4 เดือนและปรับ 6,000 บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็น ประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุกเป็นเวลา 2 เดือนปรับ 3,000 บาท ปรากฏว่าจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เห็นสมควรให้ออกสลับตัวเป็น พลเมืองดี โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี และให้พักใช้ใบอนุญาตขับขี่รถของจำเลยมี กำหนด 6 เดือน²⁸

²⁸ สืบค้นจาก <https://mgronline.com/crime/detail/9600000120374> เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561.

ภาพ 2 : ที่มา <https://mgronline.com/qol/detail/9600000115129> : MGR Online (2560).

ในวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 นายแพทย์แท้จริง ศิริพานิช เลขาธิการมูลนิธิเมาไม่ขับ เดินทางมายื่นหนังสือถึง นายแพทย์ปิยะสกล สกลสัตยาทร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเพื่อให้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย นายแพทย์ออร์น จิระนคร สาธารณสุขนิเทศ เขต 12 ซึ่งขับรถยนต์เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของสาธารณสุขจนได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยมีทีมงานเลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รับหนังสือแทนนายแพทย์แท้จริง กล่าวว่า จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพบว่า เป็นแพทย์ระดับสูงซึ่งอาจมาแล้วขับและขับรถยนต์เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของสาธารณสุข และที่สำคัญคือไม่ลงไปช่วยเหลือ ยังขับรถยนต์คร่อมรางลากไปอีกกว่า 20 เมตรและปฏิเสธการตรวจแอลกอฮอล์ของตำรวจ จึงตั้งใจมายื่นหนังสือถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขให้ตั้งสอบสวนวินัยแพทย์รายนี้ เนื่องจากที่ผ่านมา สาธารณสุขดำเนินการไว้ดีมาก อย่างเช่นเรื่องของการข้าราชการสาธารณสุขลวนลามลูกจ้างก็ยังไม่ตั้งสอบสวนวินัยร้ายแรง ซึ่งเรื่องนี้ถ้าเป็นจริงยิ่งกว่าร้ายแรง และจากการดูคลิปวิดีโอจะตั้งข้อหาการขับรถยนต์ว่าเจตนาฆ่าได้หรือไม่ เพราะคลิปวิดีโอที่ปรากฏจะอ้างว่าถูกลมนิรภัยระเบิดนั้นไม่ได้ เพราะขนาดชนจนถูกลมนิรภัยระเบิดยังไม่ลงไปช่วยเหลือ "คนถูกชนเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในสาธารณสุขส่วนคนขับรถยนต์เป็นแพทย์ของสาธารณสุขซึ่งสาธารณสุขเป็นผู้ริเริ่มโครงการเมาไม่ขับมาตั้งแต่แรก

กรณีการปฏิเสธการเป่าตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคล แต่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้แจ้งข้อหาเมาแล้วขับได้เลย แล้วหาพยานแวดล้อมไปส่งฟ้อง ซึ่งหากบริสุทธิ์ใจ

จริงไม่เมาจริงก็ควรให้ตรวจวัดระดับปริมาณแอลกอฮอล์ เพราะการเป่าตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์จะช่วยพิสูจน์ได้ เนื่องจากกฎหมายเรื่องการตรวจวัดแอลกอฮอล์ถือว่าคืออยู่แล้ว แต่อยากให้ปรับแก้เล็กน้อยตรงที่ว่า เมื่อเกิดอุบัติเหตุมีคนเจ็บหรือตาย การตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ให้เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรแก้ไขให้เป็นเมื่อเกิดอุบัติเหตุควรให้ตรวจทุกคน ไม่ต้องใช้ดุลพินิจ หากไม่ยินยอมตรวจก็ให้แจ้งมาแล้วจับ²⁹

ภาพ 3 : ที่มา <https://mgronline.com/qol/detail/9600000130287> : MGR Online (2560)

ในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2560 นายแพทย์ปิยะสกล สกลสัตยาทร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า ช่วงเทศกาลสงกรานต์ปีเก่าต้อนรับปีใหม่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2560 - 3 มกราคม พ.ศ. 2561 สาธารณสุขจะร่วมสร้างความปลอดภัยทางถนน โดยบุคลากรทางการแพทย์ทุกภาคส่วนจะช่วยลดการบาดเจ็บจากการจราจร และให้การช่วยเหลือผู้บาดเจ็บด้วยความรวดเร็ว เพื่อลดการเสียชีวิตระหว่างทาง โดยจะเปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินที่สาธารณสุขในระดับจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการเกิดเหตุ ให้โรงพยาบาลทุกแห่งเตรียมความพร้อม โดยขยายคู่สายแจ้งเจ็บป่วยฉุกเฉิน 1669 เป็น 300 คู่สายทั่วประเทศ และรับผู้ป่วยให้เร็ว โดยใช้ชุดปฏิบัติการที่กระจายทั่วประเทศทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มูลนิธิ เอกชน และ โรงพยาบาลต่าง ๆ ให้ถึงที่เกิดเหตุภายใน 10 นาที ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของการออกเหตุทั้งหมด ซึ่งปัจจุบันมีชุดปฏิบัติการ

²⁹ สืบค้นจาก <https://mgronline.com/qol/detail/9600000115129>. เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561.

ครอบคลุมตำบลมากกว่าร้อยละ 90 และให้ทีมแพทย์พยาบาลเชี่ยวชาญประจำห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน พร้อมให้การรักษา 24 ชั่วโมง เพื่อให้ประชาชนเดินทางกลับถึงบ้านอย่างปลอดภัย มีความสุขช่วงปีใหม่อย่างอบอุ่นพร้อมหน้า โดยย้ำว่าดิ่มไม่ขับ พลตำรวจเอกเอกเกรักษ์ ลิ้มตั้งกาศ ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล 3 กล่าวว่า อุบัติเหตุทางถนนมีการเจ็บและเสียชีวิตสูง ถือเป็นเรื่องเศร้าใจ เพราะไทยกำลังจะมีสถิติเป็นที่ 1 ของโลก 2 สถิติ คือ 1.ถนนที่อันตรายที่สุดในโลก และ 2. มีการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนมากที่สุดในโลกซึ่งปี 2561อาจมีการประกาศออกมาอย่างเป็นทางการ สำหรับช่วงเทศกาลปีใหม่ 2561สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีคำสั่งให้ตรวจปริมาณแอลกอฮอล์ผู้ขับขี่ทุกรายที่เกิดอุบัติเหตุ ซึ่งหากไม่ประมาทก็อาจโดนโทษมาแล้วขับ หรือหากประมาทด้วยก็จะเป็นโทษ 2 เดือนซึ่งหากมาแล้วขับ ผู้ขับขี่ก็ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เอง เพราะประกันภัยจะไม่รับผิดชอบ

เบื้องต้นหากอุบัติเหตุเกิดขึ้น จะตรวจวัดแอลกอฮอล์จากลมหายใจก่อน แต่หากบาดเจ็บต้องส่งโรงพยาบาล ก็จะทำหนังสือส่งแพทย์เพื่อทำการเจาะเลือดตรวจแอลกอฮอล์ และเพื่อนำข้อมูลมาประกอบสำนวนสอบสวน ซึ่งหากมาตรการดังกล่าวที่ทำช่วงปีใหม่นี้มีประสิทธิภาพ ลดความสูญเสียต่าง ๆ ก็จะเสนอสาธารณสุขให้ดำเนินการตรวจเลือดวัดแอลกอฮอล์เป็นการถาวร คือเมื่อเกิดอุบัติเหตุจะตรวจทั้งหมด นอกจากจะเข้มงวดในเรื่องดิ่มแล้วโดยเฉพาะถนนสายรอง ยังจะเอาผิดร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เยาวชนซึ่งอายุไม่ถึง 20 ปีด้วย ทั้งนี้ ต้องขอขอบคุณกระทรวงสาธารณสุข ที่สนับสนุนโครงการนี้ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่สนับสนุนงบประมาณดำเนินการประมาณ 1.4 ล้านบาท โดยนายแพทย์สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย อธิบดีกรมควบคุมโรค กล่าวว่า กรมฯ จะตรวจเข้มการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พ.ศ. 2551 ในช่วง 7 วันอันตราย โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยง 109 อำเภอ ใน 48 จังหวัด ที่มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตคิดเป็นร้อยละ 40 ของประเทศ ดร.สุปรีดา อุดุลยานนท์ ผู้จัดการ สสส. จึงสนับสนุนในการตรวจวัดแอลกอฮอล์ผู้ประสบอุบัติเหตุทุกราย และสนับสนุนการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความตระหนักเรื่องของการขับปีปลอดภัย³⁰

³⁰ สืบค้นจาก <https://mgronline.com/qol/detail/9600000130287> เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

ภาพ 4 : ที่มา <https://mgronline.com/online/section/detail/9610000000247>: MGR Online (2561)

เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2560 ผู้ใช้ Facebook ชื่อ Porqe Kylie โพสต์ข้อความระบุว่า เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2560 เวลาประมาณ 22.00 น.ขณะที่นายทักษ์ดนัย หลวงนุชและเพื่อนขับจักรยานยนต์มาถึงจุดตรวจ-จุดสกัดบริเวณซอยกอไผ่ 4 พัทยาใต้ หมู่ 10 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุงจังหวัดชลบุรี มีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เรียกไปตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดโดยตำรวจจึงยึดโทรศัพท์มือถือและให้ขึ้นไปนั่งรอที่ท้ายรถกระบะของตำรวจ และภายหลังจากนั้น 10 นาทีตำรวจจึงปล่อยตัว แต่เพื่อนของนายทักษ์ดนัย ๑ ถูกควบคุมตัวไว้กระทั่งเวลา 23.00 น. ตำรวจเก็บของพร้อมกับขับรถกระบะกลับสถานีตำรวจภูธรเมืองพัทยา โดยมีบุคคลซึ่งพบปัสสาวะสีม่วง 4-5 คน รวมทั้งเพื่อนของนายทักษ์ดนัย ๑ นั่งท้ายรถกระบะของตำรวจด้วย เมื่อถึงสถานีตำรวจภูธรเมืองพัทยามีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ออกบันทึกการจับกุม เอาถุงแฉะมือมาใส่ และภายหลังปรากฏว่าผลตรวจปัสสาวะของเพื่อนนายทักษ์ดนัย ๑ ขึ้นสีม่วงสองขีด ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาขอโทษ และให้เหตุผลว่าเกิดความผิดพลาด และต้องโทษโรงพยาบาลบางละมุงด้วยที่ตรวจผิดพลาด แล้วก็ปล่อยตัวกลับบ้าน ประเด็นก็คือ เพื่อนของนายทักษ์ดนัย ๑ ต้องลางานเพราะรอผลตรวจปัสสาวะและนายทักษ์ดนัย ต้องเสียเวลา 4-5 ชั่วโมง โดยตั้งคำถามว่าทำไมไม่นำตัวไปโรงพยาบาลตั้งแต่แรก และเจ้าหน้าที่ตำรวจเอาผลปัสสาวะไปส่งเอง สุดท้ายผลจากโรงพยาบาลเกิดความผิดพลาด เจ้าหน้าที่ตำรวจออกมาพูดเพียงขอโทษที่ทำให้เสียเวลา สำหรับผู้เสียหายที่ถูกจับกุม และผลตรวจปัสสาวะผิดพลาด

โดยผู้สื่อข่าว MGR Online โทรศัพท์สอบถามข้อเท็จจริงกับ พันตำรวจเอกอภิชัย กรอบเพชร ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองพัทธยา แต่พบว่าไม่รับสาย³¹

กรณีนายสิทธิสวัสดิ์ เอี่ยมลาภะ อายุ 21 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาบริหารธุรกิจ การจัดการอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พลตำรวจตรีอำพล บัวรับพร รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล รับผิดชอบพื้นที่ บังคับการนครบาล 5 กล่าวไว้เบื้องต้นได้รับ รายงานจาก พันตำรวจเอกอุดม ชูระงาน ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลบางนา ว่า ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งด่านตรวจวัดแอลกอฮอล์อยู่นั้น นายสิทธิสวัสดิ์ เอี่ยมลาภะ(ผู้เสียชีวิต)ถูกให้ ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ ซึ่งพบว่าปริมาณแอลกอฮอล์ 170 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จึงแจ้งข้อกล่าวหาว่าเมาแล้วขับ และควบคุมตัวไปที่สถานีตำรวจนครบาลบางนา กระทั่งสืบเวอร์ประจำห้องผู้ต้องขังประจำ สถานีตำรวจนครบาลบางนาพบว่านายสิทธิสวัสดิ์ เอี่ยมลาภะได้เสียชีวิตแล้ว จึง รายงานผู้บังคับบัญชาและให้แพทย์มาชันสูตรพลิกศพ พบว่าเกิดจากหัวใจวายเฉียบพลัน ทั้งนี้จากรายงานพบว่านายสิทธิสวัสดิ์ เอี่ยมลาภะ(ผู้เสียชีวิต)ไม่ได้เสียชีวิตทันทีที่ด่านตรวจ เป้าระดับแอลกอฮอล์ ซึ่งก็ต้องตรวจสอบอีกครั้งว่านายสิทธิสวัสดิ์ เอี่ยมลาภะ(ผู้เสียชีวิต)โรคประจำตัวหรือไม่³²

กรมการขนส่งทางบก สถานีตำรวจนครบาล สถานีตำรวจภูธร สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล และหน่วยงานอื่น ๆ ส่งมอบเทียบยังสำนักรังสีและเครื่องมือแพทย์ จำนวน 2,558 เครื่อง พบว่า มีเครื่องอ่านค่าตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 1,388 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.3 เครื่องอ่านค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนดและต้องทำการปรับค่าใหม่ จำนวน 1,086 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.5 และเครื่องที่ชำรุด จำนวน 134 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.2³³

3.6.2 ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เป็นคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกา : ฎีกาเลขที่ 8809/2549

โจทก์ : พนักงานอัยการสูงสุด

จำเลย : นายพ.

ผู้พิพากษา : พรเพชร วิชิตชลชัย - ชาลี ทักทวิมล - สมศักดิ์ จันทร์ตรา

ผู้ย่อ : กิตตทัต อังกูรจรัสชัย

³¹ สืบค้นจาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9610000000247>. เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561.

³² สืบค้นจาก www.khaosod.co.th/breaking-news/news_241080. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2560.

³³ สืบค้นจาก www.manager.co.th. เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2560.

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2542 เวลาากลางคืนก่อนเที่ยงจำเลย ขับรถยนต์ หมายเลขทะเบียน 3 อ - 1232 กรุงเทพมหานคร จากสี่แยกประตูน้ำ แล่นไปตามถนนเพชรบุรีตัดใหม่ขาออก ถึงหน้าโรงแรมสยามในขณะเมาสุราโดยมี ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดวัดได้ 70 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ขอให้ลงโทษจำเลย ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก.ศ. 2522 มาตรา 43(2),

จำเลยให้การปฏิเสธศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43(2),160 จำคุก 3 เดือน และปรับ 6,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษเป็นเวลา 2 ปี ให้คุมประพฤติและไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ 4 ครั้งใน 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ไม่ชำระ ค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29,30 จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ ให้ยกฟ้อง

โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "...พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติได้ว่าในวันเวลา และสถานที่เกิดเหตุตามฟ้องเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมจำเลยขณะที่จำเลยขับรถผ่านด่านตรวจและกล่าวหาว่าจำเลยขับรถยนต์ในขณะเมาสุราอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ โจทก์มีพยานตำรวจ ว. เป็นพยานเบิกความว่าในวันเกิดเหตุเวลาประมาณ 3 นาฬิกาพยานกับพวกตั้งด่านตรวจรถบริเวณถนนเพชรบุรี ตัดใหม่ขาออกและเมื่อจำเลยขับรถยนต์มาถึงด่านตรวจได้ถูกเรียกให้จอดรถเข้าพนักงานตำรวจใช้เครื่องมือ พี บี เอ 3000 ตรวจสอบจำเลยว่ามีแอลกอฮอล์ในร่างกายหรือไม่

เครื่องตรวจแสดงว่าแอลกอฮอล์ในร่างกายของจำเลยเกินกว่ามาตรฐานพยานสั่งให้จำเลยลงจากรถและพาไปตรวจสอบปริมาณแอลกอฮอล์โดยวิธีเป่าลมหายใจเข้าไปในเครื่องมือชื่อแอลกอฮอล์เซ็นเซอร์ไฟฟ้า แต่จำเลยไม่ยอมเป่าลมหายใจ เจ้าพนักงานตำรวจจึงใช้เครื่องมือดังกล่าวตรวจค่าปริมาณแอลกอฮอล์ โดยจ่อเข้าไปใกล้ ๆ ปากของจำเลยในขณะที่จำเลยพูดวัดค่าแอลกอฮอล์ได้ 70 มิลลิกรัม เปอร์เซ็นต์ พยานจึงแจ้งข้อหาแก่จำเลยว่าขับรถในขณะเมาสุรา จำเลยให้การปฏิเสธและไม่ยอมรับผลการตรวจพยานจึงได้พาจำเลยไปที่โรงพยาบาลตำรวจเพื่อเจาะเลือดตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ แต่จำเลยก็ไม่ยอมให้เจาะเลือดและโจทก์มีสืบตำรวจโท ส. เป็นพยานเบิกความสนับสนุนว่าจำเลยไม่ยอมเป่าลมหายใจเข้าเครื่องมือตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์แอลกอฮอล์เซ็นเซอร์ไฟฟ้า จึงได้ใช้เครื่องมือดังกล่าวจ่อที่ปากจำเลยขณะที่จำเลยพูดวัดค่าปริมาณแอลกอฮอล์ได้ 70 มิลลิกรัม เปอร์เซ็นต์ นอกจากนั้นโจทก์มีพยานตำรวจเอกหญิง ว. เป็นพยานเบิกความอีกว่า พยานเป็นแพทย์ที่สรุปผลตรวจร่างกายจำเลยที่โรงพยาบาลตำรวจแพทย์เวร ได้ตรวจอาการเมาสุราของจำเลยแต่จำเลยไม่ยอมให้ความร่วมมือในการ เจาะเลือดเพื่อตรวจหาระดับแอลกอฮอล์ในเลือด

พยานได้ให้ความเห็นตามที่แพทย์เวรได้ตรวจไว้ คือจำเลยมีอาการเมาสุราแบบกำกึ่งแต่ไม่ได้เมาแท้ แบบชัดเจนจะรู้ว่าเมาสุราแบบชัดเจนต่อเมื่อตรวจปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดก่อน ปรากฏตามผลการตรวจชั้นสูตรของแพทย์เห็นว่า คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยขับรถยนต์เมาสุรา ซึ่งการจะพิจารณาว่าเมาสุราหรือไม่ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบตามกฎหมาย หมวดที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติว่า"...การทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่ ให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่โดยใช้วิธีการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจวัดลมหายใจด้วย เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจหรือทดสอบ ให้ใช้เครื่องวัดระดับแอลกอฮอล์ ในเลือด โดยวิธีเป่าลมหายใจและอ่านค่าของแอลกอฮอล์ในเลือดเป็น มิลลิกรัม เปอร์เซ็นต์...ฯลฯ...

(2) ตรวจวัดจากปัสสาวะ

(3) ตรวจวัดจากเลือด การตรวจวัดตาม (2) หรือ (3) ให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบตาม (1) ได้เท่านั้น..."

แต่เมื่อ พิจารณาจากทางนำสืบของโจทก์แล้วจะเห็นได้ว่า เครื่องมือที่ใช้ตรวจวัดลมหายใจ ที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้ในที่เกิดเหตุคือ เครื่องมือแอลกอฮอล์เซ็นเซอร์โพร ซึ่ง เป็นเครื่องมือตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในร่างกายโดยวิธีเป่าลมหายใจเข้าไปในเครื่อง ดังนั้นการตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือจึงต้องกระทำโดยวิธีเป่าลมหายใจเข้าไป เมื่อจำเลยไม่ยอมเป่าลมหายใจเข้าไปในเครื่องตรวจเจ้าพนักงานตำรวจจึงใช้วิธีจ่อเครื่องตรวจวัดดังกล่าวที่ปากขณะจำเลยพูดนั้น ไม่น่าเชื่อว่าเครื่องมือดังกล่าวจะสามารถวัดระดับแอลกอฮอล์ได้ถูกต้อง ดังนั้นผลการตรวจที่ว่าระดับแอลกอฮอล์ ได้ 70 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์จึงมีข้อสงสัยตามสมควรว่าถูกต้องหรือไม่ พยานหลักฐานโจทก์ดังกล่าวจึงมีน้ำหนักน้อยไม่พอพียงว่าจำเลยมีอาการเมาสุราโดยตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดถึงระดับตามที่กำหนดและตรวจวัดได้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ที่โจทก์ฎีกาว่าการที่จำเลยขับรถยนต์ขณะมีอาการเมาสุราเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสังคมและจำเลยไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจร่างกายตามกฎหมายอาจทำให้กฎหมายในเรื่องการกำหนดความผิดลักษณะนี้ไร้สภาพบังคับนั้นเห็นว่าการวินิจฉัยว่าจำเลยมีอาการเมาสุราหรือไม่ ต้องพิจารณาตามกฎหมาย หมวดที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จึงไม่มี กรณีที่จะพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่น ส่วนที่โจทก์อ้างต่อไปในฎีกาว่าไม่อาจนำข้อสันนิษฐานที่ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสองมาใช้กับคดีนี้ ซึ่งเป็นกรณีที่จำเลยหลีกเลี่ยงชัดเจนไม่ยอมปฏิบัติตามวิธีการพิสูจน์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าว นั้น เห็นว่าเมื่อเป็นการพิจารณาเพื่อพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดอาญา หากมีความสงสัยตามสมควรในพยานหลักฐานของโจทก์ก็ต้องยกประโยชน์แห่ง

ความสงสัยนั้นให้จำเลยการที่จำเลยจะให้ความร่วมมือในการพิสูจน์เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานของโจทก์หรือไม่หาได้มีผลกระทบถึงบทบัญญัติที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจ ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 แต่อย่างใดไม่ ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าพยานหลักฐานของโจทก์ยังมีความสงสัย ตามสมควรว่าจำเลยขับรถในขณะที่เมาสุราหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสองและพิพากษายกฟ้องโจทก์นั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วยฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น" พิพากษายืน

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณ แอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

การเดินทางสัญจรบนท้องถนนเป็นทั้งสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับเรื่อยมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

โดยหลักการในเรื่องของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพนี้จะต้องเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น กล่าวคือ จะต้องเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการจำกัดสิทธิดังกล่าว แต่ทว่าปัญหาทางกฎหมายในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้น กลับอาศัยอำนาจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ซึ่งบันทึกข้อความฉบับดังกล่าวไม่ได้มีสถานะเป็นกฎหมายแต่อย่างใด จึงไม่อาจที่จะอาศัยเป็นฐานของอำนาจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้

ในบทนี้ผู้เขียนได้ทำการมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นเรื่องของปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

ส่วนที่ 2 เป็นเรื่องของปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

ส่วนที่ 3 เป็นเรื่องของปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

การใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการใช้อำนาจรัฐที่นอกเหนือไปจากการใช้อำนาจตามกระบวนการตามปกติที่ต้องอาศัยตามหมายต่าง ๆ จากองค์กรภายนอก เช่น การจับ การค้น เป็นต้น การใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจ ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประกอบกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ซึ่งตามที่กล่าวอ้างข้างต้นเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เป็นฐานแห่งอำนาจของการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งโดยปกติแล้วการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจะไม่สามารถกระทำได้เว้นแต่จะอาศัยอำนาจของกฎหมาย

ดังนั้นในการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจ ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยอาศัยพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประกอบกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด จึงมีปัญหาในทางกฎหมายมหาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดตามหลักวิชาการของกฎหมายมหาชนแล้ว บันทึกข้อดังกล่าวไม่มีสถานะเป็นกฎหมายหรือกฎโดยชัดแจ้งเข้าไป

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะทำการอธิบายให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจ ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

การเดินทางบนท้องถนนเป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่อยู่ภายในประเทศไทย ประชาชนทุกคนสามารถที่จะใช้สิทธิดังกล่าวได้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 47 กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร” ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดรับรองสิทธิการเดินทางบนท้องถนนให้เป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

การที่รัฐจะอาศัยอำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น โดยหลักแล้วไม่สามารถที่จะกระทำได้ เว้นแต่อาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 34 กำหนดว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” จะเห็นได้ว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 จะเป็นการกล่าวถึงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดไว้เป็นบทบัญญัติทั่วไปเหมือนกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่อย่างใด โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ในมาตรา 29¹ ปัจจุบันมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม.

ไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดนี้ก็กำหนดบทบัญญัติของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในมาตรา 26 ในตอนต้นที่กำหนดว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ...”²

จะเห็นได้ว่านับแต่ปี พ.ศ. 2492 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนรัฐจะกระทำก็จะต้องกระทำโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายในที่นี้ย่อมหมายถึงแต่เพียงกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่มีฐานะเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติเท่านั้น แม้ว่าการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะจะเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยในการทางสัญจรบนท้องถนนก็ตามที แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จำเป็นที่จะต้องอาศัยช่องทางในทางกฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ด้วย

แต่ปัจจุบันพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้อาศัยช่องทางที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นแม่บทแห่งกฎหมายต่าง ๆ ในประเทศไทย ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพการเดินทางบนท้องถนนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะตามที่ได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด อาทิ เช่น เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2558 เวลาประมาณ 22.00 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรหนองขาม จังหวัดชลบุรี ตั้งด่านตรวจบริเวณสะพานห้วยเล็ก และมีนายเรศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 26 การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง.

โรจน์บุญส่งศรี อายุ 40 ปี พนักงานผู้ต่อเรือบริษัทยูนิไทย ชิปปาร์ด แอนด์ เอ็นจิเนียริง จำกัด ซึ่งรถจักรยานยนต์ แหกค่านแต่เกิดอุบัติเหตุรถล้มทำให้บริเวณศีรษะได้รับบาดเจ็บสาหัสต่อมาเสียชีวิต โดยตำรวจอ้างสาเหตุการตายเกิดจากอุบัติเหตุล้มศีรษะกระแทกพื้นจนเสียชีวิต ต่อมาแพทย์จากโรงพยาบาลพญาไท ศรีราชา ได้ออกใบรับรองการวินิจฉัยว่าผู้ตายถูกยิงที่ศีรษะ สมองเข้าบวมรุนแรง เชื่อว่าน่าจะถูกระสุนปืนเพราะสมองถูกทำลายไปกว่า 50% หรือ กรณีวันที่ 29 พ.ย. 2560 ด้านหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร นางสาวนันทนิศ์ สมานประธาน ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและถูกฟ้องร้องต่อศาล หรือกรณีตามคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 8809/2549 ที่ได้วินิจฉัยยกฟ้องจำเลยในความผิดฐานที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายสูงกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น³

จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวไปข้างต้นนี้แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประกอบกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะก็ตาม แต่เงื่อนไขที่จะให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ถูกกำหนดไว้แล้วในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เช่นเดียวกัน คือ จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับอาศัยเพียงบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เป็นฐานแห่งอำนาจในการดำเนินการเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะและจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเท่านั้น จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อทฤษฎีและบทบัญญัติของกฎหมาย

ซึ่งบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ดังกล่าวคงมีสถานะในทางกฎหมายนั้นคงมีสถานะเป็นเพียง “บันทึกข้อความ” ซึ่งไม่ใช่สถานะที่เป็นกฎหมายที่จะสามารถใช้เป็นฐานของการใช้อำนาจในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะหรือเป็นฐานของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้แต่อย่างใด

อีกทั้งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ก็ไม่มีมาตราใดให้อำนาจผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือนายกรัฐมนตรีที่เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้⁴ให้สามารถจัดทำบันทึก

³ รายละเอียดปรากฏอยู่ในบทที่ 3.8.

⁴พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานจราจร กับออกกฎกระทรวงกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้.

ความเข้าเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นี้ได้

ตามปกติแล้วหากมีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำกฎหมายหรือวิธีการใด ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการให้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 สามารถใช้บังคับต่อไปได้ในอนาคตนับจาก พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ได้กำหนดให้สามารถทำได้โดยให้นายกรัฐมนตรีที่เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้สามารถจัดทำกฎกระทรวงเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยในอนาคตอีกด้วย

การที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติได้จัดทำบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน แต่บันทึกความดังกล่าวก็หาได้เป็นสิ่งที่เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ แต่อย่างใด

เมื่อบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ไม่มีสถานะเป็นกฎหมาย การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ก็ไม่ถือว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นั้นกระทำความผิดกฎหมาย การกำหนดแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานอื่นหากจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำแนวทางปฏิบัติในระดับที่เป็นกฎหมายหรือกฎหมายก็มีจุดประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงานนั้น เพราะหากว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายก็จะมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ ซึ่งผิดกับการที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อความ โทษฐานของการไม่ปฏิบัติตามก็อาจมีเพียงว่ากล่าวตักเตือนหรือตัดเงินเดือนเท่านั้น แต่ไม่มีบทลงโทษตามกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติแต่อย่างใด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจรัฐโดยกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ เป็นปัญหาที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของในการเดินทางบนท้องถนน

เมื่อทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดแล้ว ที่ใช้เป็นฐานของอำนาจในของตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะแล้วในส่วนต่อไปผู้เขียนจะทำการอธิบายให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ทราบในลำดับต่อไป

4.1.2 แนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษาวิธีการใช้อำนาจรัฐเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองไว้แล้วพบว่าพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้กำหนดมาตรการแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไว้ โดยให้จัดทำเป็นกฎกระทรวงทั้งสิ้น ไม่มีมาตราใดให้จัดทำเป็นบันทึกความเข้าใจแต่อย่างใด กล่าวคือ

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 6⁵ เป็นเรื่องที่ใช้สำหรับรถที่ใช้ในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องจัดให้มีเครื่องหมาย เครื่องอุปกรณ์และหรือส่วนควบที่ครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง กฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน กฎหมายว่าด้วยรถลาก หรือกฎหมายว่าด้วยรถจ้าง และใช้การได้ดีสภาพของรถที่อาจทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยตามวรรคหนึ่งและวิธีการทดสอบ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 10⁶ เป็นเรื่องของข้อยกเว้นของรถที่มีล้อหรือส่วนที่สัมผัสกับผิวทางไม่ใช่ยางมาใช้ในทางเดินรถ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

⁵ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 6 ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรง หรืออาจเกิดอันตราย หรืออาจทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยแก่ผู้ใช้ คนโดยสารหรือประชาชนมาใช้ในทางเดินรถที่ใช้ในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องจัดให้มีเครื่องหมาย เครื่องอุปกรณ์และหรือส่วนควบที่ครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง กฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน กฎหมายว่าด้วยรถลาก หรือกฎหมายว่าด้วยรถจ้าง และใช้การได้ดี.

⁶ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 10 ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีล้อหรือส่วนที่สัมผัสกับผิวทางไม่ใช่ยางมาใช้ในทางเดินรถ เว้นแต่เป็นรถที่ได้รับยกเว้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นรถที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจร.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 11⁷ เป็นเรื่องของการเปิดไฟที่ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในทางต้องเปิดไฟ หรือใช้แสงสว่างตามประเภท ลักษณะ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 17⁸ เป็นเรื่องของการที่ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถที่ใช้บรรทุกวัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายชนิดอื่นใด ต้องจัดให้มีป้ายแสดงถึงวัตถุที่บรรทุกและเครื่องดับเพลิง และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการป้องกันอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 18⁹ เป็นเรื่องของรถที่ใช้บรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของ จะใช้บรรทุกในลักษณะใด โดยรถชนิดหรือประเภทใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ทวิ¹⁰ เป็นเรื่องของวิธีการตรวจผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ

⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 11 ในเวลาที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอที่จะมองเห็นคนรถหรือสิ่งกีดขวางในทางได้โดยชัดแจ้งภายในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในทางต้องเปิดไฟ หรือใช้แสงสว่างตามประเภท ลักษณะ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง.

⁸ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 17 ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถที่ใช้บรรทุกวัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายชนิดอื่นใด ต้องจัดให้มีป้ายแสดงถึงวัตถุที่บรรทุกและเครื่องดับเพลิง และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการป้องกันอันตราย.

⁹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 18 รถที่ใช้บรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของ จะใช้บรรทุกในลักษณะใดโดยรถชนิดหรือประเภทใด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁰ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 43 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ทั้งนี้ ตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจจัดให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่รถบางประเภทตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าได้เสพยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามวรรคหนึ่งหรือไม่ และหากผลการตรวจสอบเบื้องต้นปรากฏว่าผู้ขับขี่นั้นไม่ได้เสพก็ให้ผู้ขับขี่นั้นขับรถต่อไปได้

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ตรวจสอบ ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ เพื่อดำเนินการตรวจสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณีเพื่อให้การตรวจสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และเมื่อผู้นั้นยอมรับการตรวจสอบแล้ว หากผลการตรวจสอบเบื้องต้นปรากฏว่าไม่ได้เสพ ก็ให้ปล่อยตัวไปทันทีการตรวจสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

ประสาตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท การตรวจสอบตามมาตรานี้ให้
เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 56 เป็นเรื่องของรถยนต์หรือเครื่อง
อุปกรณ์ของรถขัดข้องจนต้องจอดครในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องแสดงเครื่องหมายหรือสัญญาณตาม
ลักษณะและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 59¹¹ เป็นเรื่องของการชำระค่าใช้จ่ายใน
การที่รถถูกเคลื่อนย้ายหรือการใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้าย ตลอดจนค่าดูแลรักษาระหว่าง
ที่อยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
จากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 61¹² เป็นเรื่องของการกำหนดไฟหรือ
อุปกรณ์ให้แสงซึ่งผู้ขับขี่ซึ่งจอดครในทางเดินรถหรือไหล่ทางต้องเปิดไฟหรือใช้แสงสว่างตาม
ประเภท พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 67¹³ เป็นเรื่องของผู้กำหนดอัตรา
ความเร็วในการขับขี่รถ

¹¹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 59 เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มี
อำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่เคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่จนเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

เจ้าพนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงาน
เจ้าหน้าที่ภายใต้การควบคุมดูแลของบุคคลดังกล่าว มีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่จนเป็นการฝ่าฝืน
บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
ที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด

การเคลื่อนย้ายรถหรือใช้เครื่องมือบังคับให้รถที่หยุดหรือจอดอยู่ไม่ให้เคลื่อนย้ายได้ตามวรรคสองเจ้า
พนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่
ไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรานี้ เว้นแต่ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้น
จากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ต้องชำระค่าใช้จ่ายในการที่รถถูกเคลื่อนย้าย
หรือการใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้าย ตลอดจนค่าดูแลรักษาระหว่างที่อยู่ในความครอบครองของเจ้า
พนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่
ทั้งนี้ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹² พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 . มาตรา 61 ในเวลาที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอที่ผู้ขับขี่จะ
มองเห็นรถที่จอดในทางเดินรถได้โดยชัดแจ้งในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร ผู้ขับขี่ซึ่งจอดครในทางเดิน
รถหรือไหล่ทางต้องเปิดไฟหรือใช้แสงสว่างตามประเภท ลักษณะ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹³ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 67 ผู้ขับขี่ต้องขับขี่รถด้วยอัตราความเร็วตามที่
กำหนดในกฎกระทรวงหรือตามเครื่องหมายจราจรที่ได้ติดตั้งไว้ในทางเครื่องหมายจราจรที่ติดตั้งไว้ตามวรรค
หนึ่ง จะกำหนดอัตราความเร็วขึ้นสูงหรือขึ้นต่ำก็ได้ แต่ต้องไม่เกินอัตราความเร็วที่กำหนดในกฎกระทรวง.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 77¹⁴ เป็นเรื่องของการกำหนดเครื่องหมายเพื่อความปลอดภัยในการลากรถหรือจูงรถให้กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 96¹⁵ เป็นเรื่องของการกำหนดอัตราค่ารถแท็กซี่

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 122¹⁶ เป็นเรื่องของการกำหนดลักษณะและวิธีการใช้หมวกเพื่อป้องกันอันตรายและข้อยกเว้นของการใช้หมวกเพื่อป้องกันอันตราย

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 139¹⁷ เป็นเรื่องของการกำหนดอัตราความเร็วของรถในทางภายใน

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 142¹⁸ เป็นเรื่องของการกำหนดวิธีการทดสอบสมรรถภาพของรถและผู้ขับขี่รถ

¹⁴ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 77 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้รถทุกชนิดลากรถหรือจูงรถอื่นไปในทางเกินหนึ่งคัน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

วิธีลากรถหรือจูงรถ และการมีเครื่องหมายเพื่อความปลอดภัยในการลากรถหรือจูงรถให้กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁵ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 96 ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถแท็กซี่เรียกเก็บค่าโดยสารเกินอัตราที่ปรากฏจากมาตรแท็กซี่ลักษณะและวิธีการใช้มาตรแท็กซี่ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁶ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 122 ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์และคนโดยสารรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตรายในขณะที่ขับขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ตามวรรคหนึ่งขับขี่รถจักรยานยนต์ในขณะที่คนโดยสารรถจักรยานยนต์มิได้สวมหมวกที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตราย

ลักษณะและวิธีการใช้หมวกเพื่อป้องกันอันตรายตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช หรือผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่นที่ใช้ผ้าหรือสิ่งอื่นโพกศีรษะตามประเพณีนิยมนั้น หรือบุคคลใดที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 139 ในทางสายใดหรือเฉพาะทางตอนใดที่เจ้าพนักงานจราจรเห็นว่าถ้าได้ออกประกาศข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการจราจรแล้วจะเป็นการปลอดภัย และสะดวกในการจราจร ให้เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจออกประกาศข้อบังคับ หรือระเบียบดังต่อไปนี้

(6) กำหนดอัตราความเร็วของรถในทางภายในอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁸ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 142 [37] เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถในเมื่อ

(1) รถนั้นมีสภาพไม่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6

(2) เห็นว่าผู้ขับขี่หรือบุคคลใดในรถนั้นได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้น ๆ.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 144¹⁹ เป็นเรื่องของการกำหนดวิธีการตรวจรับรองรถ

ผู้เขียนได้ทำการศึกษาการใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะของประชาชนบนท้องถนนในต่างประเทศพบว่า ในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐสิงคโปร์ล้วนแล้วแต่มีการอาศัยอำนาจของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือรัฐบัญญัติทั้งสิ้น การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รวมถึงวิธีการและแนวทางในการปฏิบัติงานล้วนแล้วแต่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่มีประเทศใดที่อาศัยอำนาจตามบันทึกภายในหน่วยงาน เช่นเดียวกับของประเทศไทยเลย กล่าวคือ

สหรัฐอเมริกามีการตรากฎหมายในระดับของรัฐบาลกลางคือ รัฐบัญญัติที่เรียกว่า รัฐบัญญัติว่าด้วยพาหนะและจราจรทางหลวง หรือ Automobile And Highway Traffic Act²⁰ ส่วนในมลรัฐเท็กซัสได้มีการจัดทำ Transportation Code Chapter 723. Texas Traffic Safety Act ขึ้นมาบังคับใช้สำหรับตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะของประชาชนบนท้องถนน การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้นก็ต้องเป็นการใช้อำนาจตามรัฐบัญญัติว่าด้วยพาหนะและ

ในกรณีที่มีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) หรือ (2) ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ดังกล่าวว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะขับหรือเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นหรือไม่

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ทดสอบ ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ดำเนินการทดสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณีเพื่อให้การทดสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว หากผู้นั้นยอมให้ทดสอบและผลการทดสอบปรากฏว่าไม่ได้ฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) หรือ (2) ก็ให้ปล่อยตัวไปทันที

ในกรณีที่มีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น หากผู้นั้นยังไม่ยอมให้ทดสอบตามวรรคสามโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นฝ่าฝืนมาตรา 43 (2)

การทดสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 144 เมื่อเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ได้ซ่อมหรือแก้ไขรถ ถูกต้องตามคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการ ซึ่งสั่งตามมาตรา 143 หรือมาตรา 143 ทวิ แล้ว ให้นำรถไปให้เจ้าพนักงานจราจรหรือผู้ที่บัญชาการตำรวจแห่งชาติแต่งตั้งให้มีอำนาจตรวจรถตรวจรับรองเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่จะนำรถออกใช้在路上ได้เมื่อได้รับใบตรวจรับรอง

การตรวจรับรองรถตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง.

²⁰ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 21.

จราจรทางหลวง หรือ Automobile And Highway Traffic Act หรือ Transportation Code Chapter 723. Texas Traffic Safety Act เท่านั้น

สำหรับสหราชอาณาจักร กฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และ จุดสกัดเพื่อตรวจผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสหราชอาณาจักรเป็นไปตาม พระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือ Road Traffic Act 1988 แต่พระราชบัญญัติที่ใช้ เป็นฐานของการใช้อำนาจนี้ขึ้นไปเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะได้ทุก กรณี แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ที่ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์นั้นมี ปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะทุกคันที่วิ่งผ่านมาบนท้อง ถนนได้

ส่วนกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องสำหรับการควบคุมปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ที่ขับขี่ ยานพาหนะของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในปัจจุบันนั้น คือ รัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017) โดยรัฐบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อ รักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ซึ่งรวมถึงประชาชนชนผู้ใช้ถนนและผู้ขับขี่ยานยนต์ Motor Vehicle (สาธารณรัฐสิงคโปร์จะใช้คำว่ายานยนต์ซึ่งไม่ใช่ยานพาหนะ) บนท้องถนนด้วย โดยรัฐ บัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017) ได้ให้ความหมายหรือจำกัดความของยานยนต์ Motor Vehicle ว่า สิ่งที่ถูกขับเคลื่อนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยใช้มอเตอร์หรือด้วยวิธีการอื่นใดนอกจากกำลังคนหรือสัตว์ และใช้หรือตั้งใจที่จะใช้บนถนน

จากการศึกษากฎหมายที่ใช้เป็นฐานสำหรับการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ ยานพาหนะของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐสิงคโปร์ นั้นล้วนแล้วแต่เป็นการ ใช้อำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือรัฐบัญญัติ (Act) ทั้งสิ้น

ดังนั้นหลังจากที่ผู้เขียนทำการศึกษาแล้วพบว่า หากมีการนำเอาหลักการที่สำคัญของรัฐ บัญญัติว่าด้วยพาหนะและจราจรทางหลวง หรือ Automobile And Highway Traffic Act ของรัฐบาล กลางสหรัฐอเมริกาหรือ Transportation Code Chapter 723. Texas Traffic Safety Act ของมล รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา พระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือ Road Traffic Act 1988 รัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017) และ หลักการทางกฎหมายมหาชนว่าด้วยหลักนิติรัฐและหลักความชอบด้วยกฎหมายในนิติรัฐ มาใช้เป็น แนวทางสำหรับแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนบน ท้องถนนตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการ

ปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะก็จะเป็นการดีและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ จะต้องมีการจัดทำให้เป็นกฎหมายโดยกำหนดในรูปแบบของกฎกระทรวง โดยจัดทำเป็นกฎกระทรวง เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ ไม่ใช่จัดทำในรูปแบบของบันทึกความเข้าใจเช่นเดียวกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับเนื้อหาของกฎกระทรวง เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ จะมีเนื้อหาเป็นอย่างไรนั้น ผู้เขียน ได้เขียนไว้ในปัญหาต่อไปในหัวข้อปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

4.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะโดยหน้าที่ตำรวจ

การกำหนดขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความชัดเจนแน่นอน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งปัจจุบันนี้ยังไม่มีความหมายที่กำหนดถึงขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่อย่างใด

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะทำการอธิบายปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ทราบ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการระบอบการหรือวิธีการที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการใช้อำนาจที่เกิดขั้นตอนหรือเกินกว่ากรอบ

หรือขอบเขตของกฎหมาย อีกทั้งการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการสร้างภาระให้ตกแก่ประชาชนอย่างเกินสมควรด้วย

ในปัจจุบันการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เป็นไปตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด จะเห็นได้ว่าปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะเป็นจำนวนมาก แม้ว่าจะเป็นมาตรการที่ดีที่มีการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนก็ตาม แต่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองโดยกฎหมาย หรือใช้หลักนิติรัฐเป็นหลักสำคัญในการปกครอง การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจแม้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่สัญจรบนท้องถนนและบุคคลอื่นที่ใช้ถนนก็ตาม แต่การใช้อำนาจดังกล่าวก็จำเป็นที่จะต้องมีความชอบรับหรือกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ด้วย แต่บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ไม่ได้มีสถานะเป็นกฎหมาย ข้อความที่ปรากฏอยู่ในบันทึกฉบับดังกล่าวแม้จะมีข้อความที่สามารถเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้ก็ตามที่แต่ก็เป็นเพียงบันทึกข้อความเท่านั้น จึงไม่อาจที่จะสามารถเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้

แม้ว่าในวันที่ 13 ธันวาคม 2556 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือ ตร. ที่ 0007/5578 เรื่อง กำหนดมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ได้กำหนดให้ถือตามการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดที่กำหนดไว้ในตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด อย่างเคร่งครัดแล้วก็ตามแต่ก็ยังเกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะอยู่ดีนั่นเอง

นอกจากหนังสือ ตร. ที่ 0007/5578 เรื่อง กำหนดมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดแล้วยังมีผลการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 20 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันจันทร์ที่ 20 เมษายน 2555²¹ ที่ได้ยื่นยันถึงปัญหาในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามที่ ท่านวุฒิสภาสมาชิก พรรณพัตน์ เป็นการถามกระทู้ถามด่วนเรื่อง พฤติกรรมการตั้งด่านตรวจ รถยนต์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทบต่อการเดินทางสัญจรของประชาชนซึ่งตั้งคำถามไว้ 2 ข้อ คือ 1. รัฐบาลมีมาตรการเร่งด่วนในการแก้ปัญหาการตั้งด่านตรวจรถยนต์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมซึ่งกระทบต่อการเดินทางสัญจรของผู้ใช้รถใช้ถนน รวมถึงในช่วงเวลาที่มีการจราจรคับคั่งหรือในช่วงเทศกาลสำคัญหรือไม่ อย่างไร 2. รัฐบาลมีแนวทางในการดำเนินการกับ

²¹ ภาคผนวก ง.

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีได้ปฏิบัติตามมาตรการ การปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจและจุด สกัค รวมทั้งการตั้งด่านตรวจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือไม่ อย่างไร ซึ่งต่อมา ร้อย ตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง รองนายกรัฐมนตรี ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีได้อธิบายว่า ตามปกติแล้วจะ ไม่มีการตั้งด่าน เว้นแต่จะ ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ ประชาชน รองนายกรัฐมนตรียอมรับว่ายังคงมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัตินอกกฎ นอกทางอยู่ ส่วนวิธีปฏิบัติใน การตั้งด่านนั้น จะต้องประกอบด้วย 3 หน่วยงานเพื่อคานอำนาจกัน ส่วนมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ ของตำรวจนั้น ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของ จร. ทั้งนี้รองนายกรัฐมนตรีกล่าวด้วยว่าจะนำ ข้อสังเกตของเจ้าของกระทู้ไปปรับปรุงการทำงานของตำรวจด้วย²²

เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัคเพื่อตรวจ ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้เขียนจึงได้ทำการรวบรวม ตัวอย่างของปัญหาในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัคของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อตรวจวัด ปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะที่ไม่มีวิธีการหรือขั้นตอนที่ชัดเจนแน่นอนแล้วเกิด ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ดังนี้

เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2558 เวลาประมาณ 22.00 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจสภ.หนองขาม จ. ชลบุรี ตั้งด่านตรวจบริเวณสะพานห้วยเล็ก ต.หนองขาม อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ขณะนั้นนายนเรศ โรจน์บุญสงศรี อายุ 40 ปี พนักงานอยู่ต่อเรือบริษัทยูนิไทย ชิปปาร์ต แอนด์ เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด ชีรล จยข.ควาซากิ รุ่นนินจา สีส้มดำ ทะเบียน 1 กม 5906 ชลบุรี แหกด่านแต่เกิดอุบัติเหตุรถล้มทำให้ บริเวณศีรษะได้รับบาดเจ็บสาหัสต่อมาเสียชีวิต โดยตำรวจอ้างสาเหตุการตายเกิดจากอุบัติเหตุล้ม ศีรษะกระแทกพื้นจนเสียชีวิต ต่อมาแพทย์จากโรงพยาบาลพญาไท ศรีราชา ได้ออกใบรับรองการ วินิจฉัยว่าผู้ตายถูกยิงที่ศีรษะ สมองซ้ำบวมรุนแรง เชื่อว่าน่าจะถูกระสุนปืนเพราะสมองถูกทำลาย ไปกว่า 50%²³ หรือในกรณีเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2558 นายปฐมวัฒน์ ประณะรักษ์ อายุ 22 ปี อยู่ บ้านเลขที่ 7 หมู่ 4 ต.เทพกระษัตรี อ.ถลาง จ.ภูเก็ต มีสภาพศพใบหูซ้ายขาด มีเลือดไหลออกจากจมูก และปากและเขวชนอีกคนหนึ่ง อายุ 17 ปี ได้เสียชีวิตเช่นเดียวกัน โดยเกิดมาจากการที่เจ้าหน้าที่ ตำรวจใช้เท้าถีบรถจักรยานยนต์ของผู้ตายล้มลง เพียงเพราะผู้ตายหลบหนีจากการตรวจค้นของ เจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น แม้ว่าภายหลังจากที่ผู้ตายถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เท้าถีบแล้วจะมีการค้นพบยา เสพติดก็ตาม²⁴ หรือเมื่อวันที่ 4 มี.ค. พลตำรวจตรีอำพล บัวรับพร รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล รับผิดชอบพื้นที่ บก.น.5 กล่าวว่า เบื้องต้นได้รับรายงานจาก พันตำรวจเอกอุดม ธุระงาน ผู้กำกับการ

²² สรุปผลการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 20. (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)วันจันทร์ที่ 20 เมษายน 2555.

²³ สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/487978>.

²⁴ รายละเอียดปรากฏอยู่ในบทที่ 3.6.

สถานีตำรวจนครบาลบางนา ว่า ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งด่านตรวจวัดแอลกอฮอล์อยู่นั้น ผู้ตายถูกให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ พบว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ 170 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จึงแจ้งข้อกล่าวหาว่าเมาแล้วขับ และควบคุมตัวไปที่สถานีตำรวจนครบาลบางนา กระทั่งสืบเวอร์ประจำห้องผู้ต้องขังประจำ สถานีตำรวจนครบาลบางนา พบว่าผู้ตายได้เสียชีวิตแล้ว จึงรายงานผู้บังคับบัญชา และให้แพทย์มาชันสูตรพลิกศพ พบว่าเกิดจากหัวใจวายเฉียบพลัน²⁵

จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยไร้กรอบของกฎหมายในการจำกัดกรอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลเสียที่อาจจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ ซึ่งในหลาย ๆ ครั้งการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจจุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ ได้กระทบต่อชีวิตของประชาชนอีกด้วย ตามตัวอย่างของตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ เช่น กรณีของนายนเรศ โรจน์บุญสงศรี อายุ 40 ปี พนักงานอยู่ต่อเรือบริษัทยูนิไทย ชิปปาร์ด แอนด์ เอ็นจิเนียริง จำกัด และกรณีนายสิทธิสวัสดิ์ เอี่ยมลาภะ อายุ 21 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาบริหารธุรกิจการจัดการอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น เป็นต้น ทั้งสองกรณีที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งสองต้องมาจบชีวิตลงก่อนวัยอันควรจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะเท่านั้น

จากความเห็นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตาม ตร. ที่ 0007/55788 เรื่อง คำขับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ผลการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 20 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)วันจันทร์ที่ 20 เมษายน 2555 และตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง จะเห็นได้ว่าปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับวิธีการการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะยังคงมีอยู่และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

เมื่อทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับวิธีการการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ แล้ว ในส่วนต่อไปผู้เขียนจะทำการอธิบายให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ทราบในลำดับต่อไป

4.2.2 แนวทางแก้ไขเกี่ยวกับวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ผู้เขียน

²⁵ รายละเอียดปรากฏอยู่ในบทที่ 3.6.

ได้ทำการศึกษาวิธีการของวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยหน้าที่ตำรวจในยานพาหนะ มลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์แล้วพบว่า มีการกำหนดให้วิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจล้วนมีวิธีการที่ชัดเจนทั้งสิ้น โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเทศดังต่อไปนี้

การใช้อำนาจรัฐเพื่อตั้งด่านตรวจ จุดตรวจและจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในมลรัฐเท็กซัสของสหรัฐอเมริกา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนแรก หากเกิดสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องทำการสอบสวนว่าผู้ขับขี่เป็นบุคคลซึ่ง “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” หรือไม่ ประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญต่อไปนี้คือ

1. ยานพาหนะนั้นเกี่ยวข้องกับที่เกิดอุบัติเหตุ
2. ผู้ขับขี่ถูกสั่งให้หยุดรถบริเวณจุดตรวจการงดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Sobriety Checkpoints)
3. เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับรายงานว่ารถคันดังกล่าวมีการขับขี่ในลักษณะที่ผิดปกติ
4. เจ้าหน้าที่ตำรวจหยุดรถคันดังกล่าวเพื่อตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่น แต่สังเกตเห็นว่าผู้ขับขี่มีอาการมึนเมา
5. เจ้าหน้าที่ตำรวจสังเกตเห็นการขับขี่ที่ผิดปกติวิสัยซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่ผู้ขับขี่นั้น “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด”

ส่วนลักษณะและอาการของผู้ขับขี่ที่อาจมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด มีลักษณะดังนี้

1. การเลี้ยวโค้งด้วยรัศมีที่กว้างผิดปกติ
2. ขับขี่ยานพาหนะคร่อมเลน
3. ขับขี่ยานพาหนะส่ายไปมา
4. ขับขี่ด้วยความเร็วที่ต่ำผิดปกติ
5. หยุดรถภายในช่องจราจรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
6. การเลี้ยวยานพาหนะกะทันหันหรือเลี้ยวผิดกฎหมาย
7. เร่ง/ลดความเร็วอย่างรวดเร็ว
8. ไม่เปิดไฟหน้า
9. ขับตามรถคันข้างหน้าอย่างกระชั้นชิด

หากเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบและสังเกตเห็นลักษณะดังกล่าวข้างต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสั่งให้หยุดยานพาหนะ และทำการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ที่ขับขี่ยานพาหนะต่อไป

ขั้นตอนที่สอง เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพียงพอได้ว่าผู้ขับขี่เป็นบุคคลที่ “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการจับกุมและส่งตัวไปยังสถานีตำรวจ เมื่อไปถึงสถานีตำรวจเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเสนอให้ผู้ขับขี่เลือกทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในร่างกาย

วิธีการในการตั้งจุดตรวจเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา กำหนดไว้ดังนี้

1. การเลือกบริเวณตั้งจุดตรวจที่เรียกว่า Sobriety Checkpoints มีแนวทางสำคัญ ได้แก่ การเลือกพื้นที่ที่มีการเกิดอุบัติเหตุซึ่งเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ การเลือกบริเวณที่ส่งผลกระทบต่อ การเคลื่อนไหวของการจราจรให้น้อยที่สุด เป็นจุดซึ่งบริเวณที่เชื่อมต่อกันมีพื้นที่เพียงพอในการเรียก รถให้เข้าไปจอดเพื่อทำการสอบสวนเพิ่มเติม และต้องเป็นจุดที่สามารถมองเห็นได้จากทุกทิศทาง รวมถึงเป็นบริเวณที่มีแสงสว่างเพียงพอ

2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ต้องมีการมอบหมายอย่างเป็นทางการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปปฏิบัติหน้าที่และควบคุมการปฏิบัติ จำนวนเจ้าหน้าที่จะต้องเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ อาจดึงข้าราชการพลเรือนจากหน่วยงานอื่นเข้ามาเสริมการปฏิบัติหน้าที่ได้ นอกจากนี้ ควรแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน

3. การแจ้งเตือนล่วงหน้า การตั้งจุดตรวจทุกครั้งต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนทราบล่วงหน้า นอกจากนี้ อาจประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนในการ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงการบังคับใช้กฎหมาย “เมาแล้วขับ” อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มระดับของความร่วมมือในการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ และเป็นกันป้องกัน การต่อต้านจากผู้ขับขี่อีกทางหนึ่งนอกจากนั้น จะต้องแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย เช่น หน่วยงานด้านความปลอดภัยสาธารณะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีและการฟ้องร้อง ข้าราชการ และกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

4. ความปลอดภัย จะต้องมีการติดป้ายหรือสัญญาณเตือนให้ผู้ขับขี่ทราบล่วงหน้าว่ามี การตั้งจุดตรวจ แสงสว่างต้องเพียงพอ มีการตั้งกรวยยางเพื่อความปลอดภัย มีระบบแสงสว่างทั้ง แบบถาวรและแบบเคลื่อนย้ายได้ ส่วนยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องมีการทำเครื่องหมาย หรือสัญญาณให้ชัดเจน

ส่วนการใช้อำนาจรัฐเพื่อตั้งด่านตรวจ จุดตรวจและจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจของสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่าตามรัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค. ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์มาตรา 69 ระบุอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเรียกผู้ขับขี่ให้หยุดรถเพื่อทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือด หากที่เหตุสมควรดังต่อไปนี้

(1.1) บุคคลที่ขับขี่หรือพยายามขับขี่หรือเป็นผู้รับผิดชอบยานพาหนะบนท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะมีแอลกอฮอล์ในเลือดหรือกระทำผิดกฎหมายจราจรในข้อหาอื่นในขณะที่ขับขี่

(1.2) บุคคลใดที่ขับขี่หรือพยายามขับขี่หรือเป็นผู้รับผิดชอบยานพาหนะบนท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะมีแอลกอฮอล์ในเลือดและยังคงมีแอลกอฮอล์ในเลือด

(1.3) บุคคลใดที่ขับขี่หรือพยายามขับขี่หรือเป็นผู้รับผิดชอบยานพาหนะบนท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะกระทำผิดกฎหมายจราจรในข้อหาอื่นในขณะที่ขับขี่

(1.4) บุคคลใดที่ขับขี่หรือพยายามขับขี่หรือเป็นผู้รับผิดชอบยานพาหนะบนท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะและก่อให้เกิดอุบัติเหตุระหว่างยานพาหนะของตนเองกับยานพาหนะคันอื่นหรือยานพาหนะอื่นมากกว่าหนึ่งคัน หรือทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

2. จากเหตุอันเป็นข้อสงสัยดังกล่าวข้างต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเรียกให้ผู้ขับขี่หยุดรถเพื่อทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดบริเวณที่ทำการเรียกตรวจหรือบริเวณใกล้เคียง หรืออาจดำเนินการตรวจวัดที่สถานีตำรวจก็ได้

3. การดำเนินการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะต้องดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น

4. หากพบว่ามีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการจับกุมได้ทันที

5. เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการจับกุมผู้ขับขี่ทันทีในกรณีดังต่อไปนี้

(5.1) ผลการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด

(5.2) ผู้ขับขี่ปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดและเจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุสมควรที่เชื่อได้ว่าบุคคลนั้นมีแอลกอฮอล์ในเลือด

(5.3) เจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุอันสมควรที่ต้องสงสัยว่าบุคคลนั้นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของยาเสพติดหรือสารมีนเมาประเภทอื่น ๆ

6. อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถทำการจับกุมผู้ต้องสงสัยได้หากบุคคลนั้นเป็นผู้ป่วยและทำการรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล และการดำเนินการตรวจวัด จะสามารถกระทำได้อีก

ต่อเมื่อแพทย์ที่รับผิดชอบเป็นผู้อนุญาตก่อน และการทำการตรวจวัด ต้องกระทำที่โรงพยาบาล เท่านั้นนอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรดำเนินการตรวจวัดแอลกอฮอล์หากมีเหตุผลทางด้านการแพทย์ที่ไม่สามารถทำการตรวจวัดได้ หรือในช่วงเวลาดังกล่าวขาดความพร้อมในเรื่องของเครื่องมือตรวจวัด หรือการใช้เครื่องมือตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์นั้นไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ ณ เวลานั้น ๆ

หากผู้ขับขี่ปฏิเสธการตรวจวัดหรือปฏิเสธการให้ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งให้กับผู้ขับขี่ทราบถึงความผิดของการปฏิเสธการตรวจวัดดังกล่าวว่าเป็นความผิดตามกฎหมายและต้องถูกปรับ จำคุก หรือพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เพราะหากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ดำเนินการแจ้งให้ผู้ขับขี่ทราบ ศาลอาจพิจารณายกฟ้องได้ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าหน้าที่ตำรวจของสิงคโปร์มีการปิดกั้นทางออกของถนนทุกจุดเพื่อทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดให้ได้ร้อยละ 100 โดยมีการเปลี่ยนแปลงเวลาและจุดตรวจตลอดเวลา

ดังนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่าแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นควรที่จะมีการจัดทำกฎหมายในรูปแบบของกฎกระทรวง เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด โดยนำวิธีการของใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในยานพาหนะ มลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาจัดทำกฎกระทรวง เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะก็จะเป็นการดี โดยมีกำหนดวิธีการอันเป็นสาระสำคัญอย่างน้อยดังต่อไปนี้

หมวดว่าด้วย... ลักษณะและอาการของผู้ขับขี่ที่อาจมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมาย

หากมีเหตุอันเป็นข้อสงสัยเบื้องต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเรียกให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะหยุดยานพาหนะเพื่อทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในบริเวณที่ทำการเรียกตรวจหรือบริเวณใกล้เคียงได้

ลักษณะและอาการของผู้ขับขี่ที่อาจมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด มีลักษณะดังนี้

1. การเลี้ยวโค้งด้วยรัศมีที่กว้างผิดปกติ
2. ขับขี่ยานพาหนะคร่อมเลน
3. ขับขี่ยานพาหนะส่ายไปมา
4. ขับขี่ด้วยความเร็วที่ต่ำผิดปกติ

5. หยุดรถภายในช่องจราจรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
6. การเลี้ยวยานพาหนะกะทันหันหรือเลี้ยวผิดกฎหมาย
7. เร่ง/ลดความเร็วอย่างรวดเร็ว
8. ไม่เปิดไฟหน้า
9. ขับตามรถคันข้างหน้าอย่างกระชั้นชิด

เจ้าหน้าที่ไม่สามารถสั่งให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะทำการหยุดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์โดยผู้ขับขี่ยานพาหนะไม่มีลักษณะอาการใดๆอย่างหนึ่งข้างต้นได้และต้องระบุอาการอย่างใดอย่างหนึ่งที่กล่าวข้างต้นไว้ใเอกสารการตรวจสอบปริมาณแอลกอฮอล์ด้วย

หมวดว่าด้วย.... การแจ้งเตือนล่วงหน้า

การตั้งจุดตรวจทุกครั้งต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้า นอกจากนั้น อาจประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงการบังคับใช้กฎหมาย “ในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์” อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มระดับของความร่วมมือในการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ และเป็นกันป้องกันการต่อต้านจากผู้ขับขี่อีกทางหนึ่งนอกจากนั้น จะต้องแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย เช่น หน่วยงานด้านความปลอดภัยสาธารณะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีและการฟ้องร้องข้าราชการ และกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

หมวดว่าด้วย.... วิธีการเพื่อความปลอดภัย

จะต้องมีการติดป้ายหรือสัญญาณเตือนให้ผู้ขับขี่ทราบล่วงหน้าว่ามีการตั้งจุดตรวจ แสงสว่างต้องเพียงพอ มีการตั้งกรวยยางเพื่อความปลอดภัย มีระบบแสงสว่างทั้งแบบถาวรและแบบเคลื่อนย้ายได้ ส่วนยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องมีการทำเครื่องหมายหรือสัญญาณให้ชัดเจน

เมื่อทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจจุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ในส่วนต่อไปผู้เขียนจะอธิบายให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ ในหัวข้อต่อไป

4.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

ขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น เป็นวิธีการประเภทหนึ่งในการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่

ตำรวจ อีกทั้งการใช้อำนาจรัฐด้วยวิธีการดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอยู่เป็นจำนวนมาก ตามข่าวและข้อเท็จจริงที่ได้ปรากฏในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะเป็นปัญหาที่มีความสำคัญจึงได้ทำการศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวพร้อมทั้งนำเสนอถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ทราบ โดยแบ่งการอธิบายในเรื่องดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนที่หนึ่งเป็นเรื่องของปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

ส่วนที่สองเป็นเรื่องของแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

โดยในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

การใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นเป็นไปตามตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ.2560) ที่กำหนดให้การทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่ให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่โดยใช้วิธีการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจหรือทดสอบ ให้ใช้เครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดโดยวิธีเป่าลมหายใจ (Breath Analyzer Test) และอ่านค่าของแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ วิธีการตรวจหรือทดสอบ ให้ปฏิบัติตามวิธีการตรวจสอบของเครื่องตรวจแต่ละชนิด

2. ตรวจวัดจากปัสสาวะ

3. ตรวจวัดจากเลือด

การตรวจวัดตาม 2 หรือ 3 ให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบตาม 1 ได้เท่านั้น

ในกรณีที่ต้องทดสอบโดยวิธีตรวจวัดจากเลือดนั้นให้ส่งตัวผู้ขับขี่ไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดหรือทำการเจาะเลือดภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม

ถ้ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดดังต่อไปนี้ ให้ถือว่า เมาสุรา

1. กรณีตรวจวัดจากเลือด เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

กรณีตรวจวัดจากเลือด เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เว้นแต่ผู้ขับขี่ในกรณี ดังต่อไปนี้ที่มี ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด เกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

- (1.1) ผู้ขับขี่ซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (1.2) ผู้ขับขี่ซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์
- (1.3) ผู้ขับขี่ซึ่งมีใบอนุญาตขับขี่สำหรับรถประเภทอื่นที่ใช้แทนกันไม่ได้
- (1.4) ผู้ขับขี่ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ หรืออยู่ระหว่างถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต

ขับข

2. กรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะ ให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้ ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐานดังนี้

- (2.1) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2000
- (2.2) กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ เศษ 1

ส่วน 1.3

แต่ในปัจจุบันแม้ว่าจะมีการตรากฎหมายทั้งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและ กฎกระทรวงออกมาบังคับใช้เพื่อกำหนดเป็นวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ ของผู้ขับขี่ยานพาหนะแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงมีการใช้อำนาจรัฐโดยไม่ถูกต้องตามกระบวนการที่ กฎหมายกำหนดไว้ใน การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะแต่อย่างใด โดย เจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะอาศัยตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะของผู้ขับขี่รถทุกคน โดยบางครั้งก็ไม่มีอาการที่ต้องสงสัยเลยว่าเป็นผู้หย่อนความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะ หรือ เครื่องมือที่ใช้วัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่ยานพาหนะมีปริมาณเกินกว่าที่กฎหมาย กำหนดหรือไม่ ซึ่งการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่ยานพาหนะยานพาหนะใน ประเทศไทยใช้วิธีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ทางเลือดกึ่งบังคับเลือก โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำการ ตรวจสอบเลือกวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่ยานพาหนะด้วยวิธีการตรวจวัด ทางลมหายใจ
2. ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่ยานพาหนะด้วยวิธีการตรวจเลือด
3. ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่ยานพาหนะด้วยวิธีการตรวจ ปัสสาวะ

แต่การที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบเลือกวิธีการตรวจสอบปริมาณแอลกอฮอล์ในตัว ของผู้ขับขี่ยานพาหนะตามข้อ 2-3 ได้นั้นก็เฉพาะแต่ไม่สามารถทำการตรวจสอบด้วยวิธีการที่ 1 ได้ หากเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบสามารถทำการตรวจสอบด้วยวิธีการที่ 1 ได้ก็ไม่สามารถเลือกใช้วิธีการที่

2-3 ได้ หรือจะทำการตรวจสอบปริมาณแอลกอฮอล์ในตัวของผู้ขับขี่ยานพาหนะตามข้อ 2-3 เพื่อ ยืนยันผลปริมาณแอลกอฮอล์ในตัวของผู้ขับขี่ยานพาหนะก็ไม่ได้ด้วยเช่นกัน

ในส่วนนี้ผู้เขียนได้ทำการรวบรวมข้อเท็จจริงที่ปรากฏเกี่ยวกับวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เกิดปัญหา ดังต่อไปนี้

เมื่อเวลา 10.00 น. ของวันที่ 4 มีนาคม 2560 ที่ สถานีตำรวจนครบาลบางนา นางสาว นิธินาถ ป็องกันภักย์ อายุ 55 ปี เจ้าของบ้านเช่าและอู่รถแท็กซี่ ย่านเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นมารดา ของนายสิทธิ์สวัสดิ์ หรือ หนึ่ง เอี่ยมลาภะ อายุ 21 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 3 เดินทางเข้าพบ ร้อยตำรวจ โทษภักดิ์ เกิดเอี่ยม รองสารวัตรสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบางนา เพื่อนำเอกสาร ประจำตัว ของบุตรชาย มายื่นและให้ปากคำกับพนักงานสอบสวน สืบเนื่องมาจากเมื่อเวลา 03.00 น. นายสิทธิ์ สวัสดิ์ ได้เสียชีวิตอยู่ภายในห้องขัง สถานีตำรวจนครบาลบางนา โดยก่อนหน้านี้ได้ถูกเจ้าหน้าที่ ตำรวจควบคุมตัวในข้อหาเมาแล้วขับ มาจากด่านตรวจวัดแอลกอฮอล์ บริเวณ ถนนเพชรตัด กม.1 (บางนา-ตราด) ก่อนจะมาเสียชีวิตในห้องขังดังกล่าว โดย นายสิทธิ์สวัสดิ์ เอี่ยมลาภะถูกตรวจพบ ปริมาณแอลกอฮอล์ 170 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์แต่เจ้าหน้าที่ก็ยังให้เป่าอยู่หลายครั้งจนนายสิทธิ์สวัสดิ์ เอี่ยมฟูบสลับคาไต่ะ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้นำตัวนายสิทธิ์สวัสดิ์ เอี่ยมขึ้นรถและขับมาที่ สถานี ตำรวจนครบาลบางนา ก่อนนำตัวขึ้น ไปขังที่ห้องขัง บริเวณชั้นที่ 2 แล้วจึงเกิดการเสียชีวิตในเวลา ต่อมา²⁶

หรือกรณีที่ศาลแขวงดอนเมือง ศูนย์ราชการ ถนนแจ้งวัฒนะ ได้มีคำพิพากษาคดีมาแล้ว ขับที่พนักงานอัยการฝ่ายคดีแขวงดอนเมือง เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายอุทัย ปัญญาพิมพ์ อายุ 47 ปี อาชีพรับราชการ มีบ้านพักย่าน จังหวัดนนทบุรี เป็นจำเลยในความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุรา และความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก 2522 ซึ่งสืบเนื่องมาจากเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2558 เวลากลางคืน จำเลยได้ขับรถจักรยานยนต์มาตามถนน แล้วถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาล ทุ่งสองห้อง ตั้งจุดสกัดตรวจแอลกอฮอล์ พบว่า จำเลยมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดสูงถึง 396 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ จำเลยยังไม่ยอมแสดงบัตรประจำตัวประชาชน และใบอนุญาตขับรถจักรยานยนต์ จึงขอให้ลงโทษจำเลย ตามความผิดด้วย จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลพิเคราะห์แล้ว เห็นว่า จำเลยกระทำผิดจริง พิพากษา ว่า จำเลยมีความผิดฐานขับรถ จักรยานยนต์ในขณะเมาสุรา จำคุก 4 เดือน ฐานไม่แสดงใบอนุญาต ขับรถ ปรับ 1,000 บาท ฐานไม่แสดงบัตรประชาชน ปรับ 200 บาท จำเลยให้การรับสารภาพ เป็น ประโยชน์แก่การพิจารณาคดี ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุกจำเลยไว้ 2 เดือน ปรับ 600 บาท แต่

²⁶ สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/874145>. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2560.

เนื่องจากปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดสูงมาก จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ประชาชน โดยรวม จึงไม่เห็นควรให้รอการลงโทษ และให้เพิกถอนใบอนุญาตขับรถของจำเลย²⁷

จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ทั้งสองกรณีและผู้เขียนยกตัวอย่างมาอธิบายนั้น นายสิทธิ์สวัสดิ์ หรือ หนึ่ง เอี่ยมลากะ และนายอุทัย ปัญญาพิมพ์ ไม่อาจถือได้ว่าเป็นผู้ที่เมาสุราขณะขับขี่ยานยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ เนื่องจากทั้งสองกรณีเป็นการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะใช้เครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์เป็นเครื่องมือตรวจวัด ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นการตรวจวัดโดยใช้ลมหายใจเป็นเกณฑ์ ไม่ได้เป็นการตรวจวัดปริมาณโดยแพทย์หรือโดยสถานพยาบาลที่จะมีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ด้วยวิธีการตรวจเลือด ซึ่งวิธีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในแต่ละวิธีจะมีเกณฑ์ที่ใช้แตกต่างกันหาได้ใช้เกณฑ์ที่เป็นตัวเลข 50 เสมอไป เช่น กฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) ข้อ 3 กำหนดว่าถ้ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเมาสุรา กรณีตรวจวัดจากเลือด เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

แต่ถ้าเป็นกรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะ ให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐานดังนี้ให้ถือว่าเมาสุรา

กรณีตรวจวัดจากลมหายใจ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2000

กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ เศษ 1 ส่วน 1.3

แต่จากเหตุการณ์ที่ผู้เขียนนำมาอธิบายดังกล่าวข้างต้น นายสิทธิ์สวัสดิ์ หรือ หนึ่ง เอี่ยมลากะ มีปริมาณแอลกอฮอล์จากการตรวจวัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียง 170 และนายอุทัย ปัญญาพิมพ์ มีปริมาณแอลกอฮอล์เพียง 396 เท่านั้น ซึ่งหากเป็นกรณีตรวจวัดจากลมหายใจ จะต้องใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2000 จึงจะถือว่าเป็นผู้เมาสุรา

อนึ่ง การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ด้วยการตรวจวัดด้วยลมหายใจนั้นจะไม่มีหน่วยเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจวัดค่าปริมาณแอลกอฮอล์ของนายสิทธิ์สวัสดิ์ หรือ หนึ่ง เอี่ยมลากะ มีค่าปริมาณแอลกอฮอล์เท่ากับ 170 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ในเลือด และนายอุทัย ปัญญาพิมพ์ มีค่าปริมาณแอลกอฮอล์เท่ากับ 396 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ในเลือด จึงมีการใช้หน่วยในการวัดค่าว่าบุคคลทั้งสองมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

อีกทั้งเครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ก็ถูกตรวจสอบโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ แล้วพบว่า หน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการขนส่งทางบก สถานีตำรวจ นครบาล สถานีตำรวจภูธร สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล และหน่วยงานอื่น ๆ ส่งสอบเทียบยังสำนักรังสีและเครื่องมือแพทย์ จำนวน 2,558 เครื่อง พบว่า มีเครื่องอ่านค่าตรงตามเกณฑ์มาตรฐานจำนวน 1,338 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.3 เครื่องอ่านค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนดและต้องทำการ

²⁷ สืบค้นจาก www.manager.co.th เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2560.

ปรับค่าใหม่ จำนวน 1,086 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.5 และเครื่องที่ชำรุด จำนวน 134 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.2²⁸

จะเห็นได้ว่าเครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของหน่วยงานราชการมีเครื่องอ่านค่าตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 1,338 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.3 เครื่องอ่านค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนดและต้องทำการปรับค่าใหม่ จำนวน 1,086 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.5 ซึ่งเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 42.5 ที่เป็นเครื่องมือที่ไม่มีมาตรฐาน ดังนั้นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองอาจจะไม่มีหลักประกันจากการใช้อำนาจรัฐโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะได้ เนื่องจากประชาชนไม่มีสิทธิที่จะทราบได้เลยว่าเครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาตรวจวัดปริมาณนั้นมีมาตรฐานหรือไม่นั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกา : ฎีกาเลขที่ 8809/2549 ที่ได้ตัดสินถึงการตีความเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ด้วยวิธีการตรวจสอบด้วยลมหายใจ ไว้ด้วยดังนี้²⁹

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2542 เวลากลางคืนก่อนเที่ยงจำเลย ขับรถยนต์หมายเลขทะเบียน 3 อ - 1232 กรุงเทพมหานคร จากสี่แยกประตูน้ำ แล่นไปตามถนนเพชรบุรีตัดใหม่ขาออก ถึงหน้าโรงแรมสยามในขณะเมาสุราโดยมี ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดวัดได้ 70 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43(2), 160 แต่เมื่อ พิจารณาจากทางนำสืบของโจทก์แล้วจะเห็นได้ว่า เครื่องมือที่ใช้ตรวจวัดลมหายใจ ที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้ในที่เกิดเหตุ คือ เครื่องมือแอลกอฮอล์เซ็นเซอร์ไฟร์ ซึ่งเป็น เครื่องมือตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในร่างกายโดยวิธีเป่าลมหายใจเข้าไปในเครื่อง ดังนั้น การตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือจึงต้องกระทำโดยวิธีเป่าลมหายใจเข้าไป เมื่อจำเลยไม่ยอมเป่าลมหายใจเข้าไปในเครื่องตรวจ เจ้าพนักงานตำรวจจึงใช้วิธีจ่อเครื่องตรวจวัดดังกล่าวที่ปากขณะที่ยังพูดอยู่นั้น ไม่น่าเชื่อว่าเครื่องมือดังกล่าวจะ สามารถวัดระดับแอลกอฮอล์ได้ถูกต้อง

ในส่วนนี้เมื่อทราบปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะแล้ว ในส่วนต่อไปผู้เขียนจะทำการอธิบายให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในลำดับต่อไป

²⁸ สืบค้นจาก www.manager.co.th .เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2560.

²⁹ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 92.

4.3.2 แนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

สำหรับแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาถึงขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐสิงคโปร์พบว่า

วิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกานั้น จะมีการตรวจสอบ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรกเป็นในขั้นสอบสวน กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจถามคำถามง่าย ๆ เพื่อทดสอบว่าผู้ขับขี่เมาหรือไม่นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการบันทึกอาการต่าง ๆ ที่สื่อให้เห็นว่าบุคคลนั้น “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เช่น กลืนสุรจากลมหายใจของผู้ขับขี่ คำพูดที่ไม่ชัด อาการตาแดง หน้าแดง แสดงอาการง่วงซึมหรือเอะอะงะงะค้นหาใบอนุญาตขับขี่หรือเอกสารการจดทะเบียนรถ เป็นต้น เมื่อพิจารณาว่ามีหลักฐานชัดเจนเพียงพอว่าผู้ขับขี่นั้น ๆ “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เจ้าหน้าที่ตำรวจจะแจ้งให้ผู้ขับขี่ลงจากรถและทำการทดสอบอาการเมาของผู้ขับขี่ด้วยการตรวจการสนองตอบของตา การยืนขาเดียว และการนับเลขย้อนหลัง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ขับขี่มีสิทธิที่จะปฏิเสธการทดสอบดังกล่าวข้างต้น ในขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ทางลมหายใจเบื้องต้น หากพบว่า มีปริมาณแอลกอฮอล์เกิน 0.08 กรัม/100 มิลลิลิตร ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย

ขั้นตอนที่สองเป็นกรณีในขั้นจับกุม เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพียงพอได้ว่าผู้ขับขี่เป็นบุคคลที่ “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการจับกุมและส่งตัวไปยังสถานีตำรวจ เมื่อไปถึงสถานีตำรวจเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเสนอให้ผู้ขับขี่เลือกทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ใน 3 รูปแบบคือ การตรวจวัดทางลมหายใจ การตรวจวัดทางเลือด และการตรวจวัดทางปัสสาวะ และหาก ผลของการตรวจวัด พบว่า มีระดับแอลกอฮอล์เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ผู้ขับขี่จะถูกจับกุมฐาน “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” ทันที

วิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในสหราชอาณาจักรเป็นการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 (Road Traffic Act 1988) นี้ มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการตรวจพิสูจน์เบื้องต้นและการตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันผล

1. การตรวจพิสูจน์เบื้องต้น

ในขั้นตอนของการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในเครื่องแบบเท่านั้นจะเป็นผู้ใช้อ่านาคังกล่าว และวิธีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ตามขั้นตอนนี้จะเป็นการตรวจด้วยวิธีการตรวจพิสูจน์ทางลมหายใจ หรือเรียกว่า Breath Test ในขั้นตอนดังกล่าวจะไม่มีตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยวิธีการตรวจจากเลือดหรือปัสสาวะได้เลย การตรวจวัดเบื้องต้นดังกล่าวนี้ เป็นการตรวจสอบคร่าว ๆ ว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ที่ผู้ขับขี่จะเมาแล้วขับขี่ ส่วนการทดสอบอย่างละเอียดจะเป็นการตรวจวัดเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาตามกระบวนการของกฎหมาย การตรวจวัดเบื้องต้น มีแนวทางในการตรวจวัด 3 แนวทาง ได้แก่

(1.1) การตรวจสอบลมหายใจเบื้องต้น (Preliminary Breath Test) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ขับขี่มีแอลกอฮอล์ทางลมหายใจหรือไม่ ซึ่งก่อนทำการตรวจวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะกล่าวข้อความดังนี้ “ผม/ดิฉัน สงสัยว่าคุณขับขี่ยานพาหนะในขณะที่เมา ดังนั้นผม/ดิฉันจะขอตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ทางลมหายใจของคุณ ณ ที่นี้ หากคุณปฏิเสธการตรวจวัดคุณจะถูกฟ้องร้องและดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป”

(1.2) การตรวจสอบผู้ขับขี่ว่ามีความบกพร่องหรืออยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมขับขี่ (Preliminary Impairment Test) วิธีนี้สามารถดำเนินการโดยการสังเกตอาการ และปฏิกิริยาการตอบสนองทางร่างกายของผู้ขับขี่

(1.3) การตรวจสอบหาสารเสพติดเบื้องต้น (Preliminary Drug Test) อาจดำเนินการโดยการตรวจวัดจากเหงื่อหรือน้ำลายด้วยเครื่องมือที่ได้รับการรับรองและอนุมัติ

ในการดำเนินการตรวจวัดนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องสวมเครื่องแบบในการปฏิบัติงาน ยกเว้นกรณีที่มีการเกิดอุบัติเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจสวมหรือไม่สวมเครื่องแบบก็ได้ ในกรณีที่ไม่มีใครยอมรับว่าเป็นผู้ขับขี่ยานพาหนะ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ของผู้ที่อาศัยมาในยานพาหนะดังกล่าวมากกว่าหนึ่งคนก็ได้

ภายหลังจากที่มีการตรวจวัดเบื้องต้นแล้วและพบว่าผลการทดสอบเป็นบวก เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการตรวจสอบความบกพร่องหรือสภาพที่ไม่พร้อมขับขี่ของบุคคลนั้น ๆ หรือการตรวจสอบหาสารเสพติดอื่น อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายและมีเครื่องมือที่พร้อมในการปฏิบัติงาน ณ เวลานั้น เมื่อมีหลักฐานชัดเจนว่าผู้ขับขี่ “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เจ้าหน้าที่จะพิจารณาดำเนินการจับกุมตามกฎหมายและทำการตรวจวัดซ้ำอีกครั้งเพื่อใช้เป็นหลักฐานทางคดีต่อไป

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ปฏิเสธการตรวจวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งให้ผู้ขับขี่ทราบถึงโทษและกระบวนการดำเนินการทางกฎหมายให้กับผู้ขับขี่ทราบ และให้ดำเนินการจับกุมผู้ขับขี่นั้นหากต้องสงสัยว่า “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” หลังจากนั้น ควรดำเนินการตรวจวัดด้วยวิธีการวัดจากเลือดหรือปัสสาวะ แต่หากไม่มีข้อสงสัยว่าบุคคลนั้น “มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด” เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่สามารถดำเนินการจับกุมได้และต้องปล่อยผู้ขับขี่คนนั้นไป

เมื่อพบว่าบุคคลใดมีปริมาณแอลกอฮอล์สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วก็จะต้องนำตัวบุคคลผู้นั้นมาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันผลที่แน่นอน

2. การตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันผล

การตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันผล เป็นขั้นตอนที่สอง ซึ่งเป็นการตรวจพิสูจน์บุคคลที่ต้องสงสัยว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ เมื่อพบว่าบุคคลใดมีปริมาณแอลกอฮอล์สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วก็จะต้องนำตัวบุคคลผู้นั้นมาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันผลที่แน่นอน โดยการตรวจพิสูจน์ปริมาณแอลกอฮอล์ในขั้นตอนนี้อาจสามารถทำการตรวจได้ 3 วิธีด้วยกัน คือ

(2.1) วิธีการตรวจพิสูจน์ทางลมหายใจ ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะด้วยวิธีการนี้จะต้องทำการตรวจวัดที่สถานีตำรวจเท่านั้น จะกระทำที่อื่นไม่ได้ โดยต้องให้มีผลการตัวอย่างของการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์สองครั้งด้วยกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแปลผลที่คลาดเคลื่อน นอกจากนี้แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องทำการบันทึกการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์อย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วย

(2.2) วิธีการตรวจพิสูจน์ทางเลือด การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะด้วยวิธีการนี้จะเป็นการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในห้องทดลองอีกทั้งยังต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ต้องรับการเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้และต้องมีการบันทึกการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์อย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วยเช่นเดียวกับวิธีการตรวจพิสูจน์ทางลมหายใจ

(2.3) วิธีการตรวจพิสูจน์ทางปัสสาวะ การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะด้วยวิธีการนี้จะเป็นการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในห้องทดลองหรือสถานีตำรวจก็ได้แต่ต้องมีเครื่องมือที่มีมาตรฐานรับรองและต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ต้องรับการเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้ การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะด้วยวิธีการนี้จะต้องเป็นการตรวจภายใน 1 ชั่วโมงนับจากตรวจในขั้นตอนแรกอีกทั้งยังต้องมีการบันทึกการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์อย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วยเช่นเดียวกับวิธีการตรวจพิสูจน์ทางลมหายใจและวิธีการตรวจพิสูจน์ทางเลือดด้วย

วิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา และของสหราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือ Road Traffic Act 1988 นี้มีความครอบคลุมและชัดเจนแน่นอน วิธีการดังกล่าวจึงเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรที่จะนำแนวทางตามวิธีการในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา และของสหราชอาณาจักร ตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือ Road Traffic Act 1988 มาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทยก็จะเป็นการดี โดยมีการจัดทำกฎกระทรวง เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

หมวดว่าด้วย...การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์

การทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่ในเบื้องต้น ให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบและกำลังปฏิบัติหน้าที่ด้วยวิธีเป่าลมหายใจ (Breath Analyzer Test) หากพบว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะมีผลของการตรวจสอบด้วยวิธีการเป่าลมหายใจที่มีค่าสัมประสิทธิ์เกินกว่า 2,000 ให้ถือว่าผู้นั้นมีความผิด

เมื่อทำการตรวจสอบตามวรรคแรกและมีผลที่ได้จากการตรวจสอบด้วยวิธีการเป่าลมหายใจที่มีค่าสัมประสิทธิ์เกินกว่า 2,000 ให้ให้ส่งตัวผู้นั้นไปตรวจสอบด้วยวิธีการตรวจเลือดหรือปัสสาวะเพื่อเป็นการยืนยันผลของการตรวจสอบว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

หากว่าค่าของการตรวจสอบที่ได้จากการตรวจสอบตามวรรคสามมีผลดังนี้ ให้ถือว่าบุคคลผู้นั้นมีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

1. กรณีตรวจวัดจากเลือด เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เว้นแต่ผู้ขับขี่ในกรณีดังต่อไปนี้มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด เกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

- (1.1) ผู้ขับขี่ซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (1.2) ผู้ขับขี่ซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์
- (1.3) ผู้ขับขี่ซึ่งมีใบอนุญาตขับขี่สำหรับรถประเภทอื่นที่ใช้แทนกันไม่ได้
- (1.4) ผู้ขับขี่ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ หรืออยู่ระหว่างถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต

ขับขี่

2. กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับเศษ 1 ส่วน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การเดินทางสัญจรบนท้องถนนเป็นทั้งสิทธิและเป็นทั้งเสรีภาพของประชาชน ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรื้อยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะล้วนเป็นการกระทำที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งสิ้น

ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีผลใช้บังคับ มาตรา 26 ในตอนต้นที่กำหนดว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ...” ดังนั้นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญนั้นจะหมายเพียงแต่กฎหมายที่มีฐานะหรือศักดิ์ที่เทียบเท่ากับพระราชบัญญัติขึ้นไปเท่านั้น แต่ว่าการที่กฎหมายจะบัญญัติหรือกำหนดรายละเอียดรวมถึงวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับเดียวนั้นก็เป็นเรื่องที่ยาก และอาจทำให้กฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับนั้นไม่สามารถบังคับใช้ได้ในอนาคต กฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับนั้นจึงมักจะกำหนดช่องทางหรือวิธีการให้สามารถเกิดความผ่อนปรนหรือยืดหยุ่นในตัวของกฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับนั้นเอง เช่น วิธีการหรือแนวทางปฏิบัติเป็นไปตามกฎกระทรวง หรือประกาศกระทรวง เป็นต้น

แต่ปัจจุบันมีการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นจำนวนมาก ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่อาศัยอำนาจรัฐตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ.2560) ประกอบกับบันทึกความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเท่านั้น

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การอำนาจรัฐโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะยังมีความไม่สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนอยู่ จึงได้ทำการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์เพื่อวิเคราะห์

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะขึ้นมา โดยได้ทำการแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

5.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

การใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นเพียงการใช้อำนาจรัฐโดยอาศัยตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประกอบกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ซึ่งตามที่กล่าวอ้างข้างต้นเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เป็นฐานแห่งอำนาจของการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งโดยปกติแล้วการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจะไม่สามารถกระทำได้เว้นแต่จะอาศัยอำนาจของกฎหมาย

ซึ่งบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ดังกล่าวควรมีสถานะในทางกฎหมายเป็นเพียง “บันทึกข้อความ” ซึ่งไม่ใช่สถานะที่เป็นกฎหมายที่จะสามารถใช้สำหรับเป็นฐานของการใช้อำนาจในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะหรือเป็นฐานของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้แต่อย่างใด

จากการศึกษาการใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะของประชาชนบนท้องถนนในต่างประเทศพบว่า ในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐสิงคโปร์ล้วนแล้วแต่มีการอาศัยอำนาจของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือรัฐบัญญัติทั้งสิ้น การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รวมถึงวิธีการและแนวทางในการปฏิบัติงานล้วนแล้วแต่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่มีประเทศใดที่อาศัยอำนาจตามบันทึกภายในหน่วยงานเช่นเดียวกับประเทศไทย

5.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เป็นไปตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และ

จุดสกัด แม้ว่าการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่สัญจรบนท้องถนน และบุคคลอื่นที่ใช้ถนนก็ตาม แต่การใช้อำนาจดังกล่าวก็จำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายรองรับหรือกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ด้วย แต่ก็ได้ไม่ได้มีสถานะเป็นกฎหมาย ซึ่งไม่สามารถนำมาเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้

จากการรวบรวมตัวอย่างของปัญหาในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะที่ไม่มีวิธีการหรือขั้นตอนที่ชัดเจนแน่นอนแล้วเกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยไร้กรอบของกฎหมายในการจำกัดกรอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมก่อให้เกิดผลเสียที่อาจจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

5.1.3 ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

การใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นเป็นไปตามตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ.2560) ที่กำหนดให้การทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่ให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่โดยใช้วิธีการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจหรือทดสอบ ให้ใช้เครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดโดยวิธีเป่าลมหายใจ (Breath Analyzer Test) และอ่านค่าของแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ วิธีการตรวจหรือทดสอบ ให้ปฏิบัติตามวิธีการตรวจสอบของเครื่องตรวจแต่ละชนิด

2. ตรวจวัดจากปัสสาวะ

3. ตรวจวัดจากเลือด

การตรวจวัดตาม 2 หรือ 3 ให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบตาม 1 ได้เท่านั้น

ในกรณีที่ต้องทดสอบโดยวิธีตรวจวัดจากเลือดนั้นให้ส่งตัวผู้ขับขี่ไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดหรือทำการเจาะเลือดภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม

แต่การใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะอาศัยตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะของผู้ขับขี่รถทุกคน โดยบางครั้งก็ไม่มีอาการที่ต้องสงสัยเลยว่าเป็นผู้ห่อนความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะ หรือเครื่องมือที่ใช้วัดปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่ยานพาหนะมีปริมาณเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ อีกทั้งเครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ก็ถูกตรวจสอบโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์แล้วพบว่า หน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการขนส่งทางบก

สถานีตำรวจ นครบาล สถานีตำรวจภูธร สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล และหน่วยงานอื่น ๆ ส่งมอบเทียบยังสำนักงั่งสีและเครื่องมือแพทย์ จำนวน 2,558 เครื่อง พบว่า มีเครื่องอ่านค่าตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 1,338 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.3 เครื่องอ่านค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนดและต้องทำการปรับค่าใหม่ จำนวน 1,086 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.5 และเครื่องที่ชำรุด จำนวน 134 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.2¹ เท่านั้น

ดังนั้นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองอาจจะไม่มีหลักประกันจากการใช้อำนาจรัฐโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะได้ เนื่องจากประชาชนไม่มีสิทธิที่จะทราบได้เลยว่าเครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาตรวจวัดปริมาณนั้นมีมาตรฐานหรือไม่นั่นเอง

เพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักกฎหมายมหาชนและทฤษฎีกฎหมายมหาชนมากขึ้น ผู้เขียนจึงทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของต่างประเทศ อันประกอบด้วย มาตรการของสหรัฐอเมริกา มลรัฐเท็กซัส สหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐสิงคโปร์เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหที่ผู้เขียนทำการศึกษา ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับกาใช้อำนาจรัฐตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากมีการนำเอาหลักการที่สำคัญของรัฐบัญญัติว่าด้วยพาหนะและจราจรทางหลวง หรือ

¹ สืบค้นจาก www.manager.co.th. เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2560.

Automobile And Highway Traffic Act ของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาหรือ Transportation Code Chapter 723. Texas Traffic Safety ActT ของมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา พระราชบัญญัติการจราจรทางบก ค.ศ. 1988 หรือ Road Traffic Act 1988 รัฐบัญญัติจราจรทางบก (การแก้ไข) ปี ค.ศ. 2017 (Road Traffic (Amendment) Act 2017) และหลักการทางกฎหมายมหาชนว่าด้วยหลักนิติรัฐและหลักความชอบด้วยกฎหมายในนิติรัฐ มาใช้เป็นแนวทางสำหรับแก้ไขปัญหาลักษณะที่อำนาจรัฐเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนบนท้องถนนตามบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจจุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะก็จะเป็นการดีและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

โดยจะต้องมีการจัดทำให้เป็นกฎหมายโดยกำหนดในรูปแบบของกฎกระทรวง โดยจัดทำเป็นกฎกระทรวง เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ ไม่ใช่จัดทำในรูปแบบของบันทึกความเข้าใจ เช่นเดียวกับบันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 และบันทึกข้อความที่ 0007/5578 เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5.2.2 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะที่ขึ้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยหน้าที่ตำรวจ นั้นควรที่จะมีการจัดทำกฎหมายในรูปแบบของกฎกระทรวง เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด โดยนำวิธีการของวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยหน้าที่ตำรวจ ในยานพาหนะ ในมลรัฐเท็กซัส ของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาจัดทำกฎกระทรวง กฎกระทรวง โดยมีการหนดวิธีการอันเป็นสาระสำคัญอย่างน้อยดังต่อไปนี้

หมวดว่าด้วย...ลักษณะและอาการของผู้ขับขี่ที่อาจมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมาย

ลักษณะและอาการของผู้ขับขี่ที่อาจมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด มีลักษณะดังนี้

1. การเลี้ยวโค้งด้วยรัศมีที่กว้างผิดปกติ
2. ขับยานพาหนะคร่อมเลน
3. ขับยานพาหนะส่ายไปมา
4. ขับด้วยความเร็วที่ต่ำผิดปกติ
5. หยุดรกายในช่องจราจรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

6. การเลี้ยวยานพาหนะกะทันหันหรือเลี้ยวผิดกฎหมาย

7. เร่ง/ลดความเร็วอย่างรวดเร็ว

8. ไม่เปิดไฟหน้า

9. ขับตามรถคันข้างหน้าอย่างกระชั้นชิด

หมวดว่าด้วย... การแจ้งเตือนล่วงหน้า

การตั้งจุดตรวจทุกครั้งต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้า นอกจากนั้น อาจประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงการบังคับใช้กฎหมาย “ในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์” อย่างเข้มงวด

หมวดว่าด้วย... วิธีการเพื่อความปลอดภัย

จะต้องมีการติดป้ายหรือสัญญาณเตือนให้ผู้ขับขี่ทราบล่วงหน้าว่ามีการตั้งจุดตรวจ แสงสว่างต้องเพียงพอ มีการตั้งกรวยยางเพื่อความปลอดภัย มีระบบแสงสว่างทั้งแบบถาวรและแบบเคลื่อนย้ายได้ ส่วนยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องมีการทำเครื่องหมายหรือสัญญาณให้ชัดเจน

5.2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะนั้น ควรที่จะนำแนวทางตามวิธีการในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกาและของสหราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก ก.ศ. 1988 หรือ Road Traffic Act 1988 มาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในประเทศไทยก็จะเป็นการดี โดยจัดทำกฎกระทรวง เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ เพื่อเป็นการยืนยันผลของการตรวจวัดและเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอีกทางหนึ่งด้วยโดยมีสาระสำคัญดังนี้

หมวดว่าด้วย...การตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์

การทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่ในเบื้องต้น ให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบและกำลังปฏิบัติหน้าที่ด้วยวิธีเป่าลมหายใจ (Breath Analyzer Test) หากพบว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะมีผลของการตรวจสอบด้วยวิธีการเป่าลมหายใจที่มีค่าสัมประสิทธิ์เกินกว่า 2,000 ให้ถือว่าผู้ขับขี่นั้นมีความผิด

เมื่อทำการตรวจสอบตามวรรคแรกและมีผลที่ได้จากการตรวจสอบด้วยวิธีการเป่าลมหายใจที่มีค่าสัมประสิทธิ์เกินกว่า 2,000 ให้ ให้ส่งตัวผู้ขับขี่ไปตรวจสอบด้วยวิธีการตรวจเลือด

หรือปีศาจะเพื่อเป็นการยืนยันผลของการตรวจสอบว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

หากว่าค่าของการตรวจสอบที่ได้จากการตรวจสอบตามวรรคสามมีผลดังนี้ ให้ถือว่าบุคคลผู้นั้นมีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

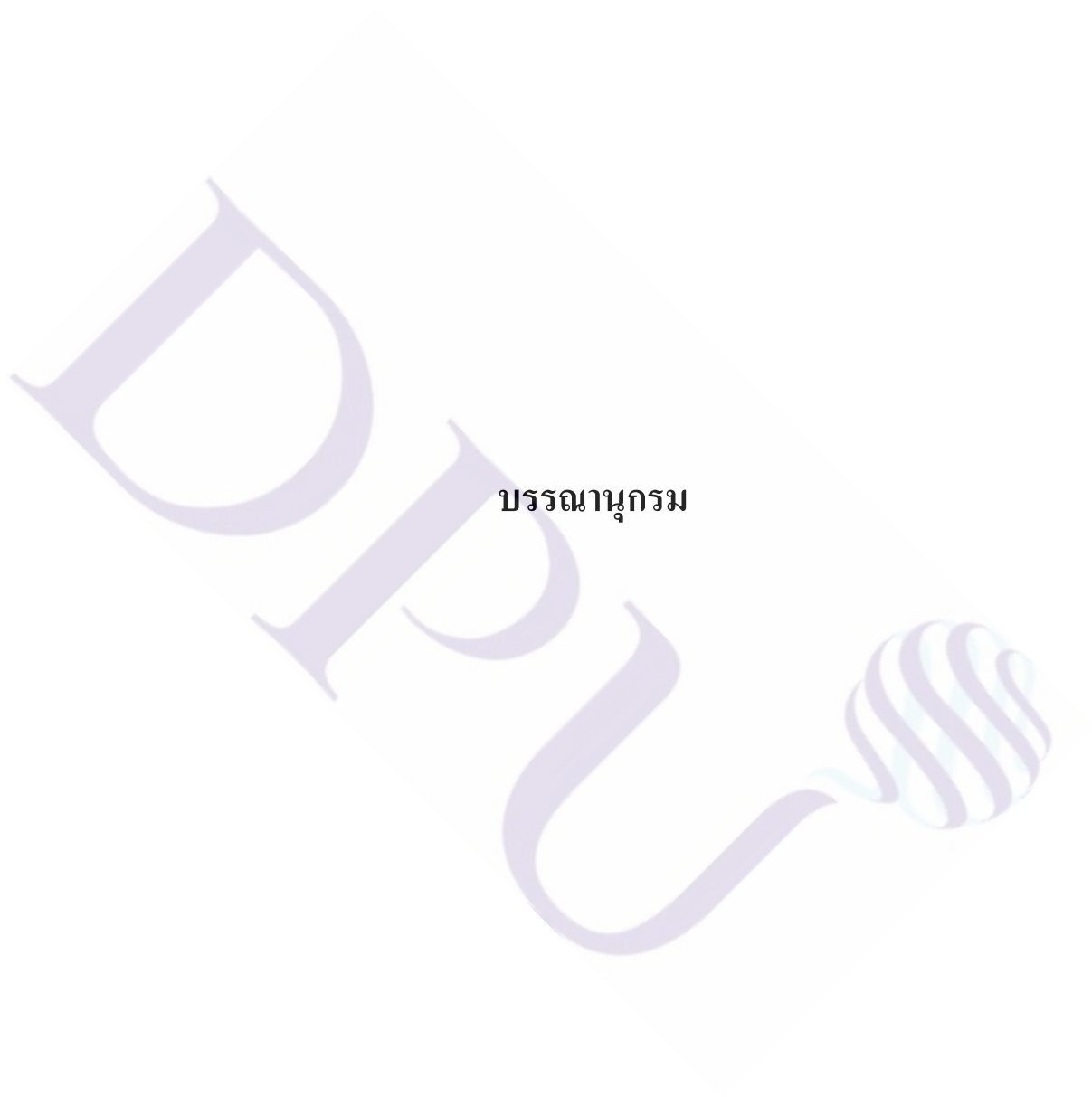
1. กรณีตรวจวัดจากเลือด เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เว้นแต่ผู้ขับขี่ในกรณีดังต่อไปนี้มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด เกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

- (1.1) ผู้ขับขี่ซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (1.2) ผู้ขับขี่ซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์
- (1.3) ผู้ขับขี่ซึ่งมีใบอนุญาตขับขี่สำหรับรถประเภทอื่นที่ใช้แทนกันไม่ได้
- (1.4) ผู้ขับขี่ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ หรืออยู่ระหว่างถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต

ขับขี่

2. กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับเศษ 1 ส่วน

1.3

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. พื้นฐานความรู้ทั่วไปหลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ข่าวเรื่อง “แม่ไม่เชื่อลูกชายหัวใจวายตาย หลังถูกจับมาแล้วจับดับคาห้องขังโรงพักบางนา.” สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9600000115129>.
- ข่าวเรื่อง “แม่ไม่เชื่อลูกชายหัวใจวายตาย หลังถูกจับมาแล้วจับดับคาห้องขังโรงพักบางนา.” สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2560, จาก www.khaosod.co.th/breaking-news/news_241080.
- ข่าวเรื่อง “สาวมาตีมีน ตำรวจเรียกเหยียบคันเร่งหนี.” https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_647649, 13 เมษายน 2561.
- ข่าวเรื่อง “นักศึกษาหนุ่มถูกจับมาแล้วจับ ดับปริศนาคาห้องขังสน.บางนาแม่คาใจปมการ.” สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2560, จาก <http://www.thairath.co.th/content/874145>.
- ข่าวเรื่อง “ใครรับผิดชอบ ตำรวจพ้ตยต้งดำนตรวจ ผล “นึ่งมวง” ผิดพลาด ทำเสียงงานเสียเวลา.” สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <https://mgronline.com/onlinection/detail/9610000000247>.
- ข่าวเรื่อง “จับนางแบบสาวเซ็กซี่มาแล้วจับเจ้าตัวแฉงค้มแซมเปลญไม้ก้แก้ว,” สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <https://mgronline.com/crime/detail/9600000120374>.
- ข่าวเรื่อง “ให้ออกดาบตำรวจโหดยงหัวหน้บักไบค้.” สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <http://www.thairath.co.th/content/48797>.
- คณิน บุญสุวรรณ. คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, 2547. คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 7086/2549. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <https://deka.in.th>.
- จงรักษ์ จุฑานนท์. “การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยไม่ชอบธรรม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- นิสารัตน์ ท้าวโสม. “ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของคนต่างด้าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.
- บวรศักดิ์ อูวรรณ โณ. กฎหมายมหาชนที่มาและนิติวิธี. เล่มที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

บันทึกข้อความ ที่ 0007/5578 ลง 13 ธันวาคม 2556.

บันทึกข้อความที่ 0011.3/9 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2549.

บันทึกข้อความที่ 0625.23/3779 วันที่ 13 มีนาคม 2540.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสาร

ประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

ปัญญา อุดชาชน. สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองอเมริกันภายใต้หลักประชาธิปไตย. รวมบทความ

ทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 13 “ศาลรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูป

การเมืองภายใต้หลักนิติธรรม”. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: ศาลรัฐธรรมนูญ.

ผจญ คงเมือง. หลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ

บัณฑิตย, 2550.

พรชัย เลื่อนฉวี. กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย, 2555.

พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522.

พิชัย พีชมงคล. “การปฏิรูปทางการเมืองกับรัฐธรรมนูญใหม่ (ตอนที่ 2).” เผยแพร่ใน สืบค้นเมื่อ

13 เมษายน 2561, จาก www.dlo.co.th.

ภัทรระ ลิ้มปรีระ. “หลักนิติธรรมสากลกับวิชาชีพทนายความ.” (กันยายน-ธันวาคม 2557).

โกกิน พลกุล. หลักกฎหมายมหาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2539.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

วรพจน์ วิสริตพิชญ์. “ศาลปกครองกับการแบ่งแยกอำนาจ.” วารสารกฎหมายปกครอง. เล่ม 3. ตอน

2 (สิงหาคม 2537) : 13.2

วรพจน์ วิสริตพิชญ์. “รายงานการวิจัย สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (ศึกษารูปแบบการจำกัดสิทธิ

และเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้อย่างเหมาะสม).” สำนักงานวิจัยแห่งชาติ, 2538.

วรพจน์ วิสริตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2530.

วีระ โลจายะ. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายมหาชน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ไวพจน์ กุลาชัย. “การบังคับใช้กฎหมายกรณีเมาแล้วขับในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้

เวียดนาม สิงคโปร์และไทย.” โครงการศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน (ระยะ 3).

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.).

ศรัณยา กลิ่นสุคนธ์. “ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาค : ศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิในความเสมอภาค ของผู้พ้นโทษในการศึกษาและทำงาน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554.

ศิริินทร์ อินทวิเศษ. “การแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ถูกกล่าวหา: ศึกษาการตรวจตัวและการค้นตัวในการดำเนินคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2548.

สมคิด เลิศไพฑูรย์ และกล้า สมุทวณิช. “รายงานวิจัยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยศาลรัฐธรรมนูญ.” สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.

สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. “รัฐธรรมนูญในแนวความคิดรัฐธรรมนูญนิยม” รวมบทความกฎหมายมหาชนจากเว็บไซต์ www.pub-law.net. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พี.เพรส, 2545.

สรุปผลการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 20 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ). วันจันทร์ที่ 20 เมษายน 2555.

ลาโรช โชติพันธุ์. “การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ.” รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 6 : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: ศาลรัฐธรรมนูญ.

สุทธิชัย คำพานิช. “มาตรการในการลงโทษความผิดฐานขบขันระหว่างเมสสุราตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

สุนัย มโนมัยอุดม. ระบบกฎหมายอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(พ.ศ. 2511) เรียงมาตรา. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตำรวจ

โทร. 0-2251-

9391

ที่ 0625.23/3779

วันที่ 13 มีนาคม 2540

เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

ผบช.ภ.1 – 9, น., ก., ตชด. และ จตร.

ตามที่ปรากฏข่าวว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งด่านตรวจหรือจุดตรวจ เพื่อเรียกเก็บผลประโยชน์จากผู้ใช้รถใช้ถนน ในการสัญจรไปตามถนนหลวง ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อให้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติดังนี้

1. ความหมายของคำว่า ด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

1.1 ด่านตรวจ หมายถึง สถานที่ทำการที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ (ความหมายตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2535) โดยระบุสถานที่ไว้ชัดเจนเป็นการถาวร การตั้งด่านตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจาก กรม. หรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือ กอ.รมน. แล้วแต่กรณี

1.2 จุดตรวจ หมายถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถหรือทางหลวง ในกรณีที่มีเหตุการณ้ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน ระยะเวลาเท่าที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง และเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วจะต้องยุบเลิกจุดตรวจดังกล่าวทันที

1.3 จุดสกัด หมายถึง สถานที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ หรือทางหลวง ในกรณีที่มีเหตุการณ้ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน เกิดขึ้นเป็นการชั่วคราวและจะต้องยุบเลิกเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจดังกล่าว

2. การจัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

2.1 ห้ามมิให้ตั้งด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด ในเขตทางเดินรถหรือทางหลวงเว้นแต่

2.1.1 ด่านตรวจ การจัดตั้งด่านตรวจจะกระทำได้ ต้องได้รับอนุมัติจาก กรม. หรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือ กอ.รมน. แล้วแต่กรณี

2.1.2 จุดตรวจ การตั้งจุดตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่ชั้น ผบก. ขึ้นไป โดยพิจารณาว่าเป็นกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง

2.1.3 การจัดตั้งจุดสกัด จะตั้งได้เฉพาะกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉิน หรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้น และจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาการแทนขึ้นไป โดยมีกำหนดระยะเวลาเท่าที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าวยังคงมีอยู่เท่านั้น

2.2 ให้เลขาธิการตรวจ จุดตรวจ ที่ตั้งขึ้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และความหมายตามข้อ 1 และ 2 ทั้งหมดตั้งแต่บัดนี้

3. การปฏิบัติ

3.1 การปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จะต้องมีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นหัวหน้า และจะต้องแต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

3.2 การปฏิบัติในการตรวจค้น จับกุม ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ว่าด้วยการนั้น โดยเคร่งครัด

3.3 ที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ ต้องมีแผงกั้นที่มีเครื่องหมายการจราจรว่า “หยุด” โดยให้เข้าไปตามมาตรฐานที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ จะต้องมีการติดตั้งป้ายและเครื่องหมายการจราจร และในเวลากลางคืนจะต้องให้มีแสงไฟส่องสว่างให้มองเห็น ได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 150 เมตร ก่อนถึงจุดตรวจ และให้มีแผ่นป้ายแสดงยศ ชื่อ นามสกุล และตำแหน่งของหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำด่านตรวจและจุดตรวจดังกล่าวนอกจากนั้นให้มีแผ่นป้ายแสดงข้อความว่า “หากพบเจ้าหน้าที่ทุจริต หรือประพฤติมิชอบให้แจ้ง ผู้บังคับการ โทร” (ให้ใส่หมายเลขโทรศัพท์ของ ผบก. ไว้) ข้อความดังกล่าวข้างต้นให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 15 เมตร

3.4 การตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด ให้ทุกหน่วยประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน โดยมีให้เกิดการตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัดซ้ำซ้อนอันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้สัญจรไปมาเป็นอันขาด

4. การควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติ

4.1 เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเริ่มต้น หรือเลิกปฏิบัติหน้าที่ประจำจุดตรวจหรือจุดสกัด ให้รายงานทาง ว. ให้ผู้บังคับบัญชาผู้ส่งอนุมัติให้ตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัดดังกล่าวทราบ และเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติแล้วให้หัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำจุดตรวจ หรือจุดสกัดดังกล่าวรายงานผลการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้ส่งอนุมัติภายในวันถัดไปเป็นอย่างซ้ำ

4.1 ให้ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับ สว. ขึ้นไป ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกตรวจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด ที่มีอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

4.2 ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาตาม 4.2 ที่จะต้องเอาใจใส่กวดขันดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ได้บังคับบัญชาของตน มิให้ฉวยโอกาสขณะปฏิบัติหน้าที่ประจำด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัด เรียกหรือรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถที่กระทำผิดกฎหมาย หรือไปดำเนินการจัดตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด ในเขตเดินรถหรือทางหลวง โดยมีได้รับคำสั่งจากผู้มีอำนาจ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และหากตรวจพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดประพฤติมิชอบในลักษณะดังกล่าว ก็ให้รีบพิจารณาดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ไปตามอำนาจหน้าที่ ทั้งทางคดีอาญา และคดีวินัย แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ตร. ทราบ โดยมีชกซ้ำ โดยรายงานดังกล่าว ให้ระบุ ช นาม ตำแหน่ง ของข้าราชการตำรวจผู้กระทำผิด พร้อมกับรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและพฤติการณ์แห่งการทำความผิดให้ละเอียดชัดเจน

4.3 หากปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาในระดับตั้งแต่กองบังคับการหรือเทียบเท่าขึ้นไปหรือตำรวจอื่น สืบสวนข้อเท็จจริงจนปรากฏชัดเจน หรือตรวจตราพบว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัดที่ใด มีพฤติการณ์มิชอบดังกล่าว ตาม 4.3 หรือจับกุมตัวได้ โดยลักษณะของพฤติการณ์เป็นการกระทำร่วมหลายคน และ หรือ เป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาทัณฑ์ทางวินัย แก่ผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำผิดดังกล่าวฐานบกพร่องละเลยไม่เอาใจใส่ดูแลผู้ได้บังคับบัญชาของตนอีกส่วนหนึ่งด้วย

4.4 ให้ ผบช., ก., น., ภ.1 – 9, ตชด. และ จตร. ติดตามผลการปฏิบัติตามนโยบายที่กสั่งการนี้รายงานผลการปฏิบัติให้ ตร. ทราบภายในวันที่ 7 ของแต่ละเดือน ในรายงานให้ปรากฏด้วยว่าได้มอบหมายให้ตรวจติดตาม และมีผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร ทั้งนี้ให้ปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5. ให้ยกเลิกหนังสือสั่งการของ ตร. คำวนที่สุดที่ 0520.23/427 ลง 13 ม.ค.2536 เรื่อง มาตรการกวดขันเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

เพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก

(ประชา พรหมนอก)

อ.ตร.

ภาคผนวก ข

การลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองวินัย

โทร. 0-2205-1700

ที่ 0011.3/9

วันที่ 21 ธันวาคม 2549

เรื่อง การลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

เรียน ผบช., ผบก. หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร. และผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ด้วยปัจจุบันการลงโทษข้าราชการตำรวจที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในการตรวจและ

จับกุม

ผู้ใช้รถใช้ถนนของหน่วยต่าง ๆ ยังไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการ

ปฏิบัติและให้

เกิดความเป็นธรรมแก่ข้าราชการตำรวจ ตร. จึงมีคำสั่ง ลง 19 ธ.ค.49 กำหนดระดับโทษดังต่อไปนี้

ความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
1. ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาในการ จัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด เช่น 1.1 ตั้งด่านตรวจ ต้องได้รับ อนุมัติจาก กรม. หรือ กอ.รมน. 1.2 ตั้งจุดตรวจ ต้องได้รับ อนุมัติจาก ผบก. ขึ้นไป 1.3 ตั้งจุดสกัด ต้องเฉพาะกรณี ฉุกเฉินและได้รับอนุมัติจาก หน. สถานี	ภาคทัณฑ์หรือกักยตามความ ร้ายแรงแห่งกรณี ภาคทัณฑ์หรือกักยตามความ ร้ายแรงแห่งกรณี	หนังสือ ตร.ที่ 0625.23/3779 ลง 13 มี.ค.40 เรื่องมาตรการการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด และหนังสือ ตร.ที่ 0007.11/3981 ลง 4 ส.ค. 48 เรื่องกำชับการตรวจจับของ เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและ เจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวง
2. ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาในการ ปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุด ตรวจ จุดสกัด เช่น 2.1 ไม่มีนายตำรวจสัญญาบัตร เป็นหัวหน้า		

<p>2.2 ไม่แต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่</p> <p>2.3 ไม่มีแผงกั้นที่มีเครื่องหมายการจราจรว่า “หยุด” ที่ด้านตรวจหรือจุดตรวจ</p> <p>2.4 ไม่มีแสงไฟส่องสว่างให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 150 เมตร ก่อนถึงจุดตรวจในเวลา กลางคืน</p> <p>2.5 ไม่มีป้ายแสดงข้อความ “หากเจ้าหน้าที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบให้แจ้งผู้บังคับการ.... โทร..... “ ให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 15 เมตร</p> <p>2.6 ไม่ประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจนจนเกิดการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ซ้ำซ้อน อันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้สัญจร ไปมา</p> <p>3. เป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่ออกตรวจ ไม่ออกตรวจการปฏิบัติหน้าที่ไม่เอาใจใส่กวดขันดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด</p>	<p>ภาคทัณฑ์หรือกักยาม</p> <p>กักยามหรือตัดเงินเดือน</p> <p>กักยาม</p> <p>กักยามหรือตัดเงินเดือน</p>	
---	---	--

<p>4. เป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่ ออกตรวจ ไม่เอาใจใส่กวดขันดูแล การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ ประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุด สกัด จนเกิดฉวยโอกาสเรียกรับ ผลประโยชน์จากผู้ใช้รถที่กระทำ ผิดกฎหมายหรือตั้งจุดตรวจจุด สกัด โดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อ แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ</p> <p>5. เป็นผู้บังคับบัญชาผู้รับผิดชอบ ประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุด สกัด ไม่เอาใจใส่กวดขันดูแลการ ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ ประจำด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุด สกัด จนเกิดฉวยโอกาสเรียกรับ ผลประโยชน์จากผู้ใช้รถที่กระทำ ผิดกฎหมายหรือตั้งจุดตรวจ จุด สกัด โดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อ แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ</p> <p>6. เป็นผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิด บกพร่องละเลยไม่เอาใจใส่ดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประจำด่าน ตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด จนเกิด ฉวยโอกาสเรียกรับผลประโยชน์ จากผู้ใช้รถที่กระทำผิดกฎหมาย หรือตั้งจุดตรวจ จุดสกัด โดยไม่ได้ รับอนุญาตเพื่อแสวงหา ผลประโยชน์โดยมิชอบ โดย ลักษณะของพฤติกรรมเป็นการ กระทำร่วมกันหลายคน และ/หรือ เป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน</p>		
---	--	--

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ต.ปัญญา เอ่งฉ้วน
(ปัญญา เอ่งฉ้วน)
ผบก.วน.

DPR

ภาคผนวก ค

กำซ้บการปฏิบัติในการควบคุม กวดขัน จับกุม สถานบริการและการ
ปราบปรามแหล่งอบายมุข

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สง.ผบ.ตร.

โทร. 0-2205-3738

ที่ 0001(ผบ)/07315

วันที่ 25 กันยายน 2551

เรื่อง กำชับการปฏิบัติในการควบคุม กวดขัน จับกุม สถานบริการและการปราบปรามแหล่ง
อบายมุข

จตช., รอง ผบ.ตร.(ปป 1), รอง ผบ.ตร.(ปป 2), และ รอง ผบ.ตร.(ปป 3)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.(ปป 11, ปป 12, ปป 21, ปป 22, ปป 23, ปป 31 และ ปป32)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.(บร 11)/โฆษก ตร.

ผบช.น., ก., ภ.1-9, จต. และ ผบก.กพป.

ตามที่ ตร. ได้มีหนังสือด่วนที่สุดที่ 0008.3/5997 ลง 14 ก.ค. 2551 กำชับการปฏิบัติ
เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามแหล่งอบายมุขและสถานบริการที่ผิดกฎหมาย โดยกำหนดให้ทุก
สถานีตำรวจ เข้มงวด กวดขัน ป้องกันปราบปรามแหล่งอบายมุข ทั้งที่เป็นอบายมุขเป้าหมายและ
อบายมุขทั่วไปอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและเฝ้าระวัง พร้อมกับการกำหนดมาตรการเสริมให้มีการ
ตรวจสอบการปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชาในระดับต่าง ๆ ไว้แล้ว นั้น

เนื่องจากปรากฏว่า ยังมีการปล่อยปละละเลยเกี่ยวกับอบายมุขและเรื่องอื่น ๆ เช่น มี
สถานบริการดำเนินการโดยผิดกฎหมายและบ่อนการพนัน ตู้ม้า ตู้เกมไฟฟ้า เป็นต้น เป็นการมอม
เมาเด็กและเยาวชน โดยไม่ปฏิบัติตามที่ ตร. ได้เคยกำชับไว้แล้ว

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามมาตรการที่ ตร. ได้เคยสั่งการไว้ เป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงกำชับผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทั้งในระดับ บช., บก. และ
สถานีตำรวจควบคุม กวดขัน ตรวจตรา จับกุม สถานบริการและการปราบปรามแหล่งอบายมุขใน
พื้นที่ ให้เป็นไปตามมาตรการในการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับอบายมุข อย่างจริงจัง
โดยเฉพาะในแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการจัดระเบียบสังคม

1.1 ไม่ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำงานใน
สถานที่นั้น เข้าไปในสถานบริการในระหว่างเวลาทำการ

1.2 ให้เข้มงวดกวดขันกำหนดเวลาเปิด-ปิด สถานบริการให้เป็นไปตามที่กฎหมาย
กำหนด

1.3 ห้ามมิให้พกพาอาวุธเข้าไปในสถานบริการโดยเด็ดขาด

1.4 ควบคุมสถานบริการมิให้มีการแสดงลามกอนาจาร

1.5 ปราบปรามสื่อลามกอนาจารต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. แนวทางการปราบปรามแหล่งอบายมุข

2.1 มิให้บ่อนการพนันในพื้นที่โดยเด็ดขาด

2.2 ปราบปรามการลักลอบเล่นการพนันสลากกินรวบ (หอยใต้ดิน) อย่างจริงจัง

2.3 จับกุมการลักลอบเล่นการพนันเกี่ยวกับเครื่องจักรกลไฟฟ้าต่าง ๆ เช่น ตู้ม้า ตู้เกม ไฟฟ้า เครื่องหยอดเหรียญ เป็นต้น

2.4 ปราบปรามการลักลอบพนันทายผลการแข่งขันฟุตบอล โดยเฉพาะรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา

2.5 กวดขันสถานบริการที่เปิดให้บริการ โดยผิดกฎหมายอย่างจริงจัง

3. มาตรการเสริม

3.1 สำหรับการดำเนินการในส่วนของ ตร. ให้ จต. จัดเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการออกตรวจตรา กวดขัน และจับกุม สถานบริการและการปราบปรามแหล่งอบายมุขทุกประเภทที่ผิดกฎหมาย

3.2 หาก จต. ตรวจพบการกระทำผิด หรือมีการปล่อยปละละเลยของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่รับผิดชอบ ให้ดำเนินการตามคำสั่ง ตร. ที่ 234/2548 ลง 29 มี.ค.2548 เรื่อง การพิจารณาเจ้าหน้าที่ตำรวจที่บกพร่องในการป้องกันปราบปรามแหล่งอบายมุข โดยเคร่งครัดทุกกรณี แล้วรายงานให้ ตร. ทราบโดยด่วนต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ

(พัชรวาท วงษ์สุวรรณ)

ศบ.ตร.

ภาคผนวก ง.

มาตรการกวดขันจับกุมการแข่งขันรถในทางสาธารณะ และกำกับการปฏิบัติ
เกี่ยวกับการตั้งจุดตรวจของ เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร
และเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร.

โทร. 0-2205-3154-5 โทรสาร 0

2205 3155

ที่ 0007.11/06564

วันที่ 15 สิงหาคม 2551

เรื่อง มาตรการกวดขันจับกุมการแข่งขัณรถในทางสาธารณะ และกำซั้บการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวง

รอง ผบ.ตร.(มก)., จตช.

ผู้ช่วย ผบ.ตร.(มก 5), รอง จตช., โฆษก ตร.

ผบช.น., ภ.1-9, ก., จตร.(สบ 8)

ผบก.สต.

ด้วยปรากฏว่าในปัจจุบันมีการแข่งรถในทางสาธารณะซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและอันตรายแก่ประชาชนโดยทั่วไป และเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบบุคคลซึ่งต้องสงสัยเกี่ยวกับการกระทำผิดฐานแข่งรถในทางสาธารณะถูกรำร้ายได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ประกอบกับมีการตั้งจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงเพื่อตรวจจับผู้กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก กฎหมายว่าด้วยรถยนต์ และกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก โดยไม่ถูกต้องตามระเบียบและคำสั่งที่ ตร. ได้กำหนดและวางแนวทางการปฏิบัติไว้ การกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของ ตร. และยังทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันและระงับเหตุการณ์แข่งรถในทางสาธารณะโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงเป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามที่ ตร. ได้มีหนังสือสั่งการไว้ และเพื่อแก้ไขปัญหที่อาจเกิดจากการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่จราจร รวมทั้งเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงให้หน่วยที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

มาตรการกวดขันจับกุมการแข่งรถในทางสาธารณะ

1. ให้ ผบ.ก.น./ภ.จว. และ บก. ในสังกัด บช.ก. กำหนดผู้รับผิดชอบในระดับ บก. และผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ให้ชัดเจน โดยให้แต่ละ บก. จัดเตรียมอุปกรณ์และวางแผนการจับกุมผู้กระทำความผิดให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ในการจับกุมทุกครั้งให้บันทึกภาพวิดีโอไว้

เป็นหลักฐานเพื่อใช้ประกอบสำนวนการสอบสวนหรือติดตามตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีในภายหลัง โดยทุกคดีให้ส่งฟ้องศาลทุกข้อหาและติดตามผลคดีรายงานให้ ตร. (ผ่าน กพจ.) ทราบ

2. กรณีมีการกระทำผิดในลักษณะเป็นกลุ่มหรือแก๊งค์อาชญากรรม หรือมีการพกพาอาวุธขณะกระทำผิด ให้ทำการสืบสวนในทางลึกและตรวจสอบประวัติอาชญากรรมและหมายจับผู้กระทำผิดเพิ่มเติมโดยละเอียด เพื่อขยายผลการจับกุมอย่างเต็มประสิทธิภาพ

3. ให้สืบสวนจับกุมร้านรับซ่อม ดัดแปลงสภาพ และตกแต่งรถเพื่อการแข่งขันรวมทั้งร้านจำหน่ายอุปกรณ์ส่วนควบของรถที่ไม่ได้มาตรฐาน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4. ให้กวาดล้างจับกุมรถที่ดัดแปลงสภาพและตกแต่งเพื่อการแข่งขันหรือทำให้เกิดเสียงดังรถที่ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน ตลอดจนการขับซิ่งรถโดยประมาทหรือนำवादเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคล หรือทรัพย์สิน โดยเคร่งครัด

5. ให้ขอความร่วมมือจากประชาชนในการแจ้งเบาะแสการกระทำผิดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ และประชาสัมพันธ์ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองหมั่นสอดส่องอบรมดูแลบุตรหลานไม่ให้ขับรถในลักษณะขับแข่งหรือไปมีส่วนร่วมในการแข่งรถในทางสาธารณะ

6. ให้ประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกันกำหนดมาตรการที่เด็ดขาดเพื่อลงโทษผู้กระทำผิด

7. ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น เอาใจใส่ ควบคุม อำนวยการ และแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการจัดกำลังสายตรวจจราจร ออกตรวจตราการกระทำผิดเกี่ยวกับการแข่งรถให้ปฏิบัติการในลักษณะประกบกำลังและพยายามหลีกเลี่ยงการปฏิบัติการลำพังแต่เพียงผู้เดียว พร้อมทั้งให้มีการแบ่งมอบหน้าที่ให้ชัดเจนก่อนเริ่มปฏิบัติการจับกุมหากพบว่ามี การปล่อยปละละเลยให้มีการแข่งรถในทางสาธารณะ โดยผู้บังคับบัญชามีได้ดำเนินการใด ๆ ตร. จะพิจารณาข้อบกพร่องทางวินัยหรือดำเนินการทางปกครองกับผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องในทันที

8. ให้โฆษก ตร., บข.น., ภ.1 – 9, บข.ก. และ สท. ประชาสัมพันธ์การกวาดล้างจับกุมการแข่งรถในทางสาธารณะของเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกพื้นที่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบทางสื่อมวลชน โดยเน้นถึงความเดือดร้อนของประชาชนผู้สัญจรไปมาและอัตราโทษตามกฎหมาย

นอกจากนี้ให้ขอความร่วมมือประชาชนกรณีพบเห็นว่ากำลังมีการรวมตัวเพื่อจะทำการแข่งรถหรือหากมีการทำร้ายกันก็ขอให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยทันที

การปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวง

1. ให้ดำเนินการตามหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ 0625.23/3779 ลง 13 มี.ค.2540 เรื่อง

มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด และหนังสือ ตร. ที่ 0601/5235 ลง 1 พ.ค. 2541 เรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามข้าราชการตำรวจเรียกหรือรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถใช้ถนน อย่างเคร่งครัด

2. ให้ รอง ผบ.ตร. ผู้ช่วย ผบ.ตร. และผู้บังคับบัญชาหน่วยปฏิบัติที่รับผิดชอบงานจราจรกำกับดูแลและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยในความรับผิดชอบให้เป็นไปตามระเบียบคำสั่งและแนวทางที่ ตร. สั่งการไว้ มิให้มีลักษณะของการช่มจับหรือมีพฤติกรรมใด ๆ ที่ทำให้ประชาชนเคลือบแคลงสงสัย ตลอดจนให้ปฏิบัติต่อผู้ใช้รถใช้ถนนด้วยความสุภาพ เสมอภาค เทียงธรรม โปร่งใส และห้ามมิให้เจ้าหน้าที่

ตำรวจต่อรองกับผู้กระทำผิดเพื่อแลกเปลี่ยนซึ่งผลประโยชน์ใด ๆ

3. ให้ จต. ออกสุ่มตรวจการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงหากพบการตั้งจุดตรวจโดยไม่ถูกต้องตามหนังสือสั่งการของ ตร. ก็ให้คำแนะนำเพื่อที่จะปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง หากพบการทุจริตหรือประพฤติมิชอบใด ๆ ก็ให้ดำเนินการทั้งทางวินัยและทางอาญา โดยเฉียบขาดต่อไป พร้อมทั้งให้ดำเนินการตามคำสั่ง ตร. ที่ 1212/2537 ลง 2 ต.ค.2537 เรื่อง มาตรการควบคุมและเสริมสร้างความประพฤติและวินัยข้าราชการตำรวจ ด้วย และให้รายงานผลการสุ่มตรวจให้ ตร. (ผ่าน กพป.) ทราบ ทุกวันที่ 10 ของเดือน โดยใช้แบบรายงานที่แนบท้ายหนังสือนี้ และให้รายงานครั้งแรกในวันที่ 10 ก.ย.2551

จึงแจ้งมาเพื่อถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ

พัชรวาท วงษ์สุวรรณ

ผบ.ตร.

ภาคผนวก จ

กำห้บมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

ศูนย์ข่าวกฎหมาย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ **ตร.**

ที่ ๐๐๐๗.๓๔/๕๕๗/๘

เรื่อง **กำกับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด**

โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๑๕๔ - ๕ โทรสาร ๐ ๒๒๐๕ ๓๑๕๗

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๖

ผบ.น. ก. ก.๑ - ๔ ศยต. ปส. ตชด. และ จตร.(หน.จต.)

ด้วย ตร. ได้มีหนังสือสั่งการกำกับและเน้นย้ำการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด มาตรการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร มาตรการป้องกันและปราบปรามเจ้าหน้าที่ตำรวจเรียกหรือรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถใช้ถนน ตลอดจนการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงมาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันยังคงปรากฏข่าวและการร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน เช่น การข่มขู่หรือเรียกรถหยุดอย่างกะทันหัน เรียกหรือรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถใช้ถนน ตั้งจุดตรวจโดยไม่มีนายตำรวจสัญญาบัตรเป็นหัวหน้าควบคุม เป็นต้น นำความเลื่อมเสียมหาสู่ภาพลักษณ์ของ ตร. โดยรวม ทั้งนี้สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งเนื่องจากผู้บังคับบัญชาผู้รับผิดชอบขาดความสนใจในการควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีมาตรฐานอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยทั่วไปและผู้ใช้รถใช้ถนน จึงกำชับมาตรการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ดังนี้

๑. มาตรการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางใน หนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๖๒๕.๒๓/๓๗๗๙ ลง ๑๓ มี.ค.๕๐ เรื่อง มาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามข้อ ๑. ถึงข้อ ๔.๕ และให้ยกเลิกการรายงานตามข้อ ๔.๕ โดยมีข้อความดังต่อไปนี้

๑. ความหมายของคำว่า ด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

๑.๑ ด่านตรวจ หมายถึง สถานที่ทำการที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ(ความหมายตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒) หรือทางหลวง(ความหมายตาม พ.ร.บ.ทางหลวง พ.ศ.๒๕๓๕) โดยระบุสถานที่ไว้ชัดเจนเป็นการถาวร การตั้งด่านตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจาก กรม. หรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือ กอ.รมน. แล้วแต่กรณี

๑.๒ จุดตรวจ หมายถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถหรือทางหลวงในกรณีปกติเป็นการชั่วคราว โดยมีกำหนดระยะเวลาเท่าที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง และเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วจะต้องยุบเลิกจุดตรวจดังกล่าวทันที

- ๒ -

๑.๓ จุดสกัด หมายถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้น เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถหรือทางหลวง ในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้นเป็นการชั่วคราวและจะต้องยุบเลิกเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจดังกล่าว

๒. การจัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

๒.๑ ห้ามมิให้ตั้งด่านตรวจ จุดตรวจหรือจุดสกัด ในเขตทางเดินรถหรือทางหลวง เว้นแต่

๒.๑.๑ ด่านตรวจ การจัดตั้งด่านตรวจจะกระทำได้ ต้องได้รับอนุมัติจาก กรม, หรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงหรือ กอ.รมน. แล้วแต่กรณี

๒.๑.๒ จุดตรวจ การตั้งจุดตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้น ผบก. ขึ้นไป โดยพิจารณาว่าเป็นกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง

๒.๑.๓ จุดสกัด จะตั้งได้เฉพาะกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉิน หรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้น และจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาการแทนขึ้นไป โดยมีกำหนดระยะเวลาเท่าที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าวยังคงมีอยู่เท่านั้น

๒.๒ ให้เลิกด่านตรวจ จุดตรวจ ที่ตั้งขึ้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และความหมายตามข้อ ๑ และ ข้อ ๒.๑ ทั้งหมด ตั้งแต่บัดนี้

๓. การปฏิบัติ

๓.๑ การปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัด จะต้องมินายตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับตั้งแต่รองสารวัตรขึ้นไปเป็นหัวหน้า และจะต้องแต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

๓.๒ การปฏิบัติในการตรวจค้น จับกุม ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ว่าด้วยการนั้นโดยเคร่งครัด

๓.๓ ที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ ต้องมีแผงกั้นที่มีเครื่องหมายการจราจรว่า "หยุด" โดยให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ด่านตรวจหรือจุดตรวจ จะต้องมีการติดตั้งป้ายและเครื่องหมายจราจร และในเวลากลางคืนจะต้องให้มีแสงไฟส่องสว่างให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า ๑๕๐ เมตร ก่อนถึงจุดตรวจ และให้มีแผ่นป้ายแสดงยศ ชื่อ นามสกุล และตำแหน่งของหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำด่านตรวจ และจุดตรวจดังกล่าว นอกจากนี้ให้มีแผ่นป้ายแสดงข้อความว่า "หากพบเจ้าหน้าที่ทุจริต หรือประพฤติมิชอบ ให้แจ้งผู้บังคับการ โทร....." (ให้ใส่หมายเลขโทรศัพท์ของ ผบก. ไว้) ข้อความดังกล่าวข้างต้นให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า ๑๕ เมตร

๓.๔ ให้ หน.สน/สภ. เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดที่ใช้สำหรับการตั้งจุดตรวจไว้อย่างครบถ้วนและพร้อมใช้การได้ตลอดเวลา

๓.๕ การตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด ให้ทุกหน่วยประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน โดยให้ ผบก.น. ภ.จว. พล. และ จร. เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดแผนการตั้งจุดตรวจในพื้นที่รับผิดชอบ และ รอง ผบช.น. ภ.๑ - ๙ สขต. และ ก. ที่รับผิดชอบงานจราจรเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดแผนการตั้งจุดตรวจในภาพรวมของหน่วย เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อน ทำให้เกิดปัญหาการจราจรและเกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน

- ๓ -

๔. การควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติ

๔.๑ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเริ่มต้นหรือเลิกปฏิบัติหน้าที่ประจำจุดตรวจหรือจุดสกัด ให้รายงานทาง ว. ให้ผู้บังคับบัญชาผู้ส่งอนุมัติให้ตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัดดังกล่าวทราบ และเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติแล้วให้ผู้ควบคุมจุดตรวจหรือจุดสกัดดังกล่าว รายงานผลการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้ส่งอนุมัติภายในวันถัดไปเป็นอย่างช้า

๔.๒ ให้ผู้บังคับบัญชาระดับตั้งแต่ สว. ขึ้นไป ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัด ที่มีอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๔.๓ ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ตามข้อ ๔.๒ ที่จะต้องเอาใจใส่กวดขันดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้บังคับบัญชาของตน มิให้ฉวยโอกาสขณะปฏิบัติหน้าที่ประจำด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัด เรียกหรือรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถที่กระทำผิดกฎหมาย หรือไปดำเนินการจัดตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัด ในเขตทางเดินรถหรือทางหลวง โดยมีได้รับคำสั่งจากผู้มีอำนาจ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และหากตรวจพบว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดประพฤติมิชอบในลักษณะดังกล่าว ก็ให้รีบพิจารณาดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ผู้ผู้นั้นไปตามอำนาจหน้าที่ ทั้งทางวินัยและทางอาญา แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึง ตร. ทราบโดยมิชักช้า การรายงานดังกล่าวให้ระบุ ยุศ นาม ตำแหน่งของข้าราชการตำรวจผู้กระทำผิด พร้อมกับรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดให้ละเอียดชัดเจน

๔.๔ หากปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาระดับตั้งแต่กองบังคับการหรือเทียบเท่าขึ้นไปหรือตำรวจหน่วยอื่น สืบสวนข้อเท็จจริงจนปรากฏชัดเจน หรือตรวจสอบพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัดใด มีพฤติการณ์มิชอบดังกล่าว ตามข้อ ๔.๓ หรือจับกุมตัวได้ โดยลักษณะของพฤติการณ์ เป็นการกระทำร่วมกันหลายคน และ/หรือเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งกระทำผิดดังกล่าว ฐานบกพร่องละเลยไม่เอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาของตนอีกส่วนหนึ่งด้วย

๒. มาตรการป้องกันการเรียกรับผลประโยชน์ พฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริต และการสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน

๒.๑ การตั้งจุดตรวจ และจุดสกัด ต้องเป็นไปตามหลักปฏิบัติ ตามข้อ ๑. โดยเคร่งครัด เมื่อไม่มีการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดหยุดรถเพื่อทำการตรวจ เว้นแต่พบความผิดซึ่งหน้า และต้องไม่เป็นไปในลักษณะการข่มขู่อย่างเด็ดขาด

๒.๒ การตั้งจุดตรวจต้องมีแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน โดยปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ตั้งจุดตรวจ ช่วงเวลา กำลังพลที่ใช้ และผู้ควบคุมการปฏิบัติ

๒.๓ สถานที่ในการตั้งจุดตรวจ และจุดสกัด ให้คำนึงถึงสภาพการจราจร ความปลอดภัยของผู้ใช้รถใช้ถนนและเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสำคัญ โดยจะต้องเป็นสถานที่เปิดเผยป้องกันความเคลือบแคลงสงสัยจากประชาชน

/ ๒.๕ การจับกุม...

๓

- ๔ -

๒.๔ การจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจรรยาให้ดำเนินการในกรณีที่เป็นความผิดชัดแจ้ง ก่อให้เกิดปัญหาการจรรยาหรือความไม่ปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน โดยต้องไม่กั้นแกล้งหรือหาเหตุในการจับกุม ทั้งนี้ การจับกุมและออกใบสั่งเจ้าพนักงานจราจรต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

๒.๕ กรณีการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด โดยการสนธิกำลังเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น หรือเจ้าหน้าที่อาสาสมัครร่วมปฏิบัติงาน ให้ผู้ควบคุมจุดตรวจ จุดสกัด ทำการชี้แจงผู้ร่วมปฏิบัติให้เข้าใจอำนาจหน้าที่ รวมทั้งการแต่งกายของอาสาสมัครต่างๆ ต้องมีสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายบอกฝ่ายที่ไม่ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน

๓. มาตรการเสริมการปฏิบัติและการลงโทษ

๓.๑ ผู้บังคับบัญชาระดับ สน./สภ. จัดให้มีการอบรม ชี้แจง และซักซ้อมการปฏิบัติในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ให้เป็นไปตามหลักยุทธวิธีตำรวจก่อนออกปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง โดยเน้นให้ให้ความสำคัญระมัดระวังและต้องไม่ประมาท

๓.๒ ให้ บช./บก. ดำเนินการสรุปปัญหา ข้อขัดข้อง และสาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ในขณะตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด นำไปกำกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เกิดความปลอดภัย ลดความสูญเสีย และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนายุทธวิธีในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓.๓ กรณีมีข่าวปรากฏทางสื่อมวลชน เกี่ยวกับกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือส่อไปในทางทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการทั้งทางวินัยและทางอาญาไปตามความชัดเจนของพยานหลักฐานที่ปรากฏอย่างเฉียบขาด กรณีไม่ปรากฏพยานหลักฐานแต่เชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นั้นมีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการทางปกครองทุกราย

๓.๔ ให้ จต. สุ่มตรวจการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด หากพบเจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือส่อไปในทางทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ก็ให้ดำเนินการทั้งทางวินัยและอาญาโดยเฉียบขาดทุกราย แล้วรายงานผลให้ ตร. ทราบ

๓.๕ การลงโทษคดีวินัย ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ กองวินัย ที่ ๐๐๑๑.๓/๔ ลง ๒๑ ธ.ค.๕๔ เรื่อง การลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจจรรยาที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมให้เป็นไปตามมาตรฐานการลงโทษทางวินัยของ ตร. โดยเคร่งครัด

๔. ให้ ผบชน. ก. ๓-๔ ศษต. ปส. ตชด. และ จตร.(หน.จต.) กำกับ ดูแล และตรวจสอบผลการปฏิบัติตามหนังสือสั่งการนี้ หากพบเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ให้รายงาน ตร.(ผ่าน สยศ.ตร.) ทราบเบื้องต้นในทันที แล้วรายงานผลการพิจารณาลงโทษเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นทุกราย

๕. ให้ สยศ.ตร.(วจ.) เป็นหน่วยประเมินผลการปฏิบัติ โดยสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ในภาพรวมของ ตร. ทุก ๖ เดือน หรือ ๑ ปี ตามความเหมาะสม แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาระดับ ตร. ที่เกี่ยวข้องทราบ

FAX NO. :

Dec. 13 2013 05:06PM P5

- ๕ -

๖. ให้ยกเลิหนังสือสั่งการของ ตร. ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ดังนี้

๖.๑ หนังสือ ตร. ส่วนมาก ที่ ๐๖๐๑(จร.)/๐๗๐ ลง ๒๗ เม.ย.๕๑ เรื่อง มาตรการการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร

๖.๒ หนังสือ ตร. ที่ ๐๖๐๑/๕๒๓๕ ลง ๑ พ.ค.๕๑ เรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามข้าราชการตำรวจเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ใช้รถใช้ถนน

๖.๓ หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๗.๑๑/๓๘๘๑ ลง ๔ ส.ค.๕๘ เรื่อง กำชับการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวง

๖.๔ หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๘.๓/๑๕๐ ลง ๑๓ ม.ค.๕๙ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

๖.๕ หนังสือ ตร. ส่วนมาก ที่ ๐๐๐๗.๑๑/๖๘๒๓ ลง ๒๒ ธ.ค.๕๙ เรื่อง นโยบายการปฏิบัติงานด้านการจราจร

๖.๖ หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๗.๓๔/๔๔๓๔ ลง ๑๙ พ.ย.๕๓ เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

เพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ.

(อดุลย์ แสงสิงแก้ว)

ผบ.ตร.

ภาพ 1 ที่มา:ข่าวสด ออนไลน์ :สืบค้น 13 เมษายน 2561.

จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_647649.

ภาพ 2 ที่มา : MGR Online : สืบค้น 13 เมษายน 2561.

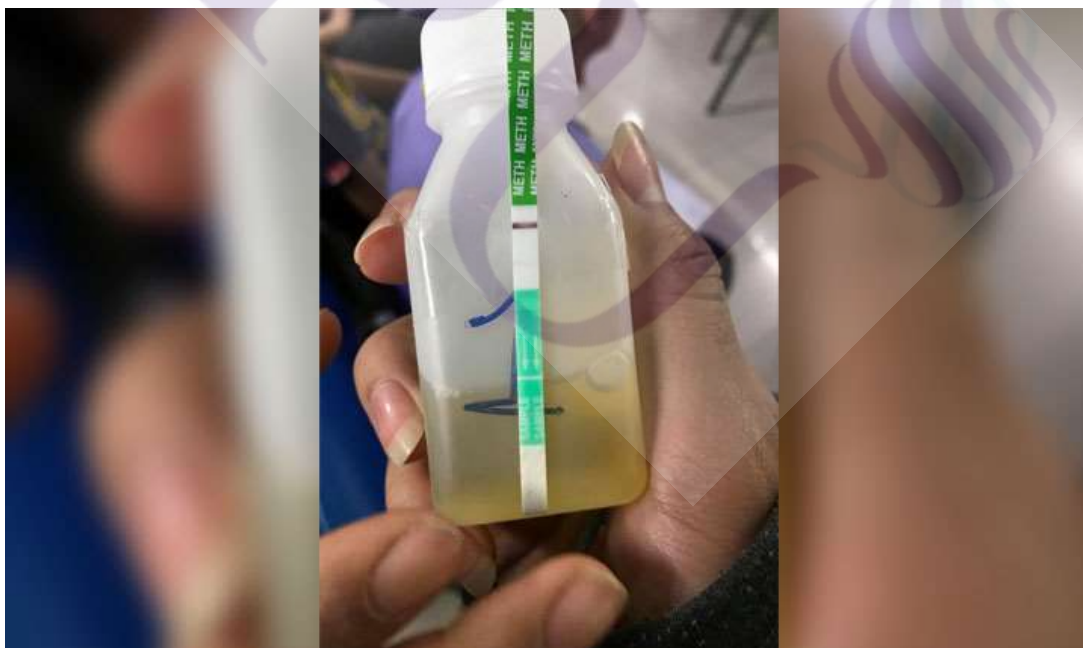
จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9600000115129>.

ภาพ 3 ที่มา : MGR Online :สืบค้น13 เมษายน 2561.
จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9600000130287>.

ภาพ 4 ที่มา: MGR Online :สืบค้น13 เมษายน 2561.
จาก <https://mgronline.com/onlinection/detail/9610000000247>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - ชื่อสกุล	อาศิรารักษ์ เรืองวัฒนตระกูล
วัน เดือน ปีและสถานที่เกิด	20 พฤศจิกายน 2528 สถานที่เกิดจังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	22/88 หมู่บ้านพฤษภาวิไลล์96 ถนนเพิ่มสิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3 (Supervisor) ส่วนตรวจสอบคุณภาพการขาย บริษัทไทยพาณิชย์ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่